

Упорядники:

Мінарченко В.М., Ковальська Н.П., Махиня Л.М., Карпюк У.В.,
Коновалова О.Ю., Серета П.І., Пилипчук Л.Б., Чолак І.С.,
Бутко А.Ю., Ємельянова О.М., Струменська О.М.,
Ламазян Г.Р., Підченко В.Т.

ЖИТТЯ У СЛУЖІННІ НАУЦІ
Книга спогадів до 95-річчя з дня
народження професора
Максютіної Ніни Павлівни

Монографія

Київ

2020

УДК 061.7 (02)

Рекомендовано Вченою Радою фармацевтичного факультету Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця (протокол № 5 від 09.01.2020 р)

Рецензенти:

І. В. Ніженковська, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри фармацевтичної, біологічної та токсикологічної хімії Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця

В. С. Кисличенко, доктор фармацевтичних наук, професор, завідувач кафедри хімії природних сполук і нутриціології, НФаУ заслужений діяч науки і техніки України, академік ГО «Національна академія наук вищої освіти України»

Життя у служінні науці. Книга спогадів до 95-річчя з дня народження професора Максютіної Ніни Павлівни: монографія / В. М. Мінарченко, Н. П. Ковальська, Л. М. Махиня, У. В. Карпюк, О. Ю. Коновалова, П. І. Серeda, Л. Б. Пилипчук, І. С. Чолак, А. Ю. Бутко, О. І. Ємельянова, О. М. Струменська, Г. Р. Ламазян, В. Т. Підченко. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2020. – 156 с.

ISBN 978-617-7496-81-5

У виданні висвітлено біографію та творчі досягнення професора Національного медичного університету імені О. О. Богомольця Максютіної Ніни Павлівни, наведено її наукові здобутки та бібліографію наукових праць, спогади рідних, колег та учнів про професора, світлина з її професійного та приватного життя.

Для учасників освітнього процесу у закладах вищої освіти фармацевтичного, медичного та хімічного спрямувань та широкого загалу фахівців практичної фармації.

ISBN978-617-7496-81-5

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
Розділ 1. МАКСЮТІНА НІНА ПАВЛІВНА.	6
1.1. Основні етапи життя та наукової діяльності	
1.2. Автобіографія Максютіної Ніни Павлівни 1965 р.	8
Розділ 2. СПОГАДИ РІДНИХ, ДРУЗІВ, КОЛЕГ ТА УЧНІВ	12
Олена Юріївна Коновалова	12
Василь Іванович Литвиненко	18
Спогади співробітників кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів НМАПО імені П. Л. Шупика	28
Віктор Васильович Трохимчук	34
Любов Борисівна Пилипчук	35
Олена Миколаївна Гриценко	40
Наталія Олександрівна Ветютнева	41
Раїса Сергіївна Коритнюк	43
Євгеній Єрмолаєвич Борзунов	46
Вікторія Євгенівна Буцька	46
Любов Анатоліївна Бутко	47
Віолета Іванівна Тодорова	48
Анатолій Севастьянович Шаламай	50
Георгій Миколайович Войтенко	53
Людмила Геннадіївна Горюнова	57

Світлана Михайлівна Марчишин	59
Петро Іванович Середа	60
Валентина Миколаївна Мінарченко	64
Дмитро Степанович Волох	65
Ірина Семенівна Чолак	66
Аліна Юріївна Бутко	67
Юлія Андріївна Цимбаліста	69
Уляна Володимирівна Карпюк	69
Надія Петрівна Ковальська	70
Розділ 3. НАУКОВІ ЗДОБУТКИ ПРОФЕСОРА МАКСЮТІНОЇ НІНИ ПАВЛІВНИ	74
3.1. Характеристика дисертації Максютіної Н.П. на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук	74
3.2. Характеристика дисертації Максютіної Н.П. на здобуття наукового ступеня доктора хімічних наук	76
3.3. Список дисертантів, які виконали роботи під науковим керівництвом Максютіної Н.П.	83
3.4. Бібліографія основних наукових праць професора Максютіної Н.П.	86
Розділ 4. ФОТОГАЛЕРЕЯ	126
Список використаних джерел	155

ПЕРЕДМОВА

Представлена монографія присвячена 95-річчю з дня народження Ніни Павлівни Максютіної – видатного фітохіміка, доктора хімічних наук, професора, вченого та педагога. Монографія у вигляді книги спогадів співробітників та учнів Ніни Павлівни з метою вшанування яскравої особистості професіонала своєї справи та мудрої людини, яка все своє свідоме життя присвятила розвитку фармації, збагативши її низкою надзвичайно важливих наукових відкриттів.

Протягом свого наукового шляху Ніна Павлівна понад 15 років працювала в Харківському науково-дослідному хіміко-фармацевтичному інституті (ХНДХФІ), 26 років очолювала кафедру фармацевтичної хімії Київського інституту удосконалення лікарів, останній період її наукової та педагогічної діяльності (1999-2015 р.р.) пов'язаний з кафедрою фармакогнозії та ботаніки НМУ імені О.О. Богомольця. Свій науковий досвід Ніна Павлівна використовувала не тільки у власних дослідженнях, а передавала молодому поколінню. Так, під її керівництвом захищено 19 кандидатських та 5 докторських дисертацій.

Ніна Павлівна є автором понад 300 наукових праць, у тому числі монографій, патентів та авторських свідоцтв на винаходи. За безпосередньої участі Максютіної Н. П. розроблено десятки ефективних лікарських засобів на основі рослинної сировини, які з успіхом використовуються в медицині. Серед них такі препарати як «Кверцетин», «Корвітин», «Плантаглюцид» та багато інших. Напрацювання у галузях фітохімії та фармакогнозії суттєво збагатили та осучаснили наукову базу знань щодо створення стандартизованих лікарських засобів, розробки нових методів фітохімічних досліджень, контролю якості та стандартизації лікарських рослин.

Науковий досвід професора Максютіної Н. П. втілювався також при виданні навчальних та методичних посібників, призначених для вивчення студентами фармацевтичних факультетів, а також для аналізу лікарських форм в аптеках провізорами-аналітиками.

Співробітники, з якими свого часу працювала Ніна Павлівна, та учні згадують її з великою пошаною та теплотою як високопрофесійного спеціаліста, великого вченого, мудру та чуйну людину.

Науковий внесок професора Максютіної Ніни Павлівни високо відзначений державою: вона є Лауреатом премії Всесоюзного товариства винахідників та раціоналізаторів серед жінок, Заслуженим діячем науки і техніки України.

Книгу спогадів видано в рамках проведення міжнародної науково-практичної конференції «Planta+. Досягнення та перспективи» (20-21 лютого 2020 року, м. Київ).

Розділ 1. МАКСЮТІНА НІНА ПАВЛІВНА.

1.1. Основні етапи життя та наукової діяльності

- 1925 р.,
19 лютого** В слободі Микитівка Микитівського, району Білгородської області народилася Ніна Павлівна Максютіна (Четверня).
- 1944 р.** вона закінчує з відзнакою середню школу та без іспитів вступає до Харківського фармацевтичного інституту (нині Національний фармацевтичний університет).
- 1948 р.** успішно закінчує навчальний заклад і починає наукову роботу в Харківському науково-дослідному хіміко-фармацевтичному інституті (ХНДХФІ).
- 1950-1966
рр.** працює на посаді старшого наукового співробітника цього ж інституту.
- 1954 р.** Ніна Павлівна успішно захищає дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук «Получение и химическое изучение сердечных гликозидов сирени узколистной»
- 1955-1966
рр.** активно розробляє нові методи фітохімічних досліджень лікарських рослин, виділяє і встановлює хімічну структуру карденолідів, гідроксикоричних кислот, кумаринів, фурукумаринів, флавоноїдів і полісахаридів.
- 1955 р.** нею вперше був отриманий аглікон кверцетин з рутину трави гречки.
- 1962 р.** впровадила в практичну фармацію перший лікарський препарат на основі кверцетину – «Таблетки кверцетину».
- 1965 р.** впровадила в практичну фармацію інший лікарський препарат на основі кверцетину – «Гранули кверцетину».

- 1966-1992**
рр. очолює кафедру фармацевтичної хімії Київського інституту удосконалення лікарів (КІУЛ) (нині – кафедра контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика).
- 1972 р.** Ніна Павлівна захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора хімічних наук на тему «Химические исследования некоторых О-гликозидов и создание на их основе новых лекарственных препаратов». У цьому ж році їй було присвоєно звання професора.
- 1982 р.** стає лауреатом премії Всесоюзного товариства винахідників і раціоналізаторів серед жінок.
- 1989-1991**
рр. Ніна Павлівна спільно з провідними фахівцями-гомеопатами та гомеопатичною аптекою м. Києва на кафедрі вперше серед країн Східної Європи організовували цикли ТУ «Гомеопатична фармація» (для провізорів) та «Основи гомеопатії» (для лікарів). Розроблено відповідні навчальні програми.
- 1993-1998**
рр. працює на посаді професора кафедри фармацевтичної хімії та фармакогнозії КІУЛ (нині - Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика).
- 1999-2003**
рр. Н. П. Максютіна завідувала секцією фармакогнозії і ботаніки кафедри фармації, фармацевтичного факультету в Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця (НМУ).
- 2004 р.** отримує звання Заслужений діяч науки і техніки України.
- 2003-2015 р.** вона працювала професором цієї ж кафедри. Н. П. Максютіна заклала основи фітохімічних досліджень на новоствореному факультеті.

1.2. Автобіографія Максютіної Ніни Павлівни 1965 р.

6.2
8

АВТОБІОГРАФІЯ

Максютіної: Ніни Павлівни
Прізвище, ім'я та по батькові

Родилась 19 февраля 1925 года в семье крестьян
Тевверин Павел Арсентьевич в слободе
Липиновке Шимоновской района Вологодской
(ныне Белогорский) области.

Отец Тевверин Павел Арсентьевич работал
до войны ветеринарным фельдшером в колхозе
пос. в Валеной Ош. войне 1942 году.

Мать Тевверина Анна Петровна - колхозница
в наиболее трудный период работы пос. в
слободе Липиновке.

Брат Василий 1921 года рож. пос. в Вал. Ош.
войне в 1942 г., брат Дмитрий 1927 года рож.
подпольщик - служит в Советской армии
в пограничных войсках, брат Александр 1937
рожд. работает в пос. Золочев Харьковской обл.
заведующий аптекой.

Я поступила в 1943 и окончила в 1943 году
Шимоновскую среднюю школу, в 1943 году
поступила в г. Каля-Кургане Селенгинской
области на 1-й курс Красноярской Кеминско-
Фармацевтической техникума, а
в 1944 году по возвращении с эвакуации
переведена на 1-й курс Харьковской Фармацев-
тической школы, кончила и окончила

в 1948 году.
В этом же году поступила на работу
в Харьковской научно-исследовательской
Ленино-Ферсманцевской институт и
дополнительно лаборанта. В январе 1950
была переведена на должность младшего
научного сотрудника лаборатории физико-
химии воды по специальности. В 1954 году
защитила диссертацию на тему: "Физи-
ка и химическое строение серуридных
минералов серных источников" и по-
лучила степень кандидата физико-
химических наук. В 1960 году в апреле 1960
была переведена на должность старшего
научного сотрудника, а в 1962 г. получила
степень старшего научного сотрудни-
ка специальности физико-химия.
С 1957 - 1958 г. являюсь руководителем
и при диссертационных работах в области
в области исследования природных
источников. Одна из этих работ, посвященная
строению кристаллических фазовых
структур В.И. Ливанова на основе
данных рентгеновской физики, где группа
в составе оформилась.
За период работы в институте

14 лабораторий реализовано на новые лекарственные препараты, по мере необходимости авторских свидетельств на новые лекарственные препараты, опубликовано 43 и издано в печать 7 научных работ.

Температура новых лекарственных препаратов разрешена к выпуску и производится Харьковскими заводами Это антигипертензивные препараты: тиазидоподобные, сарколитические препараты - пеллоидин и кверцетин и препараты бероксан для лечения витилиго и гнездной пелосности.

Препараты: наперин, пиперин, линкеридон, клонидин, флекаридин и Ф-21 ушенин производят химические соединения в качестве производственных, сердечно-сосудистых, антимикробных и неорганотических (заболеваниях) средств.

На основе этих препаратов производится исследование исследований по усовершенствованию химической структуры действующих веществ. Написаны диссертационная работа кандидатом для докторской диссертации в области химии природных фенольных соединений. Подготовлено и охарактеризовано около 30 природных в-в, из них для 12 типов природных соединений усовершенствована структура. Выявлено впервые класс соединений комплексных сердечных гликозидов.

4
Личь Максимовича Григорий Васильевич
в Кароленово с/х хозяйство на Дону
заведующий кадровой фирмой, кандидат
биологических наук, закончил 2-е высшее
образование в области биологии.
Сын Владимир и Наталья Леонидовна
Максимовичи - студенты ХГУ.

22 июля 1965г.

Максимович

Розділ 2. СПОГАДИ РІДНИХ, ДРУЗІВ, КОЛЕГ ТА УЧНІВ

*Те, що можна вимряти – можна зробити.
Пітер Друкер*

Максютіна Ніна Павлівна (19.02.1925–17.11.2015) — фітохімік, фармакогност, доктор хімічних наук (1972), професор (1972), Лауреат премії Всесоюзного товариства винахідників і раціоналізаторів серед жінок (1982), Заслужений діяч науки і техніки України (2004) [1-4].

Найкраще про початок наукової кар'єри, становлення як молодого науковця і безліч цікавих дрібничок з особистого життя Ніни Павлівни розказано в спогадах Коновалової Олени Юріївни.

Олена Юріївна Коновалова

доктор фармацевтичних наук, професор, Лауреат премії НАН України завідувач кафедри фармацевтичної і біологічної хімії, фармакогнозії

ПВНЗ "Київський медичний університет"

(мовою оригіналу)

Максютіна Ніна Павловна была человеком удивительно интересным, творческим, разноплановым. Поэтому и рассказ мой о ней будет в стиле импрессионистов. Короткие сюжеты из ее жизни, как мазки кисти, помогут Вам увидеть яркую картину неординарной личности.

Научная смелость, интеллектуальная самобытность, дерзость и уверенность в собственных силах. Это о Нине Павловне Максютинной.

Подтверждение тому – абсолютно реальный, фантастический по фабуле старт ее научной карьеры. 40-ые послевоенные годы. Максютинна Ніна по прошествии трех месяцев после окончания Харьковского фармацевтического института неожиданно для коллег по работе написала свою первую статью. Неожиданно, потому что никто не ожидал от неопытной сельской девчонки, родившейся и выросшей в селе Никитовка, такого рвения к исследовательской научной работе и

поиску, такого углубленного погружения в материал. Написала так, как сама понимала, взяв за образец публикации немецких ученых, где все изложено предельно четко, ясно и скрупулезно. Куда отправить статью, – этот вопрос для нее даже не возникал. Конечно же, в самый престижный и маститый научный журнал «Доклады Академии наук СССР», – если публиковаться, то только там! Но вот беда: просто так статьи в этот журнал не принимаются, нужна серьезная рекомендация от известного ученого, а таких известных ученых в окружении девчонки не имеется. Выход был найден быстро: в 40-ые у всех на слуху была фамилия академика Опарина А.И. (его теория зарождения жизни на Земле пользовалась огромной популярностью и даже изучалась в средней школе). Вот кому надо отправить свою статью! Решение принято и работа отправилась в Москву по адресу: «Москва, Академия наук СССР, академику Опарину».

Вспоминается Чехов и его Ванька Жуков с письмом «На деревню дедушке»...

Казалось бы, ситуация смешная и абсолютно безнадежная. Но смелость города берет. И через полгода в «Докладах Академии наук СССР» появилась первая самостоятельная статья в жизни Максютинной Нины Павловны, младшего научного сотрудника Харьковского научно-исследовательского химико-фармацевтического института (ХНИХФИ), с примечанием: «Статья представлена академиком Академии наук СССР Опариним А.И.».

Так начинался путь Нины Павловны в большую науку.

Она любила рассказывать эту историю. Всякий раз неизменно смеялась и говорила, что только юношеская бесшабашность и непосредственность позволила ей обратиться к самому Опарину. «К самому Опарину! Представляешь!» – говорила она. И ему, значит, понравилось, поскольку рекомендовал статью. Но это еще не все. Эту статью потом перепечатали в очень ценимом Ниной Павловной немецком журнале «Naturwissenschaften», естественно, в немецком переводе, да еще и с комментарием: «Удивительно, что очень простым методом автор смог абсолютно верно идентифицировать химические

соединения». Речь в статье шла о бумажной хроматографии. А за неимением хроматографической бумаги – о хроматографии на промокательной бумаге, которая раньше была обязательным атрибутом любой школьной тетрадки, т.к. именно ею промокали избыток чернил после письма авторучкой.

В 13 лет с двумя узелками книг Нина Четверня уехала из родного села Никитовки (Белгородская область, тогда РСФСР, сейчас РФ) в Харьков покорять город и – главное! – учиться, потому что, как она узнала, в Харькове есть фармацевтическое училище. Как это интересно, пока ровесники сидят за партами, готовить разные прописи, своими руками проводить химические опыты, учить латинские названия, осваивать замечательную и благородную профессию. И еще – уроки физики! И импозантный молодой преподаватель Максютин Григорий Васильевич, который так хорошо объясняет, рассказывает о таких сложных вещах с таким легким юмором и так внимательно и трогательно на нее смотрит!.. Но война прервала учебный процесс, и Нина вынуждена была вернуться домой. А дома... Отец и старший брат ушли воевать, вскоре на обоих пришли похоронки. Мать одна тянула семью, где, кроме Нины, было еще двое младших братьев – погодок Дима и совсем маленький Саша. Вскоре в село пришли немцы и, как вспоминала Нина Павловна, она с братом Димой прятались от немцев на печке под стенкой и рассказывали там друг другу выдуманные истории, фантазировали о будущем, мечтали. В 1943 году село освободили, а вскоре в Никитовку приехал тот самый физик Максютин Григорий, уже повоевавший, получивший контузию в боях на Курской дуге, в звании майора, с орденами и щедрым военным пайком. Приехал за ней, привез в подарок красивый платок и платье и тут же предложил выйти за него замуж. И хотя Нина была еще очень молода, мать положительно оценила будущего зятя и дала свое согласие. Так Нина Четверня стала Ниной Максютиной и уехала из родного села теперь уже навсегда.

В 25 лет она получила самостоятельную научную тему в ХНИХФИ и замечательный коллектив сотрудников-учеников, которые по возрасту были ей почти ровесниками (среди них, к примеру, были будущие профессора Комиссаренко Н.Ф., Прокопенко А.П., Чернобай В.Т.). Чтобы

казаться старше и строже, именно в это время она стала носить высокую прическу с подобранными вверх, уложенными «гулей» волосами.

Про этот период она рассказывала с восторгом. Про огромные чаны, где готовились экстракты лекарственных растений для дальнейших исследований, про молодежь, которая внимала каждому слову и подхватывала идеи на лету, про незабываемую насыщенную азартом и научным поиском, спорами и открытиями фитохимическую атмосферу. Именно здесь был впервые получен из рутина травы гречихи в 1955 году агликон кверцетин, который изготавливался на опытном заводе ХНИХФИ. В 1962 году – первый лекарственный препарат на основе кверцетина – «Таблетки кверцетина» – был внедрен в практическую фармацию. Родились препараты Пастернин, Пастинацин, Бероксан, Плантаглюцид, Фларонин, Флассилин, и именно здесь руки Нины Павловны покрылись пигментными пятнами от постоянных «по локоть» погружений в богатые фурукумаринами экстракты.

А позже, в 1987-1989 годах, уже в Киеве, в Институте усовершенствования врачей (сейчас – Национальная медицинская академия последипломного образования имени П. Л. Шупика (НМАПО)) был разработан гениальный препарат на основе кверцетина – «Корвитин для инъекций», спасающий тысячи жизней. Этот препарат – первый в мире кардиопротектор нового поколения – сейчас выпускает фармацевтическая промышленность Украины и применяется он для лечения острого инфаркта миокарда, ишемических заболеваний разного генеза, в неврологии, эндокринологии, нефрологии и др.

С какой теплотой она всегда говорила о своих учениках и коллегах! Многих из них уже нет на свете: упоминавшиеся выше проф. Комиссаренко Н.Ф., проф. Прокопенко А.П., проф. Чернобай В.Т., а также проф. Петренко В.В., проф. Калошина Н.А., проф. Георгиевский В.П., к.фарм.н., ст.н.с. Кисличенко С.Г., доц. Погодина Л.И., проф. Минаева В.Г. Возможно, я кого-то забыла – прошу простить мою девичью память.

К счастью, с нами корифеи фитохимии – ученики Нины Павловны: проф. Литвиненко В.И., проф. Ветютнева Н.А., доц. Пилипчук Л.Б. –

люди, кого мне посчастливилось знать лично и прислушиваться к их мудрым советам.

У нас с Ниной Павловной было три совместные поездки: в Москву (1978), в Минск (1980) и в Одессу (1980).

В Москве мы опоздали на поезд из-за того, что Нине Павловне захотелось свозить меня в Останкино на смотровую площадку телебашни. И хотя погода в тот день была пасмурная, впечатление от панорамного вида на город с огромной высоты осталось на всю жизнь. Как, впрочем, и бег наперегонки с поездом «Москва-Киев», окончившийся, естественно, в пользу поезда. И растерянность, и последующий переезд в аэропорт, и радость от того, что удалось взять билеты на самолет, 4-часовое ночное ожидание в аэропорту из-за задержки рейса и сон в долгожданном самолете.

Минск и Одесса обошлись без подобных приключений. В Минске нас принимала бабушкина ученица – Погодина Людмила Ивановна, ныне уже покойная, которая очень постаралась сделать наш визит незабываемым, и это ей удалось, – кроме увлекательных экскурсий по Минску, свозила нас и в Хатынь, и даже на биатлонную трассу в Раубичи. А вот в Одессе бабушка научила меня плавать, что не удавалось сделать ни одному тренеру спорткомплекса «Наука» в Киеве ☺.

Хорошо помню ее дачу на Берковцах – небольшой садовый домик с погребом прямо в кухне (это произвело на меня впечатление и запомнилось), подвесным умывальником на улице и 6 сотками участка, плотно засаженного малиной, смородиной и цветами. Здесь я впервые попробовала мятный чай из свежесорванной мяты, и до сих пор его люблю.

Наши более поздние разговоры почти всегда были о науке. Телефонный звонок обычно начинался со слов: «Я такую книгу прочитала, запиши, ты обязательно должна ее прочесть». Далее следовал краткий пересказ содержания! Ее интересовало все новое: питание по группам крови, апитерапия, нетрадиционные источники лекарственного сырья. Например, трутневый расплод, грены тутового шелкопряда, личинки голубой моли, слизь улиток, а в последние годы

особенно – информационные поля растений. Мы говорили о настояях доктора Баха, о гомеопатии и энергоинформационной терапии. Она с юношеским азартом убеждала меня, что за информацией и за живыми растениями (не высушенными и не подвергшимися экстракции) будущее фармации.

Где-то лет за 10 до своего ухода она все чаще говорила о полисахаридах, насколько это многогранный и мало изученный, хранящий столько тайн класс соединений. И несколько раз возвращаясь к этой теме, просила меня написать монографию о полисахаридах. “Знаю, у тебя получится”, – говорила она. Я не отказывалась впрямую, но тогда была чем-то очень занята (положа руку на сердце, мы всегда заняты какими-то своими сверхважными вопросами – диссертанты, кафедра, оппонирование, студенты... и редко прислушиваемся к советам близких), поэтому я сказала что-то типа: возможно, позже. Сейчас вот думаю, может, пришло время...

Жаль, что она не написала мемуаров – это было бы намного интереснее, чем пишу я с ее слов и из недр своих воспоминаний. Но остался хотя бы написанный ею о себе текст для моего сайта, посвященного фармакогнозии. Так мы по крайней мере понимаем, что было для нее наиболее значимым, какие свои работы она считала главными.

Если характеризовать Нину Павловну одной фразой, то я бы выбрала такую: на мой восторженный рассказ о поездке в Санкт-Петербург, о белых ночах, Эрмитаже, соборе Спаса-на-Крови и т.д. она воскликнула: «Санкт-Петербург? А, да, там была такая замечательная конференция по солодке!».

Человек будущего, с юной душой, всегда ищущая, всем интересующаяся, открытая, полная идей, очень принципиальная, вся в науке, непрактичная в быту, немного рассеянная, как и положено настоящему Водолею, бесстрашная (ночью в лес – да, пожалуйста, что там страшного!), иногда наивная, доверчивая, иногда строгая, очень добрая, готовая помочь не только близким, но и последнему уличному бродяге, любящая людей и жизнь – такой она была, такой в нашей памяти и останется.

И до сих пор на меня смотрит ее добрыми внимательными пронзительными глазами лежащий на диване подаренный ею много лет назад большой плюшевый лев...

В 1948 після закінчення вузу Ніна Павлівна починає працювати в Харківському науково-дослідному хіміко-фармацевтичному інституті (ХНДХФІ). Спочатку працює на посаді лаборанта, потім – молодшого наукового співробітника лабораторії фітохімії, а у 1950-1966 роках – на посаді старшого наукового співробітника. У 1954 р Ніна Павлівна успішно захищає кандидатську дисертацію на тему «Получение и химическое изучение сердечных гликозидов сирени узколистной» [2-4, 7].

У цей час вона виділяє і встановлює хімічну структуру карденолідів, гідроксикоричних кислот, кумаринів і фуурокумаринів, флавоноїдів і полісахаридів, активно розробляє нові методи фітохімічних досліджень лікарських рослин. Вперше отримує аглікон кверцетину з рутину та впроваджує в практичну фармацію перший лікарський препарат на основі кверцетину. Ніна Павлівна пропонує новий хроматографічний метод, що дозволяє в короткий термін дослідити понад 700 рослинних об'єктів. Більш розгорнуто про цей період написано в спогадах В. І. Литвиненка.

Владимир Иванович Литвиненко

доктор химических наук, профессор, Государственное предприятие
«Государственный научный центр лекарственных средств и
медицинской продукции» (ГП ГНЦЛС), г. Харьков, Украина

О ТВОРЧЕСКОМ ЖИЗНЕННОМ ПУТИ НИНЫ ПАВЛОВНЫ МАКСЮТИНОЙ

(мовою оригіналу)

Максютина Нина Павловна (19.02.1925 – 17.11.2015) (90 л.)
выдающийся украинский фитохимик и фармакогност, заслуженный
деятель науки и техники Украины, лауреат премии Всесоюзного

общества изобретателей и рационализаторов (ВОИР) среди женщин, доктор химических наук, профессор.

Родилась 19 февраля 1925 г. в слободе Никитовка Никитовского района, Белгородской области в крестьянской семье. Отец и старший брат Нины Павловны погибли в годы войны, поэтому ей в жизни пришлось рассчитывать только на свои силы. В 1944 году после окончания с отличием средней школы без экзаменов поступила в Харьковский фармацевтический институт, который успешно закончила в 1948 году.

Свой творческий путь в науке она начала в Харьковском научно-исследовательском химико-фармацевтическом институте (ХНИХФИ) вначале на должности лаборанта, затем – младшего научного сотрудника лаборатории фитохимии, а с 1950 года получила отдельную тему по выполнению кандидатской диссертации «Химические исследования сердечных гликозидов растений рода семейства крестоцветных».

Творческий путь Нины Павловны можно разделить на два периода – харьковский и киевский.

Хочу остановиться и рассмотреть первый, как более мне известный и, считаю, более активный в науке. В этот период Н. П. Максютинина проявила себя не только как ученый, но и как педагог и воспитатель научных кадров.

В 1958-1959 годы к ней на обучение направили трех молодых фармацевтов – Горина Анатолия Георгиевича, Затулу Виктора Васильевича и Литвиненко Василия Ивановича. Каждому она определила тему работ. Первому – изучение полисахаридов подорожника большого, второму – карденолидов секуринегии мечевидной, третьему – флавоноидов видов солодки. Все они под руководством Н. П. Максютининой завершили работы и защитили диссертации.

Отдельно необходимо отметить несколько работ. Например, комплексную переработку плодов пастернака. Из этого сырья выделили фурукумарины и создали препараты бероксан и пастинацин. После отделения фурукумаринов на колонках окиси алюминия получали

жирное масло, рекомендованное для получения защитного крема для рук у животноводов. Из плодов также выделили флавоноидный дигликозид пастернин (3-0-глюкозидо, 4'-0-рамнозид изорамнетина) с кардитоническим действием¹⁷.

К сожалению, только пастинацин и бероксан внедрены в производство, остальные вещества остались не реализованы, в том числе и соединения надземной части растения.

Вторым видом являются цветки робинии ложноакалии, из которых выделили робинин, названный фларонином¹⁸. Это соединение оказалось сложным комплексом из четырех изомеров 3-(галактозилрамнозидо)-7-рамнозида кемпферола. Данные о его ступенчатом расщеплении и выделении отдельных компонентов (7-0-рамнозида, 3-0-галактозилрамнозида и 7-0-рамнозидо-3-0-галактозида кемпферола, различающихся величиной окисного цикла моносахаридов (пираноз и фураноз) конфигурацией гликозидной связи опубликованы в Докладах АН УССР¹⁸. Фларонин для промышленного производства начали получать из надземной части астрагала серпоплодного^{14, 44}.

Третьим направлением исследований были полисахариды подорожника большого. Здесь, кроме Горина А. Г., под руководством Н. П. Максютинной выполнял работу по подорожнику азиатскому и Лебедев-Косов В. И. из Владивостока^{23,41-43}. Полисахариды подорожника представлены низкомолекулярным пектином³⁻⁷, который составил основу препарата плантаглюцид³. Фармакологию препарата изучала Оболенцева Г. В.^{45,46}.

Препарат внедрен в промышленное производство на Украине¹³, в России и Казахстане⁹.

Пектины подорожника и других растений широко использованы Н. П. Максютинной в создании таких препаратов, как квертин (кверцетин с яблочным пектином и аскорбиновой кислотой³⁶, витапектин в таблетках (кверцетин с яблочным пектином, аскорбиновой кислотой и глюкозой)³⁴ и др.

Наряду с пектинами использованы в создании препаратов и другие полисахариды, например, ламинарид из слоевища ламинарии^{10,44} и мукалтин из надземной части алтея лекарственного^{11,44,50}.

В разработке нормативной документации для этих и других препаратов Нины Павловны при их внедрении в производство активное участие приняли аналитики Георгиевский В. П., Дзюба Н. П., Чушенко В. Н. и др.^{2,8,50}.

Фармакологические исследования препаратов Н. П. Максютиной проведены Хаджаем Я. И., Оболенцевой Г. В., Васильченко Е. А. и др.^{1,45,46}.

Важным направлением работ Н. П. Максютиной в харьковский период является участие в методических исследованиях по выделению и исследованию химической структуры флавоноидов и других фенольных соединений подорожника^{15,19-21}, в частности, методов получения и применения полиамидного сорбента в тонком порошке для тонкослойной и колоночной хроматографии в лабораторной практике¹² и в гранулах для промышленного использования⁴⁷.

Таким образом, свой творческий путь в науке она начала в Харьковском научно-исследовательском химико-фармацевтическом институте (ХНИХФИ) в лаборатории фитохимии, а с 1950 года получила отдельную тему по выполнению кандидатской диссертации «Химические исследования сердечных гликозидов сирени узколистной»¹⁶.

В 1954 году Н. П. Максютина одной из первых среди выпускников Харьковского фармацевтического института защитила кандидатскую диссертацию, получив ученую степень кандидата фармацевтических наук. Тогда же она была переведена на должность старшего научного сотрудника лаборатории.

Нина Павловна Максютина внесла существенный вклад в развитие фармакогнозии, фармацевтической химии, фитохимии и фармацевтического анализа. Много внимания она уделяла разработке лекарственных и лечебно-профилактических средств на основе растительного сырья. Так были разработаны 16 лекарственных

препаратов и более 40 лечебно-профилактических средств²⁹. Часть из них выпускается отечественными предприятиями.

Как ученый Н. П. Максютин впервые выявила более 20-ти ранее неизвестных сложных гликозидов двух новых групп – ацилированных синаповой кислотой стероидных триозидов и карбоксилированных полифенольных гликозидов²², влияющих на их биологическую активность (робинии, желтофиоли и желтушника, в частности, стероидных и полифенольных О-гликозидов, полисахаридных детоксикантов, природных витаминов, флавоноидных антиоксидантов и модулированных форм на основе флавоноидного агликона кверцетина.

Агликон кверцетин Максютиной Н. П. был впервые получен из рутина травы гречихи в 1955 году и изготовлялся на опытном заводе ХНИХФИ; на основе кверцетина первый лекарственный препарат «Таблетки кверцетина» Н. П. Максютин внедрила в практическую фармацию в 1962 году. Затем в 1965 году на Ташкентском химико-фармацевтическом заводе – «Гранулы кверцетина»⁴⁹.

Именно в фитохимической лаборатории ХНИХФИ в 50-тые годы Н.П. Максютин освоила методы фитохимических исследований лекарственных растений, выделения и установления химической структуры карденолидов, оксикоричных кислот, кумаринов и фурукумаринов, растительных антиоксидантов, флавоноидов, полифенолов и полисахаридов^{23,29,44}. Этому способствовало достаточно хорошее оснащение фитохимической лаборатории ХНИХФИ оборудованием, растительным лекарственным сырьем, а также участием аналитических, фармакологических, технологических лабораторий и даже опытного завода для внедрения научных разработок.

Каждый отдел лаборатории фитохимии готовил своих соискателей в кандидаты фармацевтических и химических наук по алкалоидам, кумаринам и фурукумаринам, сердечным гликозидам и фенольным соединениям на основе растительных средств и внедрение их в промышленное производство⁴⁴.

Н. П. Максютинна головним напрямом досліджень вибрала фітохімічні, хроматографічні, аналітичні і ресурсоведчі аспекти вивчення рослин чотирьох родин – крестоцвітних, звіробійних, бобових і зонтичних з метою виявлення джерел сировини з високим вмістом діючих речовин, придатних для впровадження в виробництво.

Для проведення цієї трудоміскої роботи Максютинна Н. П. розробила новий експресний хроматографічний метод, що дозволяв у короткий термін дослідити більше 700 об'єктів чотирьох родин і виявити 22 види, перспективних для практичного використання^{22,29} в медичній практиці. В числі найбільш доступних: 4 сорти пастернака, три види солодки, два види звіробоя, по одному виду козлятника і астрагала.

Продовжуючи наукові дослідження серцевих і флавоноїдних О-глікозидів, Н. П. Максютинна в 1972 році захистила дисертацію на соискання ученої ступеня доктора хімічних наук «Хімічні дослідження деяких рослинних О-глікозидів і отримання на їх основі нових лікарських препаратів»²². В цьому ж році їй було присвоєно звання професора по спеціальності «фармацевтична хімія і фармакогнозія».

Другим київським періодом не менш насиченим творчим працею Н. П. Максютинної.

В цей період з 1966 по 1992 рік Ніна Павлівна виконувала обов'язки завідувачки кафедри фармацевтичної хімії Київського інституту удосконалення лікарів (нині Національна медична академія післядипломної освіти (НМАПО) імені П. Л. Шупика.

З 1992 до 1999 року – професор кафедри фармацевтичної хімії і фармакогнозії, з 2000 року – професор кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів НМАПО імені П. Л. Шупика.

В 1999-2003 г. г. Максютинa Н. П. работала в Национальном медицинском университете имени А. А. Богомольца в должности заведующей секции фармакогнозии и ботаники кафедры фармации.

С 2003 г. занимала должность профессора кафедры фармакогнозии и ботаники Национального медицинского университета имени А. А. Богомольца.

Н. П. Максютинa – автор около 360 научных работ, из них – 8 монографий, 29 патентов и авторских свидетельств.

За 64 года научной та педагогической деятельности нею создана школа фитохимиков и фармакогностов. Под ее руководством защищено 5 докторских и 19 кандидатских диссертаций.

Нина Павловна неоднократно избиралась членом правления Всесоюзных та Украинских научных фармацевтических обществ, проблемных комиссий «Фармация» Министерства охраны здоровья СССР и Украины. Она была членом редакционной коллегии «Фармацевтического журнала», а также Специализированного ученого совета по защите диссертаций в НМАПО имени П. Л. Шупика.

Впервые Максютиной Н. П. совместно с соавторами было выявлено иммуномодулирующее действие кверцетина, кемпферола и гранул кверцетина при их исследовании в Московском научно-исследовательском институте им. Гамалея. Максютинa Н. П. разработала это в то время, когда преподавала в Национальной медицинской академии последипломного обучения имени П.Л. Шупика – в 1987 – 1989 годах.

Абсолютно новая форма кверцетина – «Корвитин для инъекций» – была разработана Ниной Павловной совместно с соавторами. Этот препарат используется для лечения острого инфаркта миокарда, ишемических заболеваний различного генеза – в неврологии, эндокринологии, нефрологии и др.⁴⁰. Ныне этот первый в мире кардиопротектор нового поколения начала выпускать фармацевтическая промышленность Украины³⁶.

В киевский период наряду с педагогической деятельностью Н. П. Максютинa опубликовала целый ряд справочников, руководств, монографий^{24,27-33}, а также получила ряд авторских свидетельств и патентов на лекарственные препараты и их применение³⁴⁻⁴⁰.

В итоге мы помним Нину Павловну как талантливого ученого, всю жизнь посвятившую исследованию лекарственных растений и препаратов из них и вовлекавшего в эту работу широкий круг заинтересованных специалистов.

Литература

1. Васильченко Е. А., Соколова В. Е. Изучение влияния робинина на диуретическую функцию почек и парциальные процессы мочеобразования // Современные проблемы фармакологии / Мат. 3-го съезда фармакологов СССР. – Киев, 1971. – С. 50.
2. Георгиевский В. П., Комиссаренко Н. Ф., Дмитрук С. Е. Биологические активные вещества лекарственных растений. / Новосибирск: Наука СО, 1990. – 333 с.
3. Горин А. Г., Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Плантаглюцид – новый антиязвенный препарат из листьев подорожника большого // Медицинская промышленность СССР. – 1964. – №2. – С. 52-56.
4. Горин А. Г. Химическое исследование полисахаридов листьев *Plantago major* L. 1. Анализ моносахаридного состава полисахаридного комплекса // Химия природных соединений. – 1965. – №5. – С. 297-302.
5. Горин А. Г. Химическое исследование полисахаридов листьев *Plantago major* L. 2. Пектовая кислота // Химия природных соединений. – 1965. – №6. – С. 369-372.
6. Горин А. Г. Получение и фитохимическое исследование полисахаридов из лекарственных растений // Всеросс. съезд фармацевтов: тез. докл. Свердловск, 1975. – С. 313-314.
7. Горин А. Г. Химические исследования пектиновых веществ подорожника большого: Автореф. дисс. ... канд. хим. наук. – Харьков, 1968. – 25 с.
8. Дзюба Н. П., Чушенко В. Н., Хаїт Г. Я. Встановлення якісного та кількісного складу полісахаридів у рослинній сировині та препаратах фізико-хімічними методами // Фарм. журнал – 1975. – №6. – С. 54-58.
9. Захаров В. Л. Лекарственные вещества из растений и способы их производства / В. Л. Захаров, Н. И. Либизов, Х. А. Асланов. – Ташкент: ФАН, 1980. – 340 с.
10. ФС 42-2463-87. Ламинарид.
11. ФС 42У-8-94. Мукалтин.
12. Литвиненко В. И., Максютин Н. П., Колесников Д. Г. Получение полиамидного сорбента // Медицинская промышленность СССР. – 1962. – Т. 16, № 3. – С. 40- 43.
13. Литвиненко В. И., Попова Т. П., Аммосов О. С., Нечипоренко И. О., Чушенко В. М., Карамова О. Е. Патент № 19827. МПК 5 А61К35/78. Способ получения плантаглюцида // Бюлл. изобр. – 1990. – №13. – С. 12.
14. Литвиненко В. И. Природные флавоноиды // Технология и стандартизация лекарств. – Харьков. – 1996. – С. 103-153.
15. Максютин Г. В. Аминокислоты в листьях *Plantago major* L. и соцветиях *Matricaria recutita* L. // Растительные ресурсы. – 1972. – Т.8, № 1. – С. 110-112.
16. Максютин Н. П. Получение и химическое изучение сердечных гликозидов сирени узколистной: Автореф. дисс. ... канд. фарм. наук. – М., 1954. – 11 с.
17. Максютин Н. П., Литвиненко В. И. Химическое исследование пастернозида // Химия природных соединений. – 1966. – № 1. – С. 20-26.

18. Максютіна Н. П., Литвіненко В. І. Робінін // Докл. АН УРСР серія Б. Геологія, геофізика, хімія і біологія. – 1967. – №5. – С. 443-447.
19. Максютіна Н. П. Оксикоричні кислоти *Plantago major* і *P. lanceolata* // Хімія природних сполучень. – 1971. – № 6. – С. 824-825.
20. Максютіна Н. П. Производные байкалеина и скутеляреина в листьях *Plantago major* // Хімія природних сполучень. – 1971. – №3. – С. 374-375.
21. Максютіна Н. П. Поліфенольні сполуки листків подорожника великого // Фарм. журнал. – 1972. – №1. – С. 59-63.
22. Максютіна Н. П. Хімічні дослідження деяких О-глікозидів і створення на їх основі нових лікарських препаратів: Автореф. дисс. ... доктора хімічних наук. – Ташкент, 1972. – 50 с.
23. Максютіна Н. П., Лебедев-Косов В. І. Полисахариды некоторых видов подорожника // Фарм. журнал. – 1974. – № 6. – С.60-62.
24. Максютіна Н. П., Мойбенко А. А., Мохорт Н. А., Пархоменко А. Н., Шаламай А. С., Французова С. Б., Пилипчук Л. Б., Досенко В. Е., Пашевин Д. А., Портниченко А. Г., Нагибин В. С., Павлюченко В. Б., Кузьменко М. А., Кожухов С. Н., Коваль Е. А. Биофлавоноиды как органопротекторы: кверцетин, корвитин, квертин. – К.: Наук. Думка, 2012. – 274 с.
25. Максютіна Н. П., Мойбенко О. О., Пархоменко О. М. та ін. Використання нових лікарських форм кверцетину при ішемічних та радіаційних ушкодженнях // Патент України № 23996, (2000). А 61К9/14, А61К 35/68. С 08F271/02.
26. Максютіна Н. П., Мойбенко О. О., Пархоменко О. М. та ін. Використання нових лікарських форм кверцетину при ішемічних та радіаційних ушкодженнях: Метод. реком. – К., 2000. – 13 с.
27. Максютіна Н. П., Каган Ф. Е. и др. Идентификация фармацевтических препаратов. – К., 1978. – 240 с.
28. Максютіна Н. П., Каган Ф. Е., Кириченко Л. А. Методи аналізу лікарств. – К.: Здоров'я, 1984. – 224 с.
29. Максютіна Н. П., Комиссаренко Н. Ф., Прокопенко А. П., Погодина Л. И., Липкан Г. Н. Растительные лекарственные средства. – К.: Здоров'я, 1985. – 280 с.
30. Крылов А. А., Марченко В. А.; Максютіна Н. П. и др. Фитотерапия в комплексном лечении внутренних органов. – К., 1991. – 240 с.
31. Волох Д. С. и др. Справочник провизора-аналитика // Под ред. Д. С. Волоха, Н. П. Максютіной. – Киев: Здоров'я, 1989. – 198 с.
32. Максютіна Н. П. Растительные антиоксиданты, их свойства и использование в профилактике заболеваний // Биологически активные добавки и биопродукты. – К., 2000. – С. 9-21.
33. Середя П. И., Максютіна Н. П., Струменская Е. Н. и др. Лекарственное растительное сырье и фитосредства: учебное пособие (ВУЗ III-IV ур. а.); под ред. П. И. Середы – К.: Медицина, 2010. – 272 с.
34. Максютіна Н. П., Пилипчук Л. Б., Любенко П. Х., Волкова Т. Г. Способ получения витаминного средства «витапектин» // Патент РФ – №2008015 (1994).
35. Максютіна Н. П. и др. Способ получения твердой дисперсии. – Авт. свид. № 1660247 (СССР), МКИ А 61К 9/10, 47/06. // Открытия. Изобретения. – 1991. – № 24.
36. Мохорт М. А., Пилипчук Л. Б., Пархоменко О. М., Мойбенко О. О., Максютіна Н. П. Спосіб отримання корвітину. – Патент України № 23996 А 61К9/14, А61К 35/68. С 08F271/02. – № u 97030962, заявл. 04.03.97; опубл. 15.12.2000, Бюл. № 7.

37. Сова Є. О., Мохорт М. А., Мойбенко О. О., Пархоменко О. М., Шаламай А. С., Кишеня О. М., Безпалько Л. В., Пилипчук Л. Б., Максютіна Н. П. Кардіопротекторний засіб для лікування гострого інфаркту міокарда, спосіб його отримання та спосіб його застосування. – Патент України № 38504 А61К 9/14, А61К 31/79, А61К 31/455. – № u 2000074202, заявл. 14.07.00; опубл. 15.04.2005, Бюл. № 4.
38. Пархоменко О. М., Скаржевський О. А., Мойбенко О. О., Кожухов С. М., Максютіна Н. П., Іркін О. І., Шаламай А. С. Спосіб лікування гострого інфаркту міокарда. – Патент України № 37575 А61К 31/34. – № u 99127111, заявл. 27.12.99; опубл. 15.05.2001, Бюл. № 4.
39. Сова Є. О., Пархоменко О. М., Безпалько Л. В., Максютіна Н. П., Шаламай А. С., Кожухов С. М., Мойбенко О. О. Спосіб лікування серцевих захворювань, переважно серцевої недостатності. – Патент України №5621 А61К 31/34. – № u 20040706056, заявл. 21.07.04; опубл. 15.03.2005, Бюл. № 3.
40. Максютіна Н. П., Пилипчук Л.Б., Безпалько Л.В., Шаламай А.С. Історія розробки препарату «Корвітин» – розчинної форми кверцетину // Вісник фармакології та фармацевції. – 2007. – № 5. – С. 31-38.
41. Лебедев-Косов В. И. Флавоноиды *Plantago major*. II // Химия природных соединений. – 1976. – №6. – С. 812-813.
42. Лебедев-Косов В.И. Флавоноиды и иридоиды подорожника большого и азиатского // Растительные ресурсы. 1980. – Т. 16, вып. 3. – С. 403-411.
43. Лебедев-Косов В. И. Применение и химический состав рода *Plantago* // Изыскание биологически активных веществ в лекарственных растениях флоры Дальнего Востока. – Хабаровск, 1984. – С. 77-93.
44. Лекарственные средства. Каталог препаратов, разработанных в ГНЦЛС. – Харьков, 1895. – 262 с.
45. Оболенцева Г. В., Хаджай Я. И Фармакологическое исследование плантаглюцида // Фармакология и токсикология. – 1966. – Т.29. – С. 469-472.
46. Оболенцева Г. В Фармакологическое исследование противоязвенного действия некоторых флавоноидов: Автореф. дисс. ... канд мед. наук. – Харьков, 1964. – 20 с.
47. Тюкавкина Н. А., Литвиненко В. И., Шостаковский М. Ф. Хроматография на полиамидных сорбентах в органической химии. – Новосибирск: Наука СО, 1973 – 176 с.
48. Хаджай Я. И., Оболенцева Г. В., Литвиненко В. И., Максютіна Н. П. К вопросу о связи между строением и спазмолитическим действием в ряду флавоноидных соединений // Физиологические вещества. Респ. межведомств. сборник. – Киев, 1966. – С. 3-9.
49. Хаджай Я. И., Королев В. Ф. К фармакологии кверцетина // Фармакология и токсикология. – 1962. – № 22 – С. 71-77.
50. Чушенко В. Н., Дихтярев С. И, Литвиненко В. И., Карамова О. Е. Шабатура О. А., Хохленкова Н. В. Биологически активные полисахариды растений // Технология и стандартизация лекарств. – Харьков: Рирег, 2000. – Том 2. – С.265-268.

З 1966 р. по 1992 р. Н. П. Максютіна очолює кафедру фармацевтичної хімії Київського інституту удосконалення лікарів (нині це кафедра контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика) [9, 10].

Спогади про вчителя

Колектив кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л.Шупика:

С.Г. Убогов, д.фарм.н., доцент, В.І. Тодорова, к.фарм.н., доцент, Л.Б.

Пилипчук, к.фарм.н., доцент, А.П. Радченко, ст. викладач,

Л.О. Федорова, к.фарм.н., ст. викладач, О.Ю. Квітницька, викладач,

О.П. Паламарчук, к.б.н., ст.н.с.

Починаючи з 1966 р., упродовж майже 30 років кафедрою фармацевтичної хімії завідувала видатний вчений і педагог – заслужений діяч науки і техніки України, доктор хімічних наук, професор Ніна Павлівна Максютіна. У цей період кафедра стає провідною на теренах колишнього СРСР із підвищення кваліфікації спеціалістів із фармацевтичного аналізу, є методичним центром зі створення програм для післядипломного навчання провізорів-аналітиків аптек і контрольно-аналітичних лабораторій. Спільно з провідними фахівцями з гомеопатії та гомеопатичною аптекою м. Києва на кафедрі вперше серед країн Східної Європи було організовано цикли ТУ «Гомеопатична фармація» (для провізорів) та «Основи гомеопатії» (для лікарів), розроблено відповідні навчальні програми (1989–1991 рр.).

Для підвищення якості підготовки провізорів-аналітиків співробітниками кафедри видано низку навчальних та методичних посібників з експрес-аналізу лікарських сумішей; монографій, довідників із методів аналізу фармацевтичних препаратів, лікарських рослин та їх застосування, а саме: «Экспресс-анализ фармацевтических препаратов и лекарственных форм» (Ф. Е. Каган, Т. А. Ковет, Л. А. Кириченко, Н. П. Максютіна, Ф. А. Мітченко, 1971 р.), «Анализ фармацевтических препаратов и лекарственных форм» (Н. П. Максютіна, Ф. Е. Каган, Ф. А. Мітченко, Л. А. Кириченко, Т. А. Ковет, 1976 р.), «Методы идентификации лекарственных препаратов» (Н. П. Максютіна, Ф. Е. Каган, Ф. А. Мітченко, Л. А. Кириченко, Т. А. Ковет», 1978 р.), «Методы анализа лекарств» (Н. П. Максютіна, Ф. Е. Каган, Л. А. Кириченко, Ф. А. Мітченко, 1984 р.), «Растительные лекарственные средства» (за ред. та за участю Н. П. Максютіної, 1985 р.), «Справочник провизора-аналитика» (за ред. Н. П. Максютіної та за участю О. М.

Гриценко, Л. О. Кириченко, Ф. А. Мітченко, В. Г. Іванісенко, П. П. Баланди, Н. О. Ветютневої, 1989 р.), «Фитотерапия в комплексном лечении заболеваний внутренних органов» (за участю Н. П. Максютіної, 1991 р.)

У цей період, продовжуючи традиції, започатковані професором Фіалковим А. Я., на кафедрі активно ведуть наукову роботу, виховують молоді наукові кадри, проводять фундаментальні дослідження, спрямовані на розроблення нових методів і методик, прийнятних для внутрішньоаптечного контролю якості ЛЗ із застосуванням сучасних фізичних і фізико-хімічних методів аналізу, вивчають нові субстанції, лікарську рослинну сировину (ЛРС), здійснюють наукове обґрунтування створення і стандартизації нових ЛЗ. З метою контролю екстемпоральних ЛЗ запропоновано напівмікрометоди кількісного аналізу солей алкалоїдів та їх синтетичних аналогів, препаратів вісмуту, миш'яку, ртуті, срібла, розроблено методики цериметричного визначення ізоніазиду, метазиду, водню пероксиду та ін. (Ф. А. Мітченко). Л. О. Кириченко та Ф. А. Мітченко розробили експрес-методи кількісного визначення атропіну сульфату, прозерину в багатоконпонентних очних краплях. Для кількісного визначення ефедрину гідрохлориду у складних сумішах Ф. Є. Каган, Л. О. Кириченко, Т. О. Коget запропоували періодатометричний метод.

На кафедрі вивчали спектральні характеристики алкалоїдів та азотовмісних основ (Ф. Є. Каган, Л. О. Кириченко, Т. О. Коget, Ф. А. Мітченко), сульфаніламідів (Ф. Є. Каган), стероїдних глікозидів (Ф. А. Мітченко), похідних α - та γ -пірону (Т. О. Коget), флавоноїдів (Н. П. Максютіна, Л. Б. Пилипчук), фенілпропаноїдів (В. Г. Іванісенко). Проведено дослідження процесів взаємодії полісахаридів із флавоноїдами (Мішель Ілія Ель-Коммос Даніаль, Хоррія Абдель Магід Мохамед Ахмед Халіль), поліфенолами (О. М. Гриценко); кверцетину з глюкозою, природними і синтетичними полімерами (Л. Б. Пилипчук). Методами ЯМР-, УФ-, ІЧ-спектроскопії досліджено міжмолекулярну взаємодію флавоноїдів із глюкозою і полівінілпіролідом (Л. Б. Пилипчук). Вивчено ІЧ-спектри фенілпропаноїдів (В. Г. Іванісенко), УФ-спектри ніфтолїду в субстанції та лікарських формах (П. П. Баланда, Л. А. Бутко), ІЧ- та ЯМР-спектри комплексних сполук

ніфтолідну, хлоритану, кверцетин, бутадіон, фуразолідон, кислоти ацетилсаліцилової з водорозчинними полімерами (П. П. Баланда), розроблено спектрофотометричні методи аналізу деяких флавононів, флаванонів та їх глікозидів із 4-аміноантипірином, 2-аміноетиловим ефіром дифенілборної кислоти (Мішель Ілія Ель-Коммос Даніаль). Для більше ніж 100 лікарських сумішей розроблено спектрофотометричні методики кількісного визначення, у яких використовували методи ізольованої абсорбції, хроматографічне розділення, екстрагування, розв'язували системи рівнянь (Ф. Є. Каган, Л. О. Кириченко, Т. О. Ковет, Є. О. Коржавих, Ф. А. Мітченко).

З метою розроблення нових методик аналізу екстемпоральних ЛЗ та для обґрунтування наукових підходів до створення нових ЛЗ та їх аналізу на кафедрі вивчали можливість використання різних хроматографічних методів, завдяки яким було проведено розділення, ідентифікацію, кількісне визначення близьких за структурою сполук похідних α - і γ -пірону (Т. О. Ковет), флавоноїдних речовин різних видів подорожника (Н. П. Максютіна, В. І. Лебедев-Косов), фенілпропаноїдів у плодах петрушки (В. І. Іванісенко), флавоноїдних глікозидів липи (Н. П. Максютіна, М. Р. Зуб), флавоноїдів та похідних антрацену та гіперозиду і кверцитрину в траві звіробою (Н. П. Максютіна, О. Ю Маковецька, Т. О. Ковет), робініну у суцвіттях різних видів робінії, гіперозиду у квітках глоду (Н. П. Максютіна, Т. О. Ковет, Ф. А. Мітченко, Л. І. Осипович-Погодіна), пастернозиду у пастернаку (Н. П. Максютіна, О. П. Паламарчук), рослинних сумішей (Мішель Ілія Ель-Коммос Даніаль), екстрактів та препаратів петрушки, одержаних зрідженим оксидом вуглецю(II) (В. Г. Іванісенко), вивчено склад настоек, екстрактів, складних галенових препаратів, гомеопатичних ЛЗ та ін. (Н. П. Максютіна, В. Г. Іванісенко, Ф. Є. Каган, Л. О. Кириченко, О. М. Гриценко, Ф. А. Мітченко, Є. Л. Сисоєва, Н. Д. Москаленко, Л. В. Нагляя, А. Т. Уклеїна та ін.).

На основі методів хроматопланіметрії та хроматоспектрофотометрії розроблено методики кількісного визначення атропіну в лікарських формах та галенових препаратах (Є. О. Коржавих), платифілін (Ф. Є. Каган, Л. О. Кириченко, Т. О. Ковет, Ф. А. Мітченко), стероїдні глікозиди (Ф. А. Мітченко), келін (Т. О. Ковет),

теофілін, ефедрин, димедрол (Ф. Є. Каган, Л. О. Кириченко) в лікарських сумішах, флавоноїди в ліофілізованих рослинних витяжках і багатокомпонентних зборах (Н. П. Максютіна, В. І. Іванісенко, Л. О. Кириченко, Ф. А. Мітченко). Методом гель-хроматографії вивчено вплив природного полімеру пектину яблучного і глюкози на властивості кверцетину у штучних сумішах і гранулах. Встановлено, що в гранулах кверцетину з пектином утворюються комплекси, склад яких регулюється наявністю глюкози, а також вивчено вплив концентрації глюкози на розчинність кверцетину у воді, що дало можливість одержати розчинну форму кверцетину (Н. П. Максютіна, Л. Б. Пилипчук). Вивчено вплив карбоксиметилцелюлози та її натрієвої солі на розчинність комплексу кверцетину з пектином, розроблено методику виявлення кверцетину у біологічних рідинах (Хоррія Абдель Магід Мохамед Ахмед Халіль).

Н. П. Максютіною зроблено історичний внесок у розвиток хімії природних сполук. Було вивчено склад флавоноїдів, оксикоричних кислот, кумаринів, фенілпропаноїдів, поліфенольних та стероїдних глікозидів рослин родин айстрових, бобових, звіробійних, липових, подорожникових, селерових, хрестоцвітих. Одержано та вивчено хімічну будову понад 60 індивідуальних речовин, з яких 27 сполук виявились новими (Н. П. Максютіна, В. Г. Іванісенко, М. Р. Зуб, В. І. Лебєдєв-Косов, Л. І. Осипович-Погодіна, О. П. Паламарчук).

У ці роки на кафедрі була розроблена нова концепція адекватних методів контролю якості ЛРС. Так, наукові дослідження Н. П. Максютіної, Мішель Ілія Ель-Коммос Даніаль, В. І. Лебєдева-Косова, Хоррія Абдель Магід Мохамед Ахмед Халіль, Л. Б. Пилипчук та ін. показали, що в ЛРС деякі біологічно активні сполуки (БАС), а саме стероїдні глікозиди, фенольні і поліфенольні сполуки, амінокислоти та ін. залежно від складу супутніх БАС частково або повністю знаходяться в хімічному зв'язку з іншими сполуками і не виявляють своїх звичайних властивостей при аналізі. У 1968 р. вперше це відкриття було здійснено на стероїдних глікозидах жовтушника та жовтофіолі з родини хрестоцвітих, де було виявлено такі хімічні сполуки стероїдних глікозидів з синаповою кислотою, які мали інші властивості, ніж звичайні серцеві глікозиди. Пізніше було виявлено незвичайні

комплексні сполуки амінокислот і стероїдних сапонінів із пектином у рослинах родини подорожникових, флавоноїду кверцетину зі смолами в рослинах родини звіробійних. Ці відкриття сприяли перегляду методичних підходів до розроблення адекватних методів контролю якості ЛРС за складом і кількісним визначенням БАС та стали підґрунтям для створення нових ЛЗ із заданими властивостями, відкрили можливості пошуку нових модуляторів фізико-хімічних властивостей та закономірностей між технологією композиційних лікарських форм флавоноїдів, фенілпропаноїдів та їх біологічною активністю.

Поряд із розв'язанням завдань аналітичного плану, спрямованих на розроблення нових методик аналізу, на кафедрі досліджують механізми взаємодії між низькомолекулярними сполуками глікозидного, поліфенольного та фенілпропаноїдного складу з високомолекулярними сполуками природного і синтетичного походження. Вивчають закономірності зв'язку між фармакологічним ефектом та хімічною будовою складних компонентів, рослинних БАС та модифікаторами розчинності, технологією виготовлення ЛЗ і їх стабільністю. Всебічно вивчено фізико-хімічні властивості нових композиційних лікарських форм, створено АНД на 12 лікарських і 2 профілактичних засоби, із яких 5 ЛЗ (плантаглюцид, бероксан, пастинацин, таблетки і гранули кверцетину) впроваджено у промислове виробництво, 2 профілактичних засоби «Вітапектин» і «Фітосорбент» знайшли застосування для профілактики променевого ушкодження (Н. П. Максютіна, В. Г. Іванісенко, Л.Б. Пилипчук). Заслужують на увагу дослідження щодо синтезу похідних амідифосфорних кислот. Так, В. П. Рудавським та Д. М. Загнибідою синтезовано понад 300 сполук, вивчено їхню хімічну будову та біологічну активність, виявлено 3 високоефективні сполуки з фунгіцидною та бактерицидною активністю (фохлобен, хлобенос, трифобен). П. П. Баландою та Л. А. Бутко проведено дослідження, спрямовані на підвищення розчинності важкорозчинних субстанцій ніфтоліду, хлодитану, кислоти ацетилсаліцилової, кверцетину, бутадіону, фуразолідону, розроблено оптимальний склад і раціональну технологію лікарських форм ніфтоліду (таблетки, мазь, супозиторії), хлодитану (таблетки, супозиторії), кверцетину (таблетки, мазь,

супозиторії, сольовий розчин для ін'єкцій, стоматологічні пасти), фуразолідону (мазь, таблетки), кислоти ацетилсаліцилової, бутадіону (таблетки пролонгованої дії). Вперше в сфері фармацевтичного аналізу професором Н. О. Ветютневою досліджено комплексоутворюючі властивості краун-ефірів, криптантів та інших краун-сполук. Встановлено закономірності екстракції та запропоновано екстракційні системи на основі 15-краун-5, криптанда 2.2.2, 18-краун-6, циклогексан-18-краун-6, розроблено методики кількісного визначення калію, натрію, літію, срібла, свинцю в різних субстанціях та лікарських формах. Багатопланові дослідження, що проводили упродовж 20 років професор Н. П. Максютіна та її учні, увінчалися створенням і впровадженням у вітчизняне промислове виробництво двох лікарських форм розчинного кверцетину – «Гранули кверцетину» та «Корвітин для ін'єкцій». Результати наукових досліджень та більшість розроблених співробітниками кафедри методик аналізу увійшли до довідників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, інформаційних листів та монографій.

Для кожного з нас, тих, хто продовжують справу великого вчителя, педагога, шановної Ніни Павлівни і тих, кого вже немає, зустріч з такою видатною людиною була дарунком долі, змінювала нас, формувала особистість, виховувала справжніх професіоналів. А тому поки ми живемо, такі люди живуть в нас, в наших думках і наших вчинках. Вчителям рідко ставлять пам'ятники. Є такий латинський вислів: “Якщо шукаєш його пам'ятник, озирнись навколо”. І тоді побачимо пов'язані з іменем Н.П. Максютіної книги, статті, лікарські препарати, котрі сьогодні рятують життя тисячам людей, а головне – учні і наступники. Читаючи лекції вже своїм слухачам, ми горді називати себе учнями професора Н.П. Максютіної і радіємо за те, що можемо продовжувати її справу. Пам'ять про неповторну Людину, Вчителя – Ніну Павлівну Максютіну – буде завжди зберігатися в наших серцях.

Доповнюють цю ретроспективу колеги Ніни Павлівни по НМАПО імені П.Л. Шупика, які невтомно працювали пліч-о-пліч з нею та відкривали нові наукові горизонти.

Віктор Васильович Трохимчук

доктор фармацевтичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, декан медико-профілактичного і фармацевтичного факультету Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика

Наука – це організовані знання, мудрість – це організоване життя
Іммануїл Кант.

Вперше я познайомився із завідувачем кафедри фармацевтичної хімії Київського інституту удосконалення лікарів (нині Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика) професором Максютіною Ніною Павлівною вже, будучи співробітником Військово-медичного відділення при Українському державному медичному університеті ім. О. О. Богомольця (нині Українська військово-медична академія). На момент знайомства Ніна Павлівна була поважного віку і виглядала гарно, а її зважена і некваплива мова, спокійна хода створювали враження людини, за якою завжди залишалося останнє слово при вирішенні наукових чи навчальних питань і розпорядження якої не могло бути не виконаним. Атмосфера в колективі кафедри на час першої моєї появи була дружньою і спокійною. Ніна Павлівна завжди цікавилася успіхами і досягненнями в галузі фармації, особливо появою нових препаратів рослинного походження. З великим інтересом віднеслась до моїх наукових досліджень щодо аналізу лікарських препаратів хімічними та інструментальними методами, постійно підбадьорювала на подальші наукові роботи. Це відобразилося в пошуках моєї теми докторської роботи та тем кандидатських дисертацій моїх учнів Гринчука І.Г. і Приходько Т.В. Всі ми захищали свої роботи з аналізу лікарських препаратів різних фармакотерапевтичних груп у спеціалізованій вченій раді, членом якої довгі роки була Ніна Павлівна. Пройшли роки і ми з Ніною Павлівною стали колегами, разом працювали в нашій спецраді під керівництвом професорів Гриценко О.М., Коритнюк Р.С. і Пономаренка М.С.

Ніна Павлівна завжди є прикладом для наслідування для науковців, тому що завдяки її наполегливій роботі зі своїми учнями було створено цілий ряд лікарських препаратів, які й досі знаходяться

на полицках аптек, зокрема: кверцетин в таблетках і в гранулах, корвітин для ін'єкцій, пастернін, пастинацин, бероксан, плантаглюцид, фларонін, флассілін, гіперозид, вітапектин, медове желе «Віта», арктан, арктолігнан, софора, робінія, тіліа, тіліавіт, енерговітал, ціла серія «Фітосорбінов-Планта» і безліч інших.

Ніна Павлівна здобула любов і пошану колег, друзів, провізорів і фармацевтів завдяки високим людським якостям. Вона завжди була вимогливою до себе і колег, але її гнучка мудрість до вирішення різних питань, професійна вдумливість, повага до майстерності своїх колег, бездоганне дотримання деонтологічних принципів спілкування створили їй ауру доброзичливої людини, яка завжди була готова надати допомогу всім, хто звертався.

Проїшли роки, я як і раніше з повагою ставлюся до спадщини Великої людини і відомого вченого-фітохіміка і фармакогноста.

Любов Борисівна Пилипчук

кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика

Чим вагоміші досягнення вченого,
тим коротше і точніше можна їх
описати.

Академік П.Л. Капіца

Кожна людина в житті має якусь мрію, мету, до якої прагне і яку досягає. В одних вона живе з дитинства, у інших - з'являється в певний період життя. Для цього у нашу долю приходять люди, які допомагають нам здійснити мрію, досягнути мету, розширюють наш світогляд, збагачують нас знаннями і смыслом життя. Такою людиною для мене була професор Ніна Павлівна Максютіна – видатний вчений, педагог з великим життєвим досвідом і фундаментальними знаннями в області хімії природних сполук.

Близькі стосунки з Н.П. Максютіною почались, коли я вступила у 1988 р. до аспірантури Київського інституту удосконалення лікарів на кафедру фармацевтичної хімії. У ті роки за плечима в мене був уже

певний досвід роботи в практичній фармації. Після закінчення фармацевтичного факультету Львівського державного медичного інституту (1979 р.) пропрацювала 9 років у контрольно-аналітичній лабораторії Аптечного управління м. Києва, проте наукового досвіду мала небагато. Але була мрія - саме наукові дослідження були моєю мрією, основа якої закладена ще в студентські роки. Пам'ятаю перші враження нашого знайомства. Від Ніни Павлівни віяло спокійною впевненістю, це була людина стримана, мудра, мала власну виважену думку, яку не нав'язувала співбесіднику, а могла її запропонувати. У розмові вона не тиснула, давала можливість висловити думку і спокійно вислуховувала аргументацію. Я вважаю зустріч із такою людиною дарунком долі, яка змінила моє подальше життя, дала можливість здійснити мрію. Ніна Павлівна стала моїм науковим керівником, обрала напрямок наукових досліджень, нами були сплановані основні етапи роботи. На той час на кафедрі під керівництвом професора Н.П. Максютіної «кипить» наукова робота, досліджуються механізми взаємодії між низькомолекулярними сполуками глікозидного, поліфенольного та фенілпропаноїдного складу з високомолекулярними сполуками природного і синтетичного походження. Вивчаються закономірності зв'язку між фармакологічним ефектом та хімічною будовою складних компонентів, рослинних біологічно активних сполук та модифікаторами розчинності, технологією виготовлення лікарських засобів і їх стабільністю, вивчаються фізико-хімічні властивості нових композиційних лікарських форм. У це русло була спрямована і моя кандидатська дисертація на тему «Фізико-хімічні дослідження в області створення і стандартизації лікарських форм із кверцетином». Розпочались цікаві наукові дослідження. Я стала 13 аспірантом шанованої нами Ніни Павлівни, як любила вона повторювати «останньою дитиною» (хоча, насправді, після мене під керівництвом цієї видатної людини було захищено ще чотири кандидатські дисертації, правда уже в стінах НМУ імені О.О. Богомольця). Незважаючи на цю магічну цифру, я вважаю себе щасливою людиною, тому що саме Ніна Павлівна зробила мене щасливою. Це був чесний і справедливий керівник. Усі питання вирішувались справедливо і професійно. А період в науковому плані був складний. До захисту дисертації нам, аспірантам,

довелось скласти 8 кандидатських екзаменів (філософія, іноземна мова, економіка, інформатика, педагогіка, психологія, фармацевтична хімія і фармакогнозія), провести повністю експеримент і описати наукові дослідження. Незважаючи на складності, ми і гадки не мали про те, щоб якимось підвести нашого вчителя. А Ніна Павлівна дуже раділа успіхам свої учнів. Вона вмiла зібрати навколо себе талановиту молодь, створити їй все можливе для наукової роботи, вмiла захопити, направити у потрібне русло і думки і наші справи. Нам, аспірантам, було дозволено все – спілкування і співпраця з різними науковими і навчальними закладами, робота в бібліотеках, участь у конференціях, написання статей та ін. Ох як наполегливо вчила Ніна Павлівна нас, аспірантів, написанню статей і серйозно і повторювала: «Кожне написане слово повинно бути осмислене, пережите і пропущене через серце!».

Незважаючи на всі наукові заслуги, Н. П. Максютіна була простою і чуйною людиною, завжди рада підказати і допомогти. За весь період нашої спільної роботи кожний ранок, вільний від педагогічної роботи, починався з палкого обговорення одержаних результатів і подальших планів. Ніна Павлівна дуже любила сама підходити на робоче місце учнів і спостерігати за експериментом. Це були неповторні хвилини творчості.

За період навчання в аспірантурі, і в подальшій роботі, нам вдалося провести найрізноманітніші фізико-хімічні дослідження самої молекули кверцетину, процесів її взаємодії з модифікаторами розчинності, одержати стійкі водорозчинні комплекси, вивчити їх стабільність, які в подальшому стали основою для створення нових біологічно доступних лікарських форм – гранули кверцетину (зараз це лікарський препарат «Гранули кверцетину»), кверцетин розчинний (у подальшому ці дослідження дозволили нам створити лікарський препарат «Корвітин® для ін'єкцій»), харчові добавки «Вітапектин», «Фітосорбент» та ін. Наша дослідницька робота з керівником не мала часових меж, вона ніколи не закінчувалась тільки на кафедрі, а тривала у будь-який час доби. Це була робота спільна, безкорисна, на єдиний результат, робота однодумців. Як любила повторювати Ніна Павлівна, одержаний

науковий результат – це така радість, яку не можна прирівняти ні з чим, навіть найкоштовнішими прикрасами. І я розуміла значення цих слів.

Ніна Павлівна, багато у чому мені довіряла. Пам'ятаю цікава історія вийшла у нас із абсорбційним спектром кверцетину. Дослідження були закінчені і методика спектрофотометричного визначення кверцетину увійшла у проект так званої ВФС (тепер МКЯ) на гранули кверцетину і знаходилась на розгляді Фармакологічного комітету СРСР (ФК). Після чергового засідання ФК Ніна Павлівна отримує лист, у якому заперечується наша методика, так як раніше Ташкентський ХФЗ, випускав таблетки кверцетину і також використовував подібну методику, але з іншим максимумом поглинання. Нам шлють зауваження – звернути увагу ..., методика невірна ..., працювати на іншій довжині хвилі так, як це робить Ташкентський ХФЗ. Отут Ніна Павлівна проявляє рішучість і готовність доказувати правоту результатів, одержаних у нашій лабораторії і делегує мене на засідання чергового ФК. Завдання було поставлене - «не зупинятись, поки не відстоїмо наш максимум». І от їду я, аспірантка другого року навчання, в Москву та беру участь у засідання ФК під керівництвом самого академіка М.Д. Машковського (у практичній медицині та фармації дуже відомі його славетні довідники). Скажу правду, було дуже відповідально і трішечки страшнувало. Але за плечима - школа Ніни Павлівни і це дуже допомагало. На засіданні ФК максимум поглинання відстояти не вдалося, нам у черговий раз, звичайно, не повірили, але дали шанс. За рішенням ФК зразок гранул кверцетину був направлений на арбітраж у Всесоюзний НДІ контролю якості лікарських засобів (ВНИИККЛС). І яка радість була на кафедрі, коли через деякий час ми одержали відповідь, у якій «наш максимум – вірний» (до речі, це ми боролись за максимум 375 ± 2 нм). У черговий раз було підтверджено, що школа професора Н.П. Максютіної працює на результат.

Ще згадується один екстремальний випадок. У Ніни Павлівни була велика мрія, яка переросла в потужну наукову роботу – розчинити кверцетин у воді і створити лікарську форму. Таких ліків у світі не було. Ціла група вчених, ну і я як аспірант теж була там. Працювали над створенням цього водорозчинного комплексу – твердої дисперсної

системи. Коли перший етап закінчився, оформили авторське свідоцтво, яке «успішно» патентне відомство СРСР відхилило. Мене викликала в кабінет Ніна Павлівна, засмученим голосом озвучила ситуацію і сказала, що у нас на відповідь є тільки один день і очікувати допомоги не прийдеться. Дамо переконливу відповідь – закріпимо за собою першість, а якщо ні – то ні. При цьому закриваються двері кабінету на ключ і вона каже: «Поки не сформулюємо переконливу відповідь, з кабінету ніхто не виходить». Настільки рішучий момент, що все це вже носило справді екстремальний характер. Працювали довго, щось доказували, переконували, «перевернули» всю світову літературу з цього питання, узгоджували наші результати, нарешті - написали. Формула винаходу – вийшла. Тому в кабінеті ночувати цього разу не прийшлося. Відіслали. Чекаємо! Рівно через два тижні – відповідь. Але не просто відповідь, а позитивне рішення. У цих коротких фразах не передати тих емоцій, які вирували у наших серцях. Ось така не дуже приємна історія, правда, із щасливим кінцем, сталася на шляху до поставленої мети – кверцетин розчинний. Це був важкий і довгий шлях. До роботи були підключені провідні наукові заклади України: Інститут кардіології ім. М.Д. Стражеска, Інститут фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України, Інститут фармакології і токсикології НАМН України. Велику підтримку, щодо впровадження і подальшого промислового випуску мала Ніна Павлівна від НВЦ «Борщагівський ХФЗ». Сама ж вона дуже сильно хвилювалась за впровадження і часто проявляла при цьому мужність і наполегливість. Але багаторічна праця увінчалась успіхом, мрія Ніни Павлівни про розчинення кверцетину у воді здійснилась. Створено вітчизняними кардіопротектор нового покоління - ін'єкційну лікарську форму водорозчинного кверцетину «Корвітин®» за допомогою якого практична медицина сьогодні рятує Життя і це - найвидатніше досягненням великого вченого, професора Ніни Павлівни Максютіної.

Якось запам'яталися і зачепили за живе слова, сказані членом правління Європейського товариства кардіологів Олександром Миколайовичем Пархоменком, доктором медичних наук і професором Інституту кардіології ім. М.Д. Стражеска, який проводив перші клінічні випробування «Корвітину®» для ін'єкцій: «... творці цього препарату

заслужили «безстрокову перепустку до раю». Будемо вдячні за це великому вченому, педагогу, наставнику, дорогій Людині – професору Ніні Павлівні Максютиній.

Олена Миколаївна Гриценко
доктор фармацевтичних наук, професор

ДОРОГА СЕРЦЮ НАСТАВНИЦЯ І КОЛЕГА

З 1965 року я навчалася в аспірантурі в Києві, на кафедрі фармакогнозії нинішнього НМАПО імені П. Л. Шупика, але всі наші фармакогности знали, що найкращі поради і консультації можна дістати в Харкові, в тодішньому Науково-дослідному хіміко-фармацевтичному інституті. І моя наукова керівниця – на той час кандидат фармацевтичних наук, доцент Зінченко Т.В. послала мене туди. Звернулась я до керівництва наукової установи, а вони мене направили до провідного тоді фітохіміка – Максютіної Ніни Павлівни. На щастя, її скоро запросили працювати до Києва, в наш навчальний заклад. Тож її порадами і консультаціями можна було скористатися часто.

Свою докторську дисертацію Ніна Павлівна захищала на здобуття наукового ступеня доктора хімічних наук в Ташкенті, де на той час була зосереджена наукова еліта з вивчення хімії природних сполук. Публікації результатів досліджень з цих питань ставали відомими дослідникам всього світу, підносячи імідж вітчизняних вчених. А коли Ніна Павлівна очолила кафедру фармацевтичної хімії в закладі післядипломної освіти, настала черга для великої та плідної роботи по забезпеченню науково-методичної роботи з практичними провізорами і фармацевтами шляхом написання та видавництва відповідних посібників і монографій.

Багатогранне життя серйозного неординарного дослідника природних ресурсів і процесів закономірно переростає в дослідження езотеричних джерел інформації та духовного переосмислення суті життя на землі. Ці пошуки не виставлялися напоказ, вони переживалися через глибокі роздуми, а втілювалися іноді в досить обережні, але необхідні для душі кроки. Одним із них була потреба звернення до Бога в дуже важливому, але не завжди сформованому крокові – пошуку

Дороги до Храму. Я щаслива з того, що в таку дорогу супроводжувала її я. Це був храм Введенського монастиря в Києві на Печерську, який на стіні, що виходить до головної магістралі, розмістив головний сутнісний посил до Бога – ікону «Призри на смирение». Ніна Павлівна відразу відчула потяг до цього символу, купила символічні зображення і, як мені тоді здалося, отримала благодатний внутрішній спокій. Можливо, саме це давало їй сили пережити всі труднощі, що супроводжували її до останніх днів...

Ветютнева Наталія Олександрівна

доктор фармацевтичних наук, професор,
Заслужений фармацевтичний працівник України, з вересня 2019 року –
професор Волгоградського медичного університету.

(мовою оригіналу)

Время стремительно мчится вперёд, сменяя дни за днями, летят месяцы, годы..., делая нас старше, опытнее, мудрее. Именно с годами приходит понимание того, что тот человек счастлив, кто в жизни встретил своего учителя.

Таким Учителем для меня стала Максютинна Нина Павловна – выдающийся ученый, доктор химических наук, профессор, заслуженный деятель науки и техники Украины, человек энциклопедических знаний, высочайшего интеллекта и полёта научной мысли. А как она читала лекции! Мы забывали обо всём, вместе с ней пускаясь в интереснейшее путешествие познания ещё не совсем познанного. Это была интересная мозаика, возникающая и творившая вместе со слушателями лекции живую изумительно красивую картину познания мира, в основе которой лежали так логично, чётко и доступным языком изложенные теоретические основы научной или учебной дисциплины, факты, гипотезы. Она не оставляла равнодушными ни одного специалиста или студента, и после окончания этого можно сказать таинства, выходили мы из аудитории окрылённые, просветлённые.

Впервые я была удостоена чести познакомиться с профессором Максютинной Ниной Павловной на цикле усовершенствования для

заведующих и заместителей контрольно-аналитических лабораторий (в то время я работала заведующей контрольно-аналитической лабораторией аптекоуправления Киевского горисполкома). И вскоре, после состоявшего во время последнего Всесоюзного съезда фармацевтов нашего разговора в городе Казань мне было предложено поступать в очную аспирантуру на кафедру фармацевтической химии Киевского института усовершенствования врачей. Чтобы решить вопрос моего поступления в очную аспирантуру, Нине Павловне пришлось пройти не одну высочайшую инстанцию по согласованию, т.к. занимаемая мною должность заведующего лабораторией была номенклатурной. Благодаря огромнейшему авторитету Нины Павловны и поддержке ректора Киевского института усовершенствования врачей профессора Гирина Виталия Николаевича, я была допущена к участию в конкурсе и сдаче экзаменов в аспирантуру.

На протяжении всех последующих лет моей жизни Нина Павловна была для меня непререкаемым авторитетом, она остаётся в моей душе живым примером благородства учёного, честного и творческого экспериментатора, основателя научной школы междисциплинарных подходов в фармацевтической науке, человеком, умеющим видеть, развивать, ценить способности и таланты других. Она была «Солнцем нашей кафедральной планетарной системы». Её мощный интеллект проявлялся во всём: она видела то, что другие не замечали; её мысль всегда облекалась в очень точно, прекрасно сформулированные, наполненные глубоким смыслом положения, научную аргументацию, выводы. Она могла это делать как никто другой.

Умение обобщать и систематизировать научный материал, сочетание философского мышления с глубочайшим знанием фундаментальных дисциплин, знание методических форм, подходов и построения материала учебной дисциплины притягивало, объединяло и побуждало научно-педагогический коллектив к плодотворной работе над учебниками, учебно-методическими пособиями, монографиями. Вспоминается одна ситуация: я приехала подавать документы в Пятигорский фармацевтический институт на официальную защиту кандидатской диссертации; встреча с одним из рецензентов на этапе предварительной апробации была назначена в одной из учебных

лабораторий кафедри фармацевтичної хімії; я, зайдя в лабораторію, где занималась группа студентов, слышу: – «у кого Максютіна?», «анализ этой прописи есть только у Максютіной...» – и другие фразы. Я почувствовала, что Нина Павловна и в эти ответственные для меня минуты рядом со мной. Её «фармацевтично–аналитический дух» витал в лабораториях не только Пятигорского, но и Харьковского, Пермского фармацевтических институтов, фармацевтических факультетов медицинских вузов, в аптеках, контрольно-аналитических лабораториях всей большой страны, на то время – СССР.

Нине Павловне было дано многое. Как очень мудрый, умный человек она умела поддержать другого человека в критическую минуту, при этом никогда не подчёркивая, не акцентируя внимания на то, что она сделала, в то время как помощь её была огромна. Она была требовательной и милосердной одновременно, она никогда не подавляла инициативу, что было очень важно для молодых учёных, она умела слушать и слышала, она умела подсказать и вовремя направить научную энергию в нужное русло. Да что говорить, она могла ВСЁ!!!!

Как жаль, что Нины Павловны уже нет рядом с нами! Какая же Божья милость, что ОНА была в нашей жизни! Как же посчастливилось тем, избранным ею, кто стал её учениками!

Раїса Сергіївна Коритнюк

доктор фармацевтичних наук, професор,
Заслужений працівник фармації України

МОЇ СПОГАДИ ПРО НІНУ ПАВЛІВНУ МАКСЮТІНУ

Вперше прізвище Максютіна Н.П. я почула, коли працювала відповідальним секретарем «Фармацевтичного журналу», де друкувалися науково-практичні статті по фармації з усього СРСР. А побачила вперше Ніну Павлівну в ХНІХФІ (Харківський науково-дослідний хіміко-фармацевтичний інститут), коли виконувала там технологічний експеримент по кандидатській дисертації в лабораторії Конєва Ф.А. (1967-1970р.р.). Це була красива, чорнява, молода жінка.

Про Максютіну Н.П. говорили вже тоді як про висококваліфікованого спеціаліста в області фітохімії.

Особисте знайомство відбулося вже в КІУЛ (Київський інститут удосконалення лікарів) тоді, коли доктора хімічних наук Н.П. Максютіну запросили на кафедру фармацевтичної хімії, яку вона очолювала 30 років.

При виконанні кандидатської дисертації мені необхідно було визначати продукти розкладання діючих речовин в інфузійних розчинах. Об'ємними методами аналізу практично неможливо було щось знайти, так як продукти деструкції діючих речовин утворювалися в дуже невеликих концентраціях, і їх можна було ідентифікувати хроматографічними методами. Ніна Павлівна була визнаним авторитетом в області тонкошарової та паперової хроматографії. Так почалося наше наукове і людське спілкування. Чому я акцентую увагу на слові «людське»? Та тому що вона зустріла мене не як аспірантку, а скоріше як співрозмовника. Вона була розумною, простою і доступною в спілкуванні жінкою.

Для початківця-вченого дуже важливо не говорити довго про теоретичні основи і переваги того чи іншого методу, а взяти за руку і сказати: «Роби так!». Адже з теоретичними засадами можна бути знайомим, а ось з чого починати робити руками – це розгубленість, страх, невпевненість. Ніна Павлівна давала нитку, за яку розмотувався клубок знань.

З Ніною Павлівною легко було спілкуватися як особисто, так і по телефону. У ній не було чванства, зарозумілості, зверхності, приниження від твого незнання. Відношення Ніни Павлівни до людей також не залежало від займаної ними посади.

Працюючи з Ніною Павлівною поруч багато років, я побачила в ній не тільки висококласного вченого, а просто чуттєву жінку, жінку-матір, жінку-бабусю. Вона з великою теплотою, радістю або зажуреністю говорила про свого сина Володю, про внучку Олену, про онука також Володю і згодом про зовсім маленьку внучку.

Ніна Павлівна завжди цікавилась життям моєї сім'ї. Я їй дуже довіряла і ділилася з деякими життєвими ситуаціями. Пам'ятаю такий випадок. Моя дочка Олена закінчила 10-й клас і став вибір куди

поступати. Я радила і наполягала йти по фармації. Ніна Павлівна зупинила мене і сказала: «Не заважай! Нехай йде туди, куди кличе її душа!». Я погодилася і моя дочка поступила в Художній інститут (Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури), потім в аспірантуру, захистила кандидатську дисертацію, а згодом стала доцентом і викладачем в цій вже Академії.

Ось ще один доленосний приклад з життя моєї сім'ї. Мій син Альоша досить складно сприймав рішення задач з фізики, але бажав поступати до медичного інституту. Однак, в той період ввели фізику як вступний іспит. Ніна Павлівна відразу відгукнулася і попросила свого чоловіка допомогти йому по фізиці. На вигляд дуже суворий, але в спілкуванні доступна і добра людина, Григорій Васильович допоміг зрозуміти підхід до вирішення задач. Після чого мій син сказав: «Цей дідусь змусив мене вивчити основні 6-8 формул напам'ять, з яких навчив логічно виводити всі інші». І це допомогло. Син вступив до медичного університету, закінчив, захистив кандидатську дисертацію і став доцентом.

З великою вимогливістю, тактом і любов'ю Ніна Павлівна ставилася до наукової роботи своєї онучки, яка не тільки захистила кандидатську, а й докторську дисертацію. Онучка – Олена Юрїївна Коновалова – нині професор, завідувач кафедри, гідно продовжує наукову стежу своєї знаменитої бабусі.

Ніна Павлівна вклала свої знання і другому онуку Володі, який закінчив фармацевтичний факультет НМУ імені О.О.Богомольця. Через відхід з життя вона не встигла допомогти своїй третій, тоді зовсім малесенькій, онучці.

Ніна Павлівна була дослідником-творцем багатьох ліків, керівником, учителем і опонентом багатьох докторських і кандидатських дисертацій. Я захоплювалася глибоким науковим аналізом рецензованих робіт. Вона бачила набагато більше і далше, ніж автор, і охоче показувала дорогу подальшим напрямкам в дослідженні.

Я вдячна долі за те, що в моєму житті зустрілася така справжня жінка і всесвітньо визнаний вчений! Світла пам'ять Ніні Павлівні!

Євгеній Єрмолаєвич Борзунов
доктор фармацевтичних наук, професор

Буцька Вікторія Євгенівна
кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри промислової, клінічної
фармації та клінічної фармакології Національної медичної академії
післядипломної освіти імені П.Л. Шупика

СВЕТЛАЯ ПАМЯТЬ НИНЕ ПАВЛОВНЕ МАКСЮТИНОЙ...
(мовою оригіналу)

Нина Павловна Максютинна сыграла судьбоносную роль в моей жизни. В дальнейшем это событие повлияло на все поколения нашей семьи. Она инициировала наш переезд из Харькова в Киев и очень участливо способствовала этому.

Это была случайная встреча жарким, знойным летом 1967 года. Я с супругой ехали на отдых в Крым, а Нина Павловна с супругом возвращались из отдыха. На остановке туристических автобусов, где мы вышли на кратковременный отдых, и произошла эта великолепная встреча. И с осени 1967 года начался новый виток жизни и работы в Киеве семьи Борзуновых.

С Ниной Павловной нас связывали долгие годы работы в Национальной медицинской академии последипломного образования имени П.Л. Шупика. Наши кафедры всегда сотрудничали при проведении научных исследований, написании совместных научных работ, методических рекомендаций, программ. Она была рецензентом диссертационной работы моей дочери – Буцкой Викторией Евгеньевны.

Нина Павловна запомнилась как ответственный, надежный, требовательный человек и руководитель, умеющий доходить до сути проблемы и решать ее до конца.

Любов Анатоліївна Бутко
кандидат фармацевтичних наук, доцент,
завідувач кафедри управління якістю, стандартизації та безпеки
лікарських засобів Київського міжнародного університету

МУДРИЙ ВЧИТЕЛЬ ЖИТТЯ

Я вдячна долі, що в далекому 1988 році вона привела мене як аспіранта Курського медичного інституту, на робоче місце для завершення виконання дисертаційної роботи на кафедру фармацевтичної хімії Київського інституту удосконалення лікарів, якою завідувала професор Н. П. Максютіна.

Науковці, які виконували дисертаційні дослідження, мене зрозуміють, яка це тяжка праця, але вдвічі важча, коли на руках малесенька дитина. В цей напружений час Ніна Павлівна повірила в мене. Я на все життя запам'ятала фразу, яка нею була сказана на засіданні кафедри: «Дівчата! Любі треба допомогти!». Завдяки її принциповості та професіоналізму всі три аспіранти (я, Ветютнева Наталія Олександрівна, Пилипчук Любов Борисівна) пройшли школу свого стажування як науковці, успішно завершили та захистили дисертації. Її досвід як фармацевтичного фахівця став для нас неоціненним надбанням.

То були роки, насичені плідною працею, добрими подіями, спілкуванням з приємними та щирими людьми. Ніна Павлівна вміла, як принциповий і справедливий завідувач кафедри, пробудити відповідальне ставлення до праці всіх підлеглих, створити не просто команду однодумців, а єдину дружню родину. Під її керівництвом в цей період всі співробітники кафедри, аспіранти, здобувачі плідно працювали над створенням гранул кверцетину та вітапектину, виконували ґрунтовні фітохімічні дослідження з метою створення нових лікарських препаратів рослинного походження.

Але я згадую її не лише як талановитого організатора, висококваліфікованого фахівця, а, перш за все, як Людину чуйну, добру, благородну. Розмови з Максютіною Н.П. приносили справжню насолоду, спілкуватися з нею було дуже легко і приємно. Характерними

рисами професора Н.П. Максютіної були наукова ерудиція, працелюбність, широкий світогляд, цілеспрямованість, любов і повага до людей. Ніна Павлівна завжди була уважною до колег, студентів та колишніх учнів. Кожен, хто до неї звертався, завжди отримував добру пораду і дієву допомогу.

Після закінчення аспірантури шляхи наші розійшлися, але в 2010 році вже в Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця, коли перед моєю донькою став вибір щодо вступу до аспірантури, тепер уже професор кафедри фармакогнозії та ботаніки НМУ імені О.О. Богомольця – Ніна Павлівна надала свою згоду на керівництво останнім своїм очним аспірантом – Бутко Аліною. Хоча здоров'я давало збій, але вона постійно контролювала виконання дисертаційних досліджень та знаходила в собі сили на щирі поради і так потрібні рекомендації молодому, недосвідченому аспіранту, чітко передбачувала актуальність та практичне значення роботи.

Слід сказати, що професіоналізм професора Н.П. Максютіної цінувався як у теорії, так і на практиці. Вона надала путівку в життя 5 докторам та 19 кандидатам наук. Не один десяток разів її запрошували бути офіційним опонентом численних кандидатських і докторських дисертацій як в Україні, так і за її межами. Вона була членом Спеціалізованої Вченої Ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій.

Тож нехай спомин про Ніну Павлівну Максютіну тішить ще довгі роки серця тих, хто особисто її знав, навчався у неї, працював поруч і захоплювався нею.

Віолета Іванівна Тодорова

кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика

Мої спогади про Ніну Павлівну Максютіну сягають часів, коли я ще в 80-х роках минулого сторіччя працювала інспектором організаційно-фармацевтичного відділу аптечного управління Київського міськвиконкому. В ті часи начальник нашого відділу Бабяк Валентина Григорівна

організовувала лекції для спеціалістів аптечної мережі з залученням знаних викладачів Київського інституту удосконалення лікарів. Мені, молодому спеціалісту, було дуже цікаво спілкуватися з людиною, яка на той час, мені здавалась неймовірно розумною і недосяжною.

Та згодом, коли мені довелося працювати на кафедрі технології ліків та фармакогнозії Київського інституту удосконалення лікарів, я побачила Ніну Павлівну в різних іпостасях - і як дбайливого завідувача кафедри фармацевтичної хімії, яка завжди отримувала перехідний «Червоний прапор» за перші місця в соціалістичному змаганні кафедр інституту, і як незвичайного науковця, який знав всі відповіді з питань фітохімії. Та найближче наші дороги перетнулися, коли мені довелося працювати за сумісництвом на кафедрі фармакогнозії і ботаніки Національного медичного університету імені О.О.Богомольця.

Саме в цей час Ніна Павлівна вчила мене духовним аспектам бачення життя. Дуже часто казала мені: «Віолето, не повторюй моїх помилок. Студентів треба навчити працювати, а не робити завдання за них». Ніна Павлівна була тим повітрям, яким дихаєш в перервах між заняттями. Вона завжди знала прості відповіді на складні запитання. Мала якусь новітню цікаву книжечку саме для тебе. Мої найтепліші спогади про цю надзвичайну людину відносяться саме до цього періоду.

Кафедра контролю якості і стандартизації лікарських засобів НМАПО імені П.Л. Шупика, на яку я повернулась в 2001 році після тривалого часу роботи в Медичному інституті УАНМ, завжди з великою любов'ю і теплотою відносилась до своєї любшої мами - Ніни Павлівни, яка 30 років очолювала цю кафедру і була науковим керівником у провідних фахівців кафедри.

Ніна Павлівна ніколи не могла зупинитись в своїх наукових пошуках. Цікавим пластом нашої нової співпраці стало відродження курсів тематичного удосконалення для лікарів та провізорів «Застосування апі-фітозасобів та медичних п'явок у профілактиці та лікуванні захворювань» на кафедрі контролю якості і стандартизації лікарських засобів НМАПО імені П.Л. Шупика спільно з відділом апітерапії Національного наукового центру «Інститут бджільництва» імені П. І. Прокоповича Української академії аграрних наук. Фактично Ніна Павлівна ще в 70-х роках починала проводити такий цикл, і

поновлення цієї теми дещо під іншим кутом зору було запропоновано нашій завідувачці кафедри на той час, професору Ветютневій Наталії Олександрівні. В програму циклу, куратором якого мені довелося бути довгий час, були включені нові розробки фітокомпозицій та продуктів бджільництва, які розробляла Ніна Павлівна разом з колективом відділу апітерапії Національного наукового центру «Інститут бджільництва» імені П. І. Прокоповича Української академії аграрних наук.

Який же це був цікавий та неповторний час! Багато лікарів з ентузіазмом відгукнулись на вивчення методів апітоксинотерапії, фітотерапії та використання медичних п'явок у профілактиці та лікуванні захворювань.

Всі слухачі циклів, де Ніна Павлівна продовжувала читати свої неперевершені лекції, кожен із нас, хто працював з нею пліч-о-пліч, відчував, що вона є Душею процесу, чи то були заняття із студентами, чи дорослими лікарями та провізорами на етапах післядипломної освіти, чи наукові дослідження. Тому День народження нашої любої Ніни Павлівни – це завжди був привід усім зустрітися і порадіти щастю спілкування з цією надзвичайною людиною. Кожен із нас прагнув зігрітися в промінчиках її світлої Душі...

Двадцятилітні дослідження професора Н.П. Максютіної та її учнів увінчалися створенням розчинної форми кверцетину та впровадженням у вітчизняне промислове виробництво двох лікарських форм кверцетину – «Гранули кверцетину» та «Корвітин для ін'єкцій» [5, 8]. Спогад Анатолія Севастьяновича є тому підтвердженням.

Шаламай Анатолій Севастьянович

кандидат хімічних наук, радник генерального директора ПАТ НВЦ „Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод“, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

НІНА ПАВЛІВНА МАКСЮТІНА В ТРИВАЛОМУ НАУКОВОМУ ПОШУКУ ОРИГІНАЛЬНИХ ПРЕПАРАТІВ КВЕРЦЕТИНУ

В далекому 1995 році, восени, Борщагівський хімфармзавод відвідали шановні вчені на чолі з доктором хімічних наук, професором

Ніною Павлівною Максютіною. Для підкріплення наукового обґрунтування доцільності майбутнього освоєння оригінальних лікарських засобів кверцетину до складу делегації були залучені академік АН України Олексій Олексійович Мойбенко та професор Микола Антонович Мохорт.

Короткою доповіддю Ніна Павлівна мала на меті ознайомити та зацікавити наше підприємство новими розробками препаратів кверцетину.

Обидва шановані вчені – О. О. Мойбенко та М. А. Мохорт на той час тривало співпрацювали у вивченні унікальних біохімічних та фармако-токсикологічних властивостей флавоноїду кверцетину і, отже, мали свою думку щодо створення його оригінальних лікарських форм. Знову ж таки, до цих досліджень мала відношення причетна Ніна Павлівна і тому напевно була їх співучасником та безпосереднім ініціатором.

В подальшому ознайомленні з цими пропозиціями стало зрозуміло, що Ніна Павлівна як видатний фітохімік, знаючи про низьку розчинність субстанції кверцетину, досить впевнено взялась за вирішення цієї проблеми. Вона чітко поставила собі за мету здійснити пошук ефективних речовин, які могли б проявити властивості сольобілізаторів – допоміжних речовин, які при тісному контакті з молекулою кверцетину сприяли б підвищенню його розчинності.

Новаторський науковий підхід Ніни Павлівни базувався на дослідженнях фізико-хімічних властивостей композицій кверцетину з низькомолекулярними полівінілпіролідонами, на пошуку ефективних речовин, які могли б проявити властивості сольобілізатора при створенні твердих дисперсій цього флавоноїду.

Слід взяти до уваги те, що на той час (кінець ХХ століття) в науковій та практичній фармації застосування низькомолекулярних полівінілпіролідонів не було пов'язане з використанням їх в якості засобів для підвищення розчинності важкорозчинних фармацевтичних субстанцій саме при розробці ін'єкційних препаратів. Хоча подібні полівінілпіролідони на той час знайшли застосування виключно в якості активного інгредієнта, зокрема, для приготування сумнозвісного засобу Гемодез.

Творчо та науково осмислено Н. П. Максютіна здійснювала підхід до розробки препаратів кверцетину завдяки глибоким знанням органічної хімії поліфенолів і, насамперед, флавоноїдів, разом із вмілим поєднанням вивчення фізико-хімічних властивостей цих природних сполук.

Результатом цих досліджень стала розробка оригінального препарату з брендовою назвою Корвітин, який містив в лікарській дозі 50 мг біодоступного водорозчинного кверцетину.

Таким чином, були враховані важливі фармакологічні та фармацевтичні аспекти майбутнього водорозчинного препарату кверцетину в ін'єкційній формі.

Піонерські наукові пошуки, започатковані Н. П. Максютіною, завершилися створенням ефективного та безпечного лікарського засобу кверцетину, який знайшов широке застосування та став незамінним при лікуванні гострих ішемічних порушень в серцево-судинній системі і, насамперед, при ургентних станах захворювань.

Заслуговують виключної уваги подальші дослідження Ніни Павлівни при розробці біодоступних форм кверцетину для перорального застосування. Так, використовуючи в якості солубілізаторів різні форми вуглеводвмісних сполук, а саме пектину, глюкози та сахарози був розроблений препарат Гранули кверцетину з дозуванням активного флавоноїду 40 мг, який було впроваджено у виробництво у 1998 році.

Як виявилось згодом, за даними фармакокінетичних досліджень, біодоступність кверцетину в цьому препараті зросла в десять раз, що підтверджувало високі солубілізуючі властивості вуглеводів в складі готової лікарської форми – препарату Гранули кверцетину.

В зазначеному переліку досліджень під керівництвом Ніни Павлівни на той час активну участь приймала аспірант Любов Борисівна Пилипчук, яка здійснила великий науковий та творчий внесок в пошук оптимальних методів створення біодоступних форм кверцетину та в розробку технологій виготовлення його готових лікарських засобів.

При першій зустрічі з Ніною Павлівною і з її колегами було домовлено про початок співпраці з розробки препаратів Гранули

кверцетину та Корвітину в повному об'ємі тогочасного формату фармацевтичної розробки цих лікарських засобів, проведення необхідних завершальних доклінічних експериментальних досліджень та клінічного вивчення ефективності та безпечності препаратів.

Не дивлячись на великі труднощі, які виникли при організації виробництва стерильних ін'єкційних препаратів, наше підприємство освоїло виробництво препарату Корвітин в 2003 році, були проведені клінічні дослідження ефективності та безпеки цього оригінального лікарського засобу при лікуванні інфаркту міокарда та гострого ішемічного інсульту.

Таким чином, тривалі наукові пошуки Ніни Павлівни та її колег з вивчення препаратів кверцетину завершилися успішним впровадженням цих лікарських засобів в медичну практику.

Як і передбачалось Н. П. Максютіною, кверцетин як активний природний антиоксидант та активний агент з безліччю фармакологічних властивостей на даний час в двох лікарських формах знайшов широке застосування при гострих станах хвороб ішемічного характеру, а також в якості перорального засобу при лікуванні та профілактиці захворювань, викликаних метаболічними порушеннями.

Цей короткий спогад про творчий період співпраці з визначним вченим-фітохіміком Ніною Павлівною Максютіною має на меті виразити велику подяку за її мудрість та науковий оптимізм, за вміння переконати будь-яких скептиків у можливостях розробки та успішного застосування лікарських засобів на основі природних сполук.

Георгій Миколайович Войтенко

доктор медичних наук, професор, ДП «Науковий центр превентивної токсикології, харчової та хімічної безпеки імені академіка Л.І. Медведя Міністерства охорони здоров'я України»

В день пам'яті Ніни Павлівни Максютіної хотілось би згадати її високопрофесійні якості як науковця. Я співпрацював з нею з 1968 року. Вона була видатним спеціалістом в галузі фармації і особливо фітохімії, визнаним вченим в Союзі, користувалася повагою, авторитетом у колег і учнів. Я хотів би зупинитися на одному з аспектів

її наукової діяльності, а саме, на дослідженні і впровадженні препаратів у клінічну практику. Вона мала колосальний досвід в галузі створення фітопрепаратів.

До появи Ніни Павлівни в Києві «столиця фармації» була в Харкові. Провідними науковцями того часу були проф. Хаджай Я. І., проф. Оболенцева Г. В. У співпраці з ними, за участі Ніни Павлівни, були створені препарати, які в подальшому проходили клінічні випробування.

У 1966 р. Н. П. Максютіна переїжджає до Києва та очолює кафедру фармацевтичної хімії Київського інституту удосконалення лікарів. Там на фармацевтичному факультеті ми з нею і познайомилися та почали тісно співпрацювати. Вона запропонувала вивчення кверцетину і композиційних препаратів на основі різних видів рослинного пектину та біофлавоноїдів і, як виняток, кверцетину. На той час були тільки таблетки по 0,02 г з капіляростабілізуючою дією. Цікаво звідкіля з'явилася ідея у Ніни Павлівни про кверцетин. Коли вона переїхала в Київ, то захворіла на деструктивний апендицит. Їй зробили операцію в обласній лікарні, проте післяопераційна рана не хотіла добре гоїтися. Два тижні ні антибіотики, ні інші ліки не діяли і тоді вона, відпросившись додому, почала прикладати до цієї рани марлеві пов'язки з гелем кверцетину. І через чотири дні рана почала гоїтися і пішли перші грануляції. Всі були здивовані, як вона змогла так швидко самотужки вилікуватися. І як вона сама розповідала, саме тоді в неї з'явилася ідея, що потрібно комбінувати препарати і пектини, щоб була сорбція. Тобто, першу фармакологічну дію кверцетину вона фактично вивчила на собі, загоївши рану після апендициту. Ці дослідження протрималися до перебудовчого періоду, не розвиваючись.

Потім з'явилася на кафедрі у Ніни Павлівни дисертантка Пилипчук Л. Б. Вона під керівництвом Н. П. Максютіної вивчала різні комбінації пектинів з кверцетином у різних співвідношеннях. В результаті досліджень прийшли до висновку, що міняються фармакологічні властивості кверцетину, тобто, чистий кверцетин має тільки капіляростабілізуючу дію і більше ніякої, а в комбінації з пектином відбувається зміна фармакологічних властивостей. Це було доведено фармакологічними експериментами.

У моїй в докторській є невеличкий фрагмент цих досліджень – вивчення кверцетину і пектину в різних взаємокомпозиціях. Було показано, що у чистого кверцетину токсичність 8 г на кг маси. Якщо порівняти з пектином, то токсичність збільшується на декілька порядків при внутрішньочеревному шляху введення. Це свідчило про те, що всмоктуючі властивості та біодоступність кверцетину стали набагато вищими, тому і виникла необхідність вивчати інші фармакологічні ефекти. По-перше, ми вивчили противиразкову дію, яка була майже 70%, а при дії стресових факторів шуму, вібрації з'явилася жовчогінна дія нарівні з квітками цмину піскового. Також проявлялася гепатопротекторна дія, яка перевершувала дію гепатопротекторного препарату «Фламін», який був запропонований професором Я. І. Хаджаєм. Тобто, перевищував стандартний препарат за тривалістю та силою дії. Згодом, коли я уже працював в Національному інституті хірургії та трансплантології ім. О. О. Шалімова, була поставлена проблема лікування і профілактики захворювання підшлункової залози. Після проведених хірургічних операцій, дренажу підшлункової залози проводили гемосорбцію, оксигенотерапію в барокамерах італійських фірми «Вікас» та включали в цю комплексну терапію введення препаратів кверцетину. На перших порах препарати кверцетину Ніна Павлівна готувала у вигляді стерильного гелю у флаконах по 20 мл. Під час операції підшлункова залоза знаходиться в капсулі. Її розсікали і видаляли некротичну частину підшлункової залози, а вже потім закладали стерильний гель. Звичайно, робили також всякі пристосування, щоб міняти, відмивати кверцетин, який добре відмивався стерильним розчином, водою і вводили нову порцію гелю. Ми керувалися тим, що кверцетин в таблетках мав капіляростабілізуючу дію, а в основному перша фаза запалення - це вплив трипсину, хімотрипсину. Виникає більша проникність судин, капілярів підшлункової залози, тобто, розвивається асептичне запалення. Як говорив академік О. О. Шалімов, у підшлунковій залозі немає запалення, але є асептичний панкреонекроз. З'явився ефект, і хворі почали виживати. Смертність на основі гострого панкреатиту була до 80%, а при застосуванні кверцетину і комплексної терапії знизилася

до 45-50%. Це начебто невелика цифра, але це був успіх і ми були на правильному шляху.

Потім кверцетин почали вивчати уже терапевти. Проф Ю. М. Колчин з Луганського університету свою докторську дисертацію під керівництвом академіка О. О. Мойбенка виконував, моделюючи на собаках гострий, деструктивний панкреатит, і вводив препарати кверцетину та отримав позитивний ефект десь 30-40%.

Далі ці дослідження перейшли в клінічне русло. Хворі з гострим панкреатитом і жовчнокам'яною хворобою отримували таблетки, які готувала Ніна Павлівна. Хворі їх отримували навіть на догоспітальному етапі і почали легше виходити з важкого післяопераційного стану.

В часи нашої співпраці з Ніною Павлівною фармакологи та фітохіміки працювали разом і кожна, поставлена перед нами проблема, вирішувалася тісною взаємодією і пошуком спільних рішень. Ми разом, будучи у місті Стрельня, готували екстракти з липи і напували ними робітників для підняття їх працездатності та імунітету. Робота з пектином була висвітлена у її дисертанта з Єгипту Хоррія Абдель Магід Мохамед Ахмед Халіль.

Свою докторську дисертацію на 1240 сторінок, що мала 25 авторських свідоцтв та 60 наукових праць, я закінчив у 1982, а захистив у 1989 році в Москві за порадою Ніни Павлівни. Головне питання, яке цікавило вчених, як кверцетин, який є мембраностабілізатором і гепатопротектором, потрапляє в печінковий відділ. Я пояснив це таким чином, що кверцетин та пектин, які знаходяться біля мембрани, надходять тільки в тій кількості, в якій вони потрібні клітині, а більше вона собі не візьме, і, на жаль, на той момент неможливо було прорахувати, скільки точно кверцетину потрапить в клітину. В квітні 1989 р. фармкомітетом Москви був виданий дозвіл на використання препарату «Гранули кверцетину», і це остаточно зняло всі питання і перестороги щодо використання препарату в клінічній практиці.

Кверцетин проявляв протипроменеу дію, і це дозволяло лікарям не зупиняти лікувальне опромінення для відновлення хворих. В стоматологію кверцетин був впроваджений завдяки докторській дисертації О. О. Тимофєєва з кафедри щелепно-лицевої хірургії. В навколоушних протоках часто відкладаються камені. Їх професор

успішно оперував і промивав розчином кверцетину. Це сприяло кращому загоєнню післяопераційних ран.

Потім ми поїхали з Ніною Павлівною в інститут кардіології. У співпраці з тоді ще старшим лаборантом інституту кардіології Пархоменком О. М. було створено розчинну форму кверцетину з повідомом. Кверцетин проявляв кардіопротекторний ефект при ішемічному і реперфузійному ураженні міокарда. Крім того, він чинить антиоксидантну та імуномодулюючу дію, сприяє зменшенню об'єму некротизованого міокарду і посиленню репаративних процесів. Механізм захисної дії кверцетину пов'язаний із запобіганням підвищенню концентрації внутрішньоклітинного кальцію у тромбоцитах та гальмуванням процесів тромбогенезу.

Історія кверцетину продовжується і донині, а наша співпраця на тому етапі закінчилася.

Насамкінець хочу відзначити прекрасні людські якості Ніни Павлівни, такі як порядність, чесність, відповідальність, трудолюбивість. З впевненістю можна констатувати, що Ніна Павлівна Максютіна продовжує жити у справах учнів, у численних друкованих працях та серцях всіх тих хто її знав.

Ніна Павлівна зробила значний внесок у формування української наукової школи фітохіміків у галузі фармацевтичних наук, що було важливою основою створення нових, ефективних стандартизованих лікарських засобів рослинного походження. Спогади інших науковців, яким пощастило знати та співпрацювати з Ніною Павлівною, представлені нижче.

Людмила Геннадіївна Горюнова

голова правління ГО «Київська обласна асоціація аптечних працівників», заслужений працівник фармації України.

В ПАМ'ЯТЬ ПРО ЛЮБИМОГО ПРОФЕСОРА Н.П. МАКСЮТІНУ

З Ніною Павлівною Максютіною ми познайомилися у 1978 році на засіданні атестаційної комісії на базі Київоблаптекоуправління.

У мене вже був стаж роботи провізора-аналітика 12 років, але не було жодних курсів удосконалення.

Ніна Павлівна в той час очолювала кафедру фармацевтичної хімії в Київському інституті удосконалення лікарів. Вона вирішила на атестації доказати мені, що без курсів удосконалення не може бути справжнього фахівця і задавала мені безліч запитань, але «потопити» не змогла.

І тоді вона настояла, щоб мені присвоїли одразу першу кваліфікаційну категорію, минаючи другу, але при умові проходження курсів удосконалення.

Першу ж путівку на курси удосконалення по фармацевтичному аналізу ліків Київоблаптекоуправління виділило мені.

Моєму здивуванню не було меж, коли я потрапила на кафедру фармацевтичної хімії КІУЛ. Тут панувало царство знань, любові до професії фахівця з аналізу лікарських препаратів і лікарських форм, поваги до курсантів, атмосфера тепла й доброти.

Ніна Павлівна ставилася до всіх курсантів не тільки з повагою, але і з любов'ю.

Так само ставилися до курсантів всі працівники кафедри. Викладачі кафедри на чолі з Ніною Павлівною були живими енциклопедіями по фармацевтичному аналізу, авторами підручників на цю тему.

Курси удосконалення завжди закінчувалися конференціями з обміну досвідом, як по курсах, так і по практичній роботі. Також доповнювалися розповідями про ті місця, звідки приїхав курсант: від Ужгорода до Находки, від Прибалтики і Ханті-Мансійська до Кушки та інших точок СРСР.

З професором Н.П. Максютіною з тих пір у нас склалися тісні зв'язки, які з часом переросли у міцну дружбу до самого відходу Ніни Павлівни за межу.

Вона два рази запрошувала мене в аспірантуру, але моя робота була пов'язана з постійними відрядженням по Київській області, дома підростали діти. На науку не вистачало часу, хоча деякі методики з аналізу лікарських форм все ж таки по вихідних днях приходилося розробляти в контрольно-аналітичній лабораторії. На той час я була завідувачем лабораторії, якою керувала 19 років.

Крім того, за дорученням Ніни Павлівни, мною був розроблений один із розділів довідника з фармацевтичного аналізу.

Декілька разів професор Н.П. Максютіна приїжджала читати лекції у Білу Церкву.

Постійно ми зустрічалися з Ніною Павлівною у Києві. З нею можна було обговорювати будь-яку тему тому, що професор Н.П. Максютіна була скарбницею знань в багатьох областях науки і техніки.

У нас з Ніною Павлівною були дуже теплі особисті стосунки. Вона називала мене своєю старшою донечкою. В 2009 році врятувала мені життя сприянням госпіталізації в гарну Київську клініку до високопрофесійного лікаря, який знав, як можна вилікувати мою тяжку хворобу і вилікував її. Ніна Павлівна приходила в клініку провідувати мене і в подальшому завжди цікавилася про стан мого здоров'я, запрошувала до себе додому, коли вже не працювала в медуніверситеті ім. О.О. Богомольця.

Відхід із життя професора Н.П. Максютіної для мене – це втрата рідної людини, вченого з Великої літери, наставника і помічника по життю.

Майже немає такого дня, щоб я не згадувала Ніну Павлівну, не поговорила з нею в думках, не порадилася з нею – рідкісною світлою людиною, яка освітлювала життєвий шлях багатьом людям.

Світлана Михайлівна Марчишин

професор, доктор медичних наук завідувач кафедри фармакогнозії з медичною ботанікою Тернопільського національного медичного університету.

Доля звела мене із Ніною Павлівною Максютіною більше 20 років тому, хоча до цієї зустрічі я багато чула про цю дивовижну жінку, видатного фахівця з фармакогнозії і фітохімії, читала її наукові праці, слідувала за її здобутками у фармації. А познайомив нас професор Дмитро Степанович Волох, який у 2000-х роках очолював кафедру організації та економіки фармації Національного медичного університету імені Олександра Богомольця, а Ніна Павлівна працювала у цьому ж виші завідувачем секції фармакогнозії й ботаніки кафедри фармації. Перша зустріч була незабутньою: від Ніни Павлівни віяло теплом, добротою, життєвою мудрістю. Наше спілкування переросло у

роки плідної співпраці. Я багато радилася з Ніною Павлівною при створенні фармацевтичного факультету у Тернополі, використовувала її знання і досвід при розробці курсу фармакогнозії, під час написання докторської дисертації. У нас співпадало коло наших наукових інтересів і наше спілкування було завжди плідним і результативним.

Для мене Ніна Павлівна була непересічною особистістю, науковцем і фахівцем своєї справи, котра своєю невтомною працею і знаннями зробила неоціненний внесок у розвиток не лише української, але й світової фармацевтичної науки. Вона мала багато учнів і послідовників, тож вірю у те, що її наукові здобутки будуть гідно оцінені і знайдуть своє продовження у їхніх працях, а ім'я Ніни Павлівни Максютіної займе гідне місце у золотому фонді світової фармації.

З 1999 по 2003 роки Ніна Павлівна завідувала секцією фармакогнозії і ботаніки кафедри фармації фармацевтичного факультету в Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця (НМУ). Вона стала засновником нової кафедри фармакогнозії та ботаніки, а з 2003 по 2015 роки працювала професором цієї ж кафедри. Н. П. Максютіна заклала основи фітохімічних досліджень на новоствореному факультеті, згуртувала навколо себе однодумців як серед досвідчених педагогів, так і серед студентської молоді. Найкраще цей період відображено в спогадах Петра Івановича та його колег.

Петро Іванович Середа

професор, доктор медичних наук, завідувач кафедри фармацевтичного менеджменту, клінічної фармації, технології ліків
ПВНЗ «Київський медичний університет»

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОКТОРА ХІМІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА МАКСЮТІНОЇ НІНИ ПАВЛІВНИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ О. О. БОГОМОЛЬЦЯ

Ніна Павлівна Максютіна – доктор хімічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України працювала в Національному

медичному університеті імені О. О. Богомольця упродовж 15 років. Спочатку на кафедрі загальної фармації, а потім, після створення самостійної кафедри фармакогнозії та ботаніки у 2002 році, у цьому підрозділі.

У цей період на кафедрі проводилася активна науково-педагогічна і навчально-методична робота, в якій Н. П. Максютіній належала одна з ключових ролей. Серед напрямів наукових досліджень, які виконувалися нею, чи з її участю: фітохімічне вивчення перспективної лікарської рослинної сировини флори України створення нових лікарських препаратів рослинного походження розроблення та удосконалення методів фітохімічного аналізу.

Безумовно, на кафедрі Ніна Павлівна продовжувала і розвивала ті напрями досліджень, які вона розпочинала у попередні роки своєї наукової діяльності.

Перш за все, - це детальне вивчення кверцетину, який вона отримала з рутину, що входив до складу трави гречки (1955р). В останні роки професор Максютіна Н.П. спільно з науковцями інститутів НАН України, НАМН України та клініцистами створила нову лікарську форму на основі кверцетину – «Корвітин для ін'єкцій». Цей препарат застосовується у фармакотерапії гострого інфаркту міокарда, ішемічної хвороби серця, порушень церебрального кровообігу.

Авторству Ніни Павлівни належать розроблені нею лікарські засоби: Пастернін, Бероксан, Плантаглюцид, Фларонін, Флассілін, Арктан, Арктолігнан, Тіліавіт, Енерговітал та багато інших.

В рамках наукової тематики кафедри фармакогнозії та ботаніки Національного медичного університету імені О.О.Богомольця професор Максютіна брала безпосередню участь у її виконанні, продукуючи нові ідеї і шляхи їх втілення.

Так, під її керівництвом виконувалось фармакогностичне дослідження хамерію вузьколистого (*Chamaenérion angustifolium* (L.) (Максютіна Н.П., Абудейх З.Х., Серета П.І., 2012р.) Комплексне фітохімічне дослідження складу біологічно активних речовин лікарської рослинної сировини листя, квітки, пуп'янок) показало наявність в ній широкого спектру речовин: похідних бензойної і оксикоричних кислот,

катехіну, антоціану, флавоноїдних сполук, похідних стероїдів та хлорофілів.

Важливим результатом проведених фармакологічних досліджень водного витягу з лікарської рослинної сировини квіток *Chamaenerion angustifolium* є виявлення у нього ранозагоювальної дії, встановленої в модельних експериментах на лабораторних тваринах.

Ще одним перспективним напрямом наукових досліджень Н.П. Максютіної був пошук інших рослинних джерел біологічно активних речовин, зокрема, детальне вивчення соняшника однорічного (*Helianthus annuus* (L.) та земляної груші (*Helianthus tuberosus* (L.) (Максютіна Н.П., Цимбаліста Ю.А., Серeda П.І., 2012, 2013pp.). Особливо цікаві результати були отримані при фітохімічному дослідженні топінамбуру, які лягли в основу створення лікувально-профілактичного антидіабетичного засобу «Топікул», спосіб отримання якого захищений Патентом України на корисну модель.

В сфері наукових інтересів Ніни Павлівни важливе місце займали дослідження софори японської як цінного джерела БАР. Такий інтерес обумовлений тим, що ця рослина є єдиним повноцінним джерелом для промислового отримання рутину-речовини, яка використовується як Р-вітамінний засіб. Об'єктом досліджень на кафедрі були пуп'янки софори японської (Максютіна Н.П., Чолак І.С., Серeda П.І., 2011, 2013pp.). На основі проведеного фітохімічного вивчення ЛРС було ідентифіковано 117 БАР (флавоноїди, жирні кислоти, вуглеводні, альдегіди, спирти, кетони, амінокислоти, хлорофіли), а також розроблено спосіб одержання екстракту «Софора» із пуп'янків софори японської, який захищено Патентом України на корисну модель. Крім того, на підставі проведених фармакологічних досліджень екстракту «Софора» встановлена наявність у нього адаптогенних властивостей.

Ще одним об'єктом досліджень, що проводилися на кафедрі за участю Н.П. Максютіної, був оман високий та оман британський (Максютіна Н.П., Бутко А.Ю., 2011, 2012, 2013pp.). Важливим результатом цих досліджень, проведених з використанням сучасних фітохімічних та фармакологічних методів, є виявлення у складі ЛРС широкого спектру БАР (полісахариди, амінокислоти, органічні і жирні кислоти), а також встановлення вираженої ранозагоювальної дії водних

витягів та поліекстрактів оману високого та оману британського, що зумовлено їх бактерицидним ефектом та здатністю покращувати регенерацію епітеліальної тканини.

Порівняльним дослідженням фенольного складу коренів подорожника великого і подорожника ланцетолистого, які виконані аспірантом кафедри Маційчук О.П., 2012р.) встановлено, що в коренях подорожника великого в найбільших кількостях містяться рутин, розмаринова кислота та лютеолін, а в коренях подорожника ланцетолистого - ферулова і розмаринова кислоти та рутин. Враховуючи те, що ідентифіковані фенольні сполуки та флавоноїди обумовлюють антиоксидантні властивості досліджуваної ЛРС. Остання має перспективу в аспекті створення на її основі лікувально-профілактичних засобів.

Важко переоцінити роль професора Максютіної Н.П. у підготовці матеріалів для навчально-методичного забезпечення студентів, які вивчали на кафедрі фармацевтичну ботаніку, фармакогнозію, ресурсознавство лікарських рослин, проходили курс спеціалізації. З самого створення кафедри Ніна Павлівна активно долучилась до цього процесу. Вона є співавтором навчальних посібників, створених на кафедрі: «Фармакогнозія. Лікарська рослинна сировина і фітозасоби» (2006р.); «Лекарственное растительное сырье и фитосредства» (2010р.), низки методичних рекомендацій і вказівок для студентів фармацевтичного факультету щодо практичних занять, виконання курсових, дипломних робіт контрольних робіт (для студентів заочної форми навчання), навчальних програм з дисциплін, тощо.

Н.П. Максютіна - прекрасний педагог. Лекції, які вона читала студентам і провізорам-інтернам, – зразок високого професіоналізму, лекторської майстерності.

Варта уваги і громадсько-суспільна діяльність Ніни Павлівни. Вона – незмінний і щорічний учасник виставок і медичних форумів, їх переможець, яка нагороджувалась Дипломами за презентацію своїх наукових розробок, організацію та проведення заходів медичних форумів у 2007-2011 рр.

Професор Максютіна Н.П. була частим гостем на телебаченні, радіо, друкувалась в ЗМІ як популяризатор здорового способу життя.

На кафедрі Ніна Павлівна завжди була беззаперечним авторитетом, інтелігентною, освіченою, доброзичливою людиною...

Валентина Миколаївна Мінарченко

професор, доктор біологічних наук, завідувач кафедри фармакогнозії та ботаніки Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця

Перші зустрічі з Ніною Павлівною були в період становлення кафедри фармакогнозії та ботаніки. У зв'язку з обмеженою кількістю штатних викладачів у 2002 році мене запросили для ведення польової практики з медичної (фармацевтичної) ботаніки. Пригадується зацікавленість Ніни Павлівни в особливостях цієї дисципліни для поєднання з суто фармацевтичним змістом навчання. Під час тривалих бесід вона шукала найвагоміші ботанічні особливості лікарських рослин, які визначають їх цінність як джерела сировини для виготовлення лікарських засобів. У результаті таких дискусій моє ботанічне бачення рослин доповнювалось ґрунтовними знаннями причинно-наслідкового змісту цілющості рослин. Це допомагало краще сформувати зміст занять зі студентами і надати їм комплексне уявлення про особливості та закономірності накопичення біологічно активних сполук лікарськими рослинами, а також сприяло трансформації моїх академічних знань в освітнє русло фармакогностичних дисциплін.

Я часто зверталась до неї за консультаціями стосовно особливостей та умов накопичення діючих речовин певними видами рослин і, незважаючи на значне педагогічне навантаження, вона просто, доступно і з великим інтересом розповідала про ці аспекти. Іноді здавалось, що вона відчуває рослини, як близькі і зрозумілі істоти, які наче самі про себе розповідають. Слухати такі розповіді можна було безмежно. При цьому вона ніколи не нагадувала про брак часу (як не треба було йти на заняття), якщо мова йшла про лікарські рослини.

Складалось враження, що для неї дуже важливо передати свої знання. Це проходило у невимушеній, доброзичливій манері з відчуттям радості та любові до справи, людей і рослин.

Простоту та доступність викладення матеріалу на заняттях високо цінували також студенти. Неодноразово на заняттях з ресурсознавства лікарських рослин студенти пригадували, що це їм говорила Ніна Павлівна на фармакогнозії. Тобто, вони засвоїли надані їм знання і змогли поєднати їх з іншим предметом. Це підкреслює її педагогічну майстерність, яка через зацікавленість студентів допомагає їм успішно засвоїти матеріал.

Глибокі знання сутності формування цілющих властивостей рослин, талант передавати знання, щира людяність, висока інтелігентність, щедрість душі, глибока мудрість – основні риси цієї великої людини, з якою мені довелось співпрацювати багато років і я вдячна за це долі.

Дмитро Степанович Волох
доктор фармацевтичних наук, професор

Про неї – ніжну, красиву, мудру, високоінтелігентну постать
на фармацевтичній ниві професора Максютіну Ніну Павлівну

Писати про Неї, обійняти і осягнути просто неможливо. Вдячний тому часу, тій історичній миті, що зустрів, спілкувався, насолоджувався подією бачити, чути її ніжний голос і широту її мислення.

Ніно Павлівно! Завдячую Вам, низько вклоняюсь, що й Ви були учасником і авторитетом організації Фармації в структурі медичного університету ім. О.О. Богомольця. Ваше переконливе слово, Ваш досвід і вміння довести цю значимість - неоціненні. Адже Ви – Харківська школа. Але Вашим стремлінням було не принести шкоду Харківській фармацевтичній науці, а піднести на вищий рівень. Вихованці Національного фармацевтичного університету є і нині провідними у фармації. І це Ваша заслуга. Немало енергії, вміння приклали Ви для організації факультету. Будь який факультет Вам був під силу. Але Ви вибрали цей, що був, є і буде сучасним. Ви заклали основи дисциплін

ботаніки, фармакогнозії на тодішній кафедрі фармації. А доказом цього (не лукавлю) є квітник, який Ви створили на нинішній кафедрі фармакогнозії та ботаніки - милий, щирий, талановитий, висококваліфікований колектив, який люблять студенти, і не тільки!

То світлої боротьби вам [колективу кафедри] у вихованні майбутніх провізорів. І слава вам, що взяли за спомин про свого Вчителя. Тепло слів її і роботящих рук ми будемо завжди відчувати і з вдячністю будемо пам'ятати! Я приєднують до Вашої ідеї втілити це в життя. Щастя Вам, наші квіточки!

За довгий науково-педагогічний шлях під керівництвом Ніни Павлівни були виконані та захищені докторські та кандидатські дисертації. Кожен з її учнів черпав у ній своє натхнення, силу, потенціал і їх спогади найкраще тому підтвердження.

Ірина Семенівна Чолак

кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри фармакогнозії та ботаніки Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця

Мені випало щастя працювати поряд з Ніною Павлівною Максютіною в Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця понад 10 років. Вона була моїм науковим керівником при написанні кандидатської дисертації. Феноменальні природні дані, величезна енергія і небачена працездатність – це основні риси цієї людини. Людина, яка гармонійно побудувала своє життя та була закохана в оточуючих людей та природу.

Ніна Павлівна – це видатний дослідник та викладач, якій була притаманна наукова принциповість, цілеспрямованість, особлива дисциплінованість, вимогливість до себе і своїх учнів. Але при цьому великий оптиміст з відчуттям природного такту, шляхетністю, доброзичливістю, з щедрою душею та глибокою повагою до колег, товаришів та своїх учнів.

Ніна Павлівна була досвідченим педагогом, яка успішно поєднувала наукову роботу з педагогічною діяльністю. Вона активно

працювала над вдосконаленням навчального процесу, підвищенням якості теоретичної та практичної підготовки молодих спеціалістів.

Впевнена, що результати її наукових пошуків, підручники і наукові праці будуть ще довго затребувані та надихатимуть прийдешні покоління студентів і науковців, всіх тих, хто цінує живу природу.

Аліна Юріївна Бутко

Аспірантка професора Н. П. Максютіної, кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри фармакогнозії та ботаніки Національного медичного університету імені О. О. Богомольця

ЛЮДИНА З ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ!

Хочу поділитись своїми спогадами про відомого вченого, педагога і надзвичайно гармонійну людину – Максютіну Ніну Павлівну.

У 2010 році після закінчення фармацевтичного факультету Національного медичного університету імені О.О. Богомольця я без вагань розпочала навчання в очній аспірантурі за фахом «фармацевтична хімія та фармакогнозія», де мені випав шанс виконувати кандидатську дисертацію під керівництвом доктора фармацевтичних наук, професора Н.П. Максютіної. Будучи ще зовсім юною, переді мною був відкритий весь науковий світ, і саме Ніна Павлівна допомогла визначитися з об'єктами дослідження та акцентувати увагу на вивченні біологічно активних речовин оману високого та оману британського.

Пам'ятаю довгі розмови з Ніною Павлівною в неї на квартирі про численні її наукові досягнення, про фітохімічні дослідження, створення лікарських препаратів та лікувальних БАР для харчових добавок.

Кожне спілкування з нею давало поштовх до нових експериментів та аналізу наукових досліджень.

Як приємно було на захисті моєї кандидатської дисертації на здобуття диплома доктора філософії при Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького чути приємні слова в її адресу від професорів славетного університету. Кожному є що згадати про неї не лише як про діяльного і цілеспрямованого керівника, але й

про її блискучі людські якості, вміння викликати симпатію та довіру до себе. За своє життя вона досягла вершин професійної майстерності у якості лідера викладацького та студентського колективів.

Любов до науки, до досліджень лікарських препаратів рослинного походження з плином часу створили Ніну Павлівну як фітохіміка-вченого, яка по праву може вважатися одним із кращих фахівців в Україні та далеко за її межами. Вона завжди була затребувана і як вчений, і як професіонал, який знав, любив свою роботу, свою справу. Фактично фітохімія – це «дитя», яке вона плекала все своє наукове життя і ще багато років не одне покоління науковців і просто людей, які цікавляться проблемами фітохімічних досліджень, навчатимуться на її роботах, залишених нам у спадок.

Професора Н. П. Максютіну як фахівця міжнародного рівня добре знали, цінували і поважали як на території України, так і за її межами, про що свідчили численні професійні зв'язки з іноземною професурою, установлені на конференціях, конгресах, симпозіумах та в межах особистого спілкування.

В 1982 році Н. П. Максютіна стала лауреатом премії Всесоюзного товариства винахідників і раціоналізаторів серед жінок.

Н. П. Максютіна була талановитим педагогом і прекрасним вчителем. Своїми накопиченими знаннями та професійним досвідом вона щедро ділилася зі своїми студентами, учнями та аспірантами. Лекції, які вона читала студентам, були лаконічними, зрозумілими, змістовними та цікавими для них і в той же час наукомісткими. Як до студентів, так і до своїх учнів вона завжди ставилася дуже уважно і відповідально, з глибокою повагою і розумінням, вміла вислухати, підказати, направити на істинний шлях у наукових дослідженнях. Ніна Павлівна була чуйною людиною, до неї за порадою міг звернутися будь-який аспірант або здобувач, які у відповідь завжди отримували цінні рекомендації видатного вченого.

У той же час слід сказати, що Ніна Павлівна мала прекрасні людські якості і завжди залишалася яскравою людиною. У житті вона була скромною, простою, уважною і мудрою жінкою. Найяскравішими її людськими якостями завжди залишалися повага, чесність, порядність, а життєвою позицією була самореалізація і формування себе як особистості. З почуттям глибокої поваги до прекрасної та мудрої

людини низько вклоняюсь Ніні Павлівні Максютіній і вдячна долі, що дала можливість знати жінку, яка пройшла гарний життєвий шлях вченого, залишивши яскравий і гідний світлої пам'яті слід, який повинен залишитися у кожного з нас, хоча б заради того, щоб бути Людиною!

У серцях сотень її колег і випускників вона назавжди залишиться нашим вчителем – світлим образом щедро обдарованої Богом талантами Людини з Великої літери, сильної духом, мужньою, чесною, порядною, доброю і завжди готовою допомогти у скрутних обставинах.

Юлія Андріївна Цимбаліста

бывшая студентка, аспирантка, кандидат фармацевтических наук
(мовою оригіналу)

Считаю счастливым подарком судьбы мое знакомство с Ниной Павловной во время учебы в университете. Уже с первых занятий я была влюблена в преподавателя и ее предмет. В Нине Павловне совмещались природная интеллигентность, деликатность, мудрость, мягкость и красота, а на занятиях всегда царила доброжелательность и какая-то семейная атмосфера. Я благодарна ей, что она в обычной студентке разбудила любовь к фармакогнозии и научным экспериментам, открыла волшебный мир растений и перспективы природных соединений, что и задало направление моей дальнейшей научной судьбе. Вскоре после окончания университета, я поступила в аспирантуру, где под чутким руководством моей “научной мамы”, я успешно подготовила и защитила кандидатскую диссертацию.

Низкий поклон Вам и искренняя благодарность, дорогая Нина Павловна, за полученные знания, за бесценные уроки, жизненные советы и подсказки. Вы навсегда останетесь в моей памяти любимым учителем и другом.

Уляна Володимирівна Карпюк

доктор фармацевтичних наук, доцент кафедри фармакогнозії та ботаніки Національного медичного університету імені О.О. Богомольця

Зустріч із Ніною Павлівною Максютіною особисто відбулась під час підготовки до захисту моєї кандидатської дисертації у 2009 році. Ніну Павлівну призначили опонентом моєї роботи. Коли я їхала

знайомитись із Ніною Павлівною та обговорювати зауваження й рекомендації, то дуже хвилювалась. Це ж сама Максютіна! Її книжки, методичні рекомендації, наукові статті використовували під час проведення дослідів для дисертаційної роботи, у списку літератури обов'язково були посилання на її дослідження й раптом Ніна Павлівна - мій опонент! Але під кінець обговорень й тривалої бесіди хвилювання розтануло, залишилось лише відчуття подяки, поваги й цікавості! Ніна Павлівна могла із легкістю переходити від теми про науку до теми про особисте, а далі про всесвіт і знову повертатись до наукової площини. Під час однієї з таких бесід відбулась доленосна пропозиція від Ніни Павлівни: “Якщо ви ще не влаштувались, то приходьте до нас на кафедру працювати.” Й знову я не могла повірити, що це відбувається зі мною!

Дякую, Ніно Павлівно, що запросили, що розгледіли у мені потенціал розвиватись та завжди налаштовували на це. Дякую, що у Вас був час на довгі розмови. Ви розповідали надзвичайно цікаві речі, про які почали тільки зараз говорити й знаходити докази. Озираючись у минуле, точно можу сказати: Ніно Павлівно, Ви завжди були “Сучасним”!

Низький Вам уклін!

Надія Петрівна Ковальська

кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри фармакогнозії та ботаніки Національного медичного університету імені О.О. Богомольця

Ім'я Ніни Павлівни Максютіної добре відоме як усім практичним фармацевтам, так і науковцям-фітохімікам. У всіх виробничих аптеках незамінними помічниками для хіміків-аналітиків були книги по аналізу фармацевтичних препаратів і лікарських форм, написані під керівництвом професора Максютіної Н.П. Ще будучи школяркою, я часто бачила, як у мами в аптеці провізор-аналітик активно користується цими книгами, аналізуючи екстемпоральні ліки. Книжку «Растительные лекарственные средства», яка також була написана під керівництвом проф. Максютіної Н.П., ми передавали з рук в руки вже

під час своїх перших наукових пошуків при виконанні дипломних робіт у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького.

А вперше Ніну Павлівну я побачила під час захисту своєї кандидатської дисертації у 2005 році у КМАПО ім. П.Л. Шупика. Спочатку дуже боялася – це ж сама Максютіна є членом спеціалізованої вченої ради! Що ж вона у мене запитає? Чи зумію відповісти? Але всі страхи розвіялися, тому що питання від неї були дуже цікаві і влучні. Як справжній професіонал вона так запитувала, що лише відкривала нові, невисвітлені в доповіді, грані роботи. Участь Ніни Павлівни в обговоренні результатів наших досліджень запам'яталася мені назавжди. Ще тоді в мене склалося враження, що професор Максютіна має якийсь своє внутрішнє глибинне розуміння хімічного складу рослин, яке не описане в жодній книзі. Після захисту дисертації ми змогли ближче познайомитися. Моя мама, яка багато років працювала в аптеці за її книгами, була також безмежно рада бачити і спілкуватися з самою Максютіною! З особливим трепетом згадую, як Ніна Павлівна спілкується з тими, кому хоче передавати свої знання. Вона бере їх за руку і починає розповідати важливі речі. Досі пам'ятаю тепло її рук...

Через рік доля мене знову привела до Києва. Моєму широму здивуванню і радості не було меж, коли завідувач кафедри фармакогнозії та ботаніки Національного медичного університету імені О.О. Богомольця Петро Іванович Середа завів мене до кабінету завуча Ніни Павлівни і сказав, що будете тут разом працювати. Цілий наступний рік я мала радість переймати досвід методичної і педагогічної роботи у нашого завуча кафедри. Щоденне спілкування з Ніною Павлівною відкривало мені новий світ. Вона приносила книги, сипала прізвищами цікавих авторів так швидко, що я ледве встигала записувати, а потім бігала по всіх книжкових крамницях. Я відвідувала разом із студентами лекції Ніни Павлівни, писала конспекти, і це була велика радість для мене стати її ученицею на педагогічній ниві. Вона показала, як це цікаво, коли кожен студент у групі сам обирає тему курсової роботи з фармакогнозії, виконує практичну частину, а

викладач лише спрямовує його на правильний шлях. В лабораторії завжди пахло наукою – нашими улюбленими хроматографічними системами. Ніколи не втомлювалася Ніна Павлівна знову і знову пояснювати студентам методики хроматографічного розділення речовин, а потім правильно аналізувати отримані результати. Як до найцінніших реліквій ми завжди ставимося до стандартів біологічно активних речовин, які були отримані руками Ніни Павлівни і її ж рукою підписані (ксантотоксин, ізопімпінелін, дигітоксоза, пастинацин, галейн, рутин, гіперозид, кверцетин). До сьогодні на кафедрі зберігаються ці стандарти. А скільки надзвичайно цікавих історій про виділення фурокумаринів і кардіоглікозидів Ніною Павлівною у ХНІХФІ ми слухали! У всіх жінок вдома у вазі букети звичних квітів, а у нашої Ніни Павлівни завжди були букети з наперстянки пурпурової. Вона уміла так яскраво розповідати про те, що її захоплює, що у мене назавжди в уяві закарбувалася постать Ніни Павлівни на дослідному полі з величезним букетом наперстянок!

Раніше у мене була тверда думка, що якщо жінка віддала себе науці, то на кухні їй нецікаво, та й ніколи. Але це не про нашу Ніну Павлівну. Вона ділилася своїми оригінальними рецептами, завжди слідувала за тим, що, коли і як потрібно їсти, і всіх довкола себе також дуже легко затягувала до культури споживання їжі. Найцікавіше, що рослини, які були об'єктами її багаторічних досліджень, ставали їжею, яка готувалася з максимальним збереженням діючих речовин. Навіть на кухні у Ніни Павлівни до всього був науково обґрунтований підхід!

Завжди дуже відповідально Ніна Павлівна ставилася до контролю знань студентів, безжально виставляючи негативні оцінки. Професор не могла допустити у професію неграмотних спеціалістів. Студенти на іспитах дрижали, видно, що їм було по-справжньому соромно за свої незнання перед професором. Але студентів, які зуміли пізнати і відтворити всі тайни фармакогнозії на іспиті, Ніна Павлівна обдаровувала такими теплими словами, що майбутній провізор окрилений вилітав з аудиторії. Приємно чути від наших випускників, що вони пам'ятають всі настанови Ніни Павлівни Максютіної.

Безмежно вдячна Ніні Павлівні, яка була ініціатором створення і одним із авторів такого важливого лікарського препарату, як «Корвітин для ін'єкцій». Мою маму після гострого інфаркту міокарду у 2012 році врятував саме він. Тоді ще довелося розповідати районним лікарям про найновіший український препарат, переконувати, що потрібно вводити негайно. Тоді ще не дійшли всі останні досягнення українських науковців до практичної медицини. Ніна Павлівна розповідала, що Корвітин повинен стати основним препаратом у всіх каретах кардіологічної швидкої допомоги. Надіюся, що її побажання здійсняться.

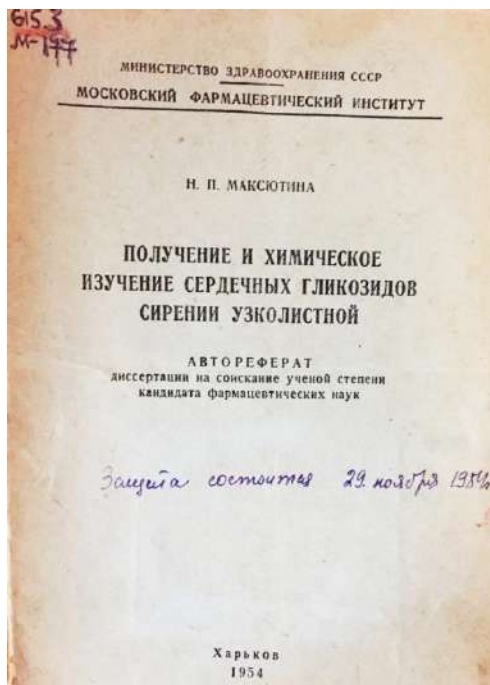
Для мене Ніна Павлівна – це людина-епоха. Вона несла у собі всі накопичені за роки багаторічної праці знання і практичні навички, якими щедро ділилася зі своїми учнями. Дай, Боже, нам не розплескати її дари, а достойно примножувати і славити її наукову школу!

Не одне покоління науковців, провізорів та студентів й до сьогодні вчиться на наукових працях, підручниках, посібниках Н. П. Максютіної. Вона належить до плеяди вчених світового рівня, яких можна по праву назвати засновниками фітохімії в Україні. Ніна Павлівна Максютіна назавжди залишатиметься в нашій пам'яті та серцях як непересічна особистість, здатна об'єднати колектив, скерувати, націлити на успішний результат спільної справи та мудрий керівник, який умів у кожному розгледіти особистість.

Розділ 3. НАУКОВІ ЗДОБУТКИ ПРОФЕСОРА МАКСЮТИНОЇ НІНИ ПАВЛІВНИ

3.1. Характеристика дисертації Максютіної Н.П. на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук

29 листопада 1954 року у Московському фармацевтичному інституті відбувся захист кандидатської дисертації Ніни Павлівни Максютіної на тему «Получение и химическое изучение сердечных гликозидов сирени узколистной» [7].

Дисертація виконана під час роботи на посаді молодшого наукового співробітника лабораторії фітохімії Харківського науково-дослідного хіміко-фармацевтичного інституту. Науковим керівником дисертації був кандидат хімічних наук Д. Г. Колесников.

Робота присвячена дослідженню кардіоглікозидів сиренії вузьколистої *Syrenia angustifolia* (Ehrh.) Rchb., біологічна активність яких вища від кардіоглікозидів наперстянки, горицвіту і конвалії, оскільки попередні фармакологічні дослідження вказували на велику перспективність її як джерела глікозидів серцевої дії типу строфантину.

Метою роботи було виділення і хімічне дослідження серцевих глікозидів сиренії вузьколистої, яка була однією із кардіотонічно активних рослин дикорослої флори колишнього СРСР і до того часу зовсім не досліджувалася.

За результатами наукової роботи отримано наступні висновки:

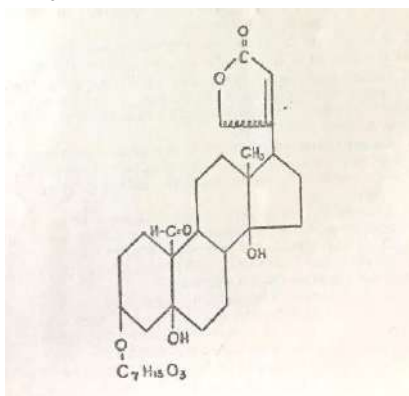
- 1.3 трави сиренії вузьколистої одержано новий кардіотонічний препарат, названий корглісаном. Біологічна активність корглісану складає 0,27 мг/кг. За фармакологічними і клінічними даними

корглісан належить до глікозидних препаратів строфантиноподібної дії. Корглісан у порівнянні з іншими кардіоглікозидами менш токсичний.

2. Розроблено промисловий метод одержання корглісану, який освоєний експериментально-промисловою лабораторією Харківського науково-дослідного хіміко-фармацевтичного інституту.
3. З метою встановлення хімічного складу корглісану проведено його кислотний гідроліз та ізольовані три кристалічні продукти агліконової частини і два кристалічних продукти цукрової частини корглісану.
4. Хімічно досліджені продукти кислотного гідролізу корглісану. Встановлено, що речовина № 30 міститься у більшій кількості, ніж дві інші речовини. Речовина № 30 за деякими властивостями ідентифікована зі строфантидином. Дві інші речовини агліконової частини корглісану – речовини № 14 і № 16 є продуктами перетворень природного геніну.
5. В цукровому компоненті корглісану встановлено наявність d-глюкози і дезоксицукру, детально невивченого.
6. Крім корглісану, з трави сиренії вузьколистої отримано рідкий глікозидний препарат, який містить сірку і має порівняно високу кардіотонічну активність, яка становить 0,24 мг/кг.
7. З рідкого глікозидного препарату отримано новий кристалічний серцевий глікозид «сиреніотоксин», що має високу біологічну активність, яка становить 0,13 мг/кг.
8. Хімічно досліджені глікозид сиреніотоксин і ацетат сиреніотоксину. Для сиреніотоксину встановлено склад $C_{30}H_{44}O_9$ і приблизна структурна формула. В сиреніотоксині встановлено наявність однієї альдегідної групи і двох вторинних гідроксильних груп.
9. В результаті кислотного гідролізу сиреніотоксину ізольований в кристалічному стані аглікон – сиреніотоксигенін і цукровий компонент. Для сиреніотоксигеніну встановлені основні фізико-

хімічні властивості і склад $C_{23}H_{32}O_6$. Сиреніотоксигенін за цілим рядом властивостей ідентифіковано зі строфантидином.

10. Цукровим компонентом сиреніотоксину є дезоксицукор, який має у своєму складі дві вторинні гідроксильні групи і один метоксильний залишок.
11. Досліджена анатомічна будова стебел і листків сиренії вузьколистої і встановлені її характерні діагностичні ознаки.
12. На основі виконаної роботи зроблено висновок, що трава сиренії вузьколистої містить не менше двох серцевих глікозидів.

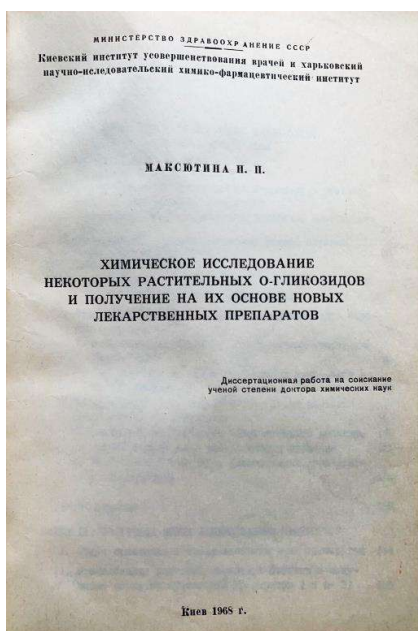

*Запропонована структура сиреніотоксину, виділеного з *Syrenia angustifolia* (Ehrh.) Rchb. Ніною Павлівною Максютіною під час виконання дисертації на здобуття ступеню кандидата фармацевтичних наук*

3. 2. Характеристика дисертації Максютіної Н.П. на здобуття наукового ступеня доктора хімічних наук

Захист докторської дисертації Ніни Павлівни Максютіної на тему «Химические исследования некоторых О-гликозидов и создание на их основе новых лекарственных препаратов» відбувся у 1972 році в м. Ташкент [6].

Дисертація виконана під час роботи на посаді завідувача кафедри фармацевтичної хімії Київського інституту удосконалення лікарів (сьогодні Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика).

Робота присвячена пошуку, хімічному дослідженню і створенню нових високоефективних рослинних лікарських препаратів для лікування захворювань серцево-судинної системи, які мають низьку токсичність і високу біологічну активність.

Метою дослідження було отримання нових лікарських препаратів з серцево-судинною, протизапальною і гіпоазотемічною дією на основі рослинних О-глікозидів. Дослідження рослинної флори України на вміст стероїдних і флавоноїдних

глікозидів дозволило виявити ряд перспективних для практичного використання об'єктів з родин хрестоцвітих, зонтичних, бобових і звіробійних. Встановлено, що найбільш різноманітний склад стероїдних і флавоноїдних О-глікозидів у рослинах з родини хрестоцвітих, раніше хімічно мало вивчених.

За результатами наукової роботи отримано наступні висновки:

1. Проведено дослідження рослин родини хрестоцвітих на вміст стероїдних і флавоноїдних глікозидів. У п'яти видах сиренії і чотирьох видах жовтушника встановлено наявність серцевих і флавоноїдних глікозидів, хімічний склад яких не був раніше встановлений.
2. Із п'яти видів сиреній і чотирьох видів жовтушника виділено 15 стероїдних і 26 флавоноїдних сполук в кристалічному стані.
3. На основі хімічного і спектрального досліджень сім стероїдних речовин ідентифіковані з відомими раніше – строфантидином, корхорозидом А, кабулозидом, дезглюкоерикордином, ерикордином, ерихрозидом і еризимозидом; шість флавоноїдних речовин ідентифіковано з кемпферолом, кверцетином, ізорамнетинном, кверцитрином, гіперозидом і рутином.
4. Двадцять сім стероїдних і флавоноїдних О-глікозидів і оди флавоноїдний аглікон, названих нами: алліозидом А, фіоліном,

алліоніном, глікозидами С-5, С-6, С-9, комплексом ЖМ, комплексом СУ, рамноробінами α - і β -, рамноізоробініном- α , дезглюкофлассиліном, дезглюкопастернозидом, дезрамножеаліном, дезрамноалліозидином, біоробіном, флассиліном, біокверцетинном, жеаліном, алліозидином, пастернозидом, діоробіном, неоробінінами α - і β -, ізоробінінами α - і β -, карбоксикемпферолом і галаторобіном, виявились новими. Встановлена їх хімічна будова.

5. Вперше встановлено, що природний робінін представляє собою не індивідуальний тріозид кемпферолу, а суміш не менше чотирьох ізомерних форм тріозидів кемпферолу, які відрізняються між собою конфігурацією глікозидного зв'язку і величиною окисного циклу L-рамнози в положенні 7.
6. У робініні недозрілих плодів жовтофіолі алліона виявлені карбоксильовані поліглікозиди кемпферолу, що свідчить про участь в біосинтезі флавоноїдів не тільки ацетатних, але і малонатних фрагментів одночасно.
7. Із флавоноїдних біозидів – жеаліну і аллізидину виділена нова біоза, яку можна охарактеризувати як 2-(α -рамнофуранозидо)-L-арабінозу.
8. Із флавоноїдних біозидів – біоробіну і біокверцетину, а також з поліглікозидів робініну отримана нова біоза, яку можна охарактеризувати як 6-(β -L-рамнофуранозидо)-D-галактозу.
9. Із досліджених рослин родини хрестоцвітих три види з високим вмістом кардіотонічно активних речовин – жовтушник алліона, жовтушник Маршалла і сиренія стручечкова можуть бути рекомендовані як джерела сировини для отримання лікарських препаратів – еризимозиду і еризиміну (алліозиду А), які використовуються в медицині.
10. Проведено дослідження рослин трьох родин – бобових, зонтичних і звіробійних, які проростають на території України, на виявлення джерел сировини з високим вмістом пастернозиду, дезглюкопастернозиду, кверцетину, гіперозиду, поліглікозидів робініну, були визначені як перспективні для впровадження в

медичну практику. Виявлено сім видів рослин з родини бобових з високим вмістом поліглюцидів робініну, біоробіну, рамноробінів, ізорамнетинових глікозидів; два види рослин з родини зонтичних з високим вмістом пастернозиду і дезглюкопастернозиду і два види рослин з родини звіробійні з високим вмістом гіперозиду і кверцетину.

11. Отримано на основі флавоноїдних О-глікозидів і споріднених до них речовин з рослин родин бобових, зонтичних і звіробійних вісім нових лікарських препаратів, названих препарат Ф-21, пастернін, гіперозид, пастинацин, бероксан, кверцетин, пектацид і препарат 1.

А. Із квітів робінії псевдоакації отримано новий лікарський **препарат Ф-21**, який представляє собою кристалічний комплекс поліглікозидів робініну. До складу комплексу входить не менше чотирьох ізомерних форм флавоноїдних О-глікозидів, які відрізняються між собою конфігурацією глікозидного зв'язку і величиною окисного циклу однієї із трьох моноз глікозидів. Препарат має гіпоазотемічну дію і проходить клінічні дослідження при уремічних захворюваннях нирок з гіперазотемією за дозволом Фармакологічного Комітету МОЗ СРСР.

Б. З трави астрагалу шерстистоквіткового отримано новий лікарський **препарат 1**, до складу якого входить сума флавоноїдних О-глікозидів. Основними компонентами препарату є моноглікозид ізорамнетин і біозид – астрагалозид. Препарат за попередніми фармакологічними даними проявляє виражену спазмолітичну і гіпотензивну дію і може бути рекомендований на заміну неогаленового препарату астрагалу.

В. Із насіння пастернаку посівного двох сортів – «гернсейського» і «студент» отримано три нових лікарських препарати: пастернін, пастинацин і бероксан.

Пастернін отримано за спільною схемою з бероксаном з насіння пастернаку сорту «гернсейський» і за спільною схемою з пастинацином з насіння пастернаку сорту «студент». Він представляє собою сумарний препарат, до складу якого входять

флавоноїдні О-глікозиди – пастернозид, дезглюкопастернозид, гіперозид і рутин, а також вуглеводні ефіри синапової і ферулової кислот, вільні фенольні оксикислоти, амінокислоти та інші сполуки. Пастернін має виражену спазмолітичну, протизапальну і гіпотензивну дію, покращує роботу серця і сприяє укріпленню капілярів. Рекомендований препарат як серцево-судинний засіб при стенокардії і гіпертонії. Для отримання препарату пастернін можуть бути використані також насіння пастернаку посівного сорту «ранній круглий».

Пастернін у двох лікарських формах дозволений Фармакологічним Комітетом МОЗ СРСР до широких клінічних досліджень і переданий у клініки для лікування серцево-судинних захворювань.

Пастинацин представляє собою кристалічний препарат, отриманий з пастернака посівного сорту «студент» за спільною схемою з пастерніном. До складу препарату входять два похідних α -пірону – сфондин і бергаптен, які проявляють спазмолітичну дію. Пастинацин успішно пройшов клінічні дослідження, дозволений Фармакологічним і Фармакопейним Комітетами до випуску і з 1964 р. випускається в промисловості.

Бероксан представляє собою кристалічний препарат, одержаний з пастернаку сорту «гернсейський» по спільній схемі з пастерніном. До складу препарату входять похідні α -пірону – ксантотоксин і бергаптен, які проявляють спазмолітичну і фотосенсибілізуючу дію. Препарат успішно пройшов клінічні дослідження в якості фотосенсибілізуючого засобу при лікуванні вітиліго і гніздової плішивості, дозволений Фармакологічним і Фармакопейним Комітетами до випуску і з 1965 р. випускається хіміко-фармацевтичним заводом.

Г. Із трави звіробою звичайного отримано три нові лікарські препарати: гіперозид, кверцетин і пектацид.

Гіперозид представляє собою флавоноїдний моноглікозид кверцетину, і проявляє протизапальну, кардіотонічну і

капілярозміцнюючу дію. Гіперозид дозволений Фармакологічним Комітетом МОЗ СРСР до широких клінічних випробувань.

Кверцетин представляє собою кристалічний флавоноїдний препарат, який отримують як безпосередньо з трави звіробою звичайного, так і гідролізом глікозиду рутину. Після успішного клінічного дослідження кверцетин затверджено до випуску Фармакологічним і Фармакопейним Комітетами МОЗ СРСР і випускається промисловістю. Використовується кверцетин при гіпертонічній хворобі, атеросклерозі, ревматизмі та інших судинних захворюваннях.

Пектацид представляє собою комбінований препарат протиразкової дії, до складу якого входить кверцетин і поліглюцид – пектин. Технічна документація направлена до Фармакологічного Комітету для отримання дозволу на проведення клінічних досліджень препарату.

12. На препарати пектацид, пастернін, пастинацин, бероксан, гіперозид і кверцетин розроблені лабораторні регламенти отримання, які вже пройшли освоєння хіміко-фармацевтичними заводами. На препарат Ф-21 розроблений лабораторний регламент і переданий для освоєння хіміко-фармацевтичним заводом.

Загальне заключення

Дисертаційна робота присвячена хімічному дослідженню біологічно активних О-глікозидів рослин з метою отримання на їх основі нових лікарських препаратів.

В результаті роботи виділено і хімічно досліджено близько 60 глікозидів стероїдного і поліфенольного типу з рослин деяких родин флори України. Серед них більше 20 сполук раніше не були описані в літературі.

Вельми цінним в дисертаційній роботі є опис хімічної структури двох нових груп складних глікозидів – ацильованих синаповою кислотою стероїдних тріозидів і карбоксильованих поліфенольних глікозидів, які представляють значний теоретичний інтерес. Ацилювання стероїдних глікозидів оксикоричними кислотами і

карбоксилювання поліфенолів створює в молекулі О-глікозидів додаткові хімічно активні центри, які без сумніву впливають на їх біологічну активність. Підтвердженням цьому служить значно більша гіпоазотемічна активність карбоксильованого природного робініну у порівнянні з некарбоксильованими формами.

Безсумнівний теоретичний і практичний інтерес представляє також виявлення деяких ізомерних форм у природних глікозидах, які раніше помилково вважалися індивідуальними сполуками. Ці нові положення, висунуті в роботі і підтверджені експериментально, будуть сприяти уточненню структури як уже описаних раніше, так і знову виділених глікозидів з точки зору їх більш чіткої індивідуальності.

В дисертаційній роботі є нові методи удосконалення:

- 1) запропоновано поліамідний сорбент капрон для препаративного виділення поліфенольних сполук з рослинних об'єктів, який широко використовується в практиці наукових досліджень у багатьох інститутах Радянського Союзу;
- 2) розроблено експресний хроматографічний метод аналізу глікозидів, який дозволяє проводити дослідження глікозидів без попереднього ізолювання їх;
- 3) розроблено новий метод переривчастого багатоступінчастого гідролізу глікозидів, який дозволяє ізолювати отримати продукти часткового гідролізу з різних форм вихідних глікозидів і на основі їх структури визначати хімічний склад складних глікозидних форм вихідних глікозидів.

Практична цінність дисертаційної роботи очевидна, оскільки на основі проведених досліджень запропоновано вісім нових лікарських препаратів, три з яких уже впроваджені у медичну практику і випускаються в промисловості, чотири – проходять клінічні дослідження за дозволом Фармакологічного Комітету МОЗ СРСР і один препарат досліджується фармакологічно. На нові препарати створена вся необхідна технічна документація і на виробництво деяких з них отримано п'ять авторських свідоцтв. Два препарати (бероксан і Ф-21) експонувались на ВДНГ і відзначені преміями і срібними медалями.

3.3. Список дисертантів, які виконали роботи під науковим керівництвом Максютіної Н.П.

№ з/п	Прізвище, ім'я, по-батькові	Назва роботи	Рік захисту	Науковий ступінь
1.	Литвиненко Василий Иванович	Химическое исследование флавоноидов солодки	1965	к. хим. н.
2.	Дерюгина Людмила Ивановна	Фитохимическое исследование некоторых видов астрагала	1967	к. фарм. н.
3.	Горин Анатолий Георгиевич	Химическое исследование пектиновых веществ подорожника большого	1968	к. хим. н.
4.	Шевчук Ольга Ивановна	Химическое исследование полифенольных соединений <i>Phellodendron sachalinense</i> і <i>Galega officinalis</i>	1968	к. хим. н.
5.	Когет Тамара Александровна	УФ-спектрофотометрические методы анализа некоторых лекарственных средств производных α - и γ -пирона.	1974	к. фарм. н.
6.	Осипович Людмила Ивановна	Фитохимические исследования некоторых видов робинии	1975	к. фарм. н.
7.	Мишель Илия Эль-Коммос Даниаль	Исследования в области анализа флавоноидов и пектинов физико-химическими методами	1979	к. фарм. н.

8.	Загнибеда Дмитрий Макарович	Получение биологически активных веществ на основе фосфорилированных производных карбоновых кислот	1980	к. фарм. н.
9.	Лебедев-Косов Виталий Иванович	Химическое исследование листьев подорожника азиатского	1980	к. фарм. н.
10	Хория Абдель Магид Мохамед	Исследование флавоноидов в лекарственных формах и композициях с полисахаридами и азотсодержащими соединениями	1986	к. фарм. н.
11	Иванисенко Валентина Григорьевна	Изучение фенилпропаноидов петрушки и получение на их основе лекарственных препаратов	1987	к. фарм. н.
12	Ветютнева Наталия Александровна	Анализ щелочных металлов в лекарственных формах на основе комплексов с краун-эфирами и анионами красителей	1990	к. фарм. н.
13	Пилипчук Любовь Борисовна	Физико-химические исследования в области создания и стандартизации лекарственных форм с кверцетином	1992	к. фарм. н.

14	Ветютнева Наталія Олександрівна	Краун-сполуки у фармацевтичному аналізі і стандартизації гомеопатичних розведень	1997	д. фарм. н.
15	Абудейих Зеад Хельми	Фармакогностическое исследование <i>Chamerion angustifolium</i> (кипрей узколистный)	2012	к. фарм. н.
16	Маційчук Олександра Петрівна	Порівняльне фармако- гностичне дослідження подорожника великого та подорожника ланцетолистого	2013	к. фарм. н.
17	Бутко Аліна Юрійвна	Дослідження біологічно активних речовин оману високого та оману британського і отримання субстанцій на їх основі	2015	к. фарм. н.
18	Чолак Ірина Семенівна	Фармакогностичне дослідження пуп'янків софори японської (<i>Sophora japonica</i> L.)	2015	к. фарм. н.
19	Цимбаліста Юлія Андріївна	Порівняльне фармако- гностичне дослідження представників роду <i>Helianthus</i> : соняшника однорічного та соняшника бульбастого	2015	к. фарм. н.

3.4. Бібліографія основних наукових праць професора Максютіної Ніни Павлівни

Результати плідної науково-педагогічної діяльності Ніни Павлівни були висвітлені у наукових і навчальних виданнях, серед яких є монографії, довідники, авторські свідоцтва, патенти, статті в наукових журналах.

Наводимо перелік публікацій професора Максютіної Н.П. у хронологічному порядку, що дає можливість прослідкувати за її творчими науковими пошуками і здобутками впродовж майже 60 років.

1954

1. Максютіна Н.П., Колесников Д.Г. Новые сердечные гликозиды из растений семейства крестоцветных / Доклады Академии наук СССР. – 1954. – Том ХСV. – № 1. – С.127-129.
2. Максютіна Н.П., Колесников Д.Г. Сердечные гликозиды сирени узколистной / Аптечное дело. – 1954. – № 5. – С. 18-21.
3. Максютіна Н.П. Получение и химическое изучение сердечных гликозидов сирени узколистной: Автореф. дисс. ... канд. фарм. наук. – Харьков, 1954. – 11 с.

1957

4. Колесников Д.Г., Максютіна Н.П. Получение конваллозида из семян ландыша // Медицинская промышленность СССР. – 1957. – № 6. – С. 14-18.
5. Колесников Д.Г., Максютіна Н.П. Сердечные гликозиды семян желтофиоли аллиона (*Cheiranthus allionii* Hofm.) // Медицинская промышленность СССР. – 1957. – № 9. – С. 14-18.
6. Колесников Д.Г., Максютіна Н.П. Сердечные гликозиды листьев желтофиоли аллиона (*Cheiranthus allionii* Hofm.) // Медицинская промышленность СССР. – 1957. – № 12. – С. 27-30.

7. Колесников Д.Г., Максютин Н.П. Адсорбционно-хроматографический метод получения конваллозида из семян ландыша // Труды ХНИХФИ. – 1957. – Т. 11.

1958

8. Колесников Д.Г., Максютин Н.П., Безрук П.И. Спазмолитические вещества семян петрушки огородной // Аптечное дело. – 1958. – № 4. – С. 27-30.
9. Максютин Н.П. Сердечные гликозиды семян желтушника левкойного // Журнал общей химии / АН СССР. – 1958. – Т. 28. – № 5. – С. 1383.
10. Максютин Н.П., Безрук П.И., Колесников Д.Г., Шубов М.И. Опыт лечения пастиацином коронарной недостаточности // Тезисы докладов VII Всероссийской конф. терапевтов, 1958.
11. Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Хроматографический метод получения пастинацина // Медицинская промышленность СССР. – 1958. – № 6. – С. 12-16.

1959

12. Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Фурукумарины плодов пастернака посевного *Pastinaca sativa* L. / Доклады Академии наук СССР. – 1959. – Том 124. – № 6. – С. 1335-1338.
13. Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Исследование фурукумаринов пастернака // Журнал общей химии / АН СССР. – 1959. – Т. 29. – № 11. – С. 3836.
14. Максютин Н.П. Фурукумарины плодов пастернака. Получение нового спазмолитического препарата пастинацин // Материалы VII Менделеев. съезда. – М.: Наука, 1959. – Т.7. – С. 24-25.

1961

15. Колесников О.Г., Максютин Н.П., Горин А.Г. Исследования подорожника большого // Материалы 1-й Всес. фармац. конф. – М., 1961. – С. 283-289.

16. Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Ксантотоксин из плодов пастернака посевного // Журнал общей химии / АН СССР. – 1961. – Т. 31. – № 4. – С. 1386.
17. Колесников О.Г., Максютин Н.П. Сердечные гликозиды растений семейства крестоцветных // Материалы I-ой Всесоюзной фармацевтической конференции, 1961.
18. Колесников О.Г., Максютин Н.П., Литвиненко В.И., Орлова Е.И., Сытник Л.В. Применение адсорбционной хроматографии для получения новых лекарственных препаратов сердечно-сосудистого действия // В сб.: «Исследования в области применения сорбентов в промышленности». – М.: Изд. АН СССР, 1961. – С. 166.

1962

19. Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Фурукумарины некоторых сортов пастернака // Медицинская промышленность СССР. – 1962. – № 2. – С. 11.
20. Литвиненко В.И., Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Получение полиамидного сорбента капрон // Медицинская промышленность СССР. – 1962. – № 3. – С. 40-43.
21. Максютин Н.П. Желтофиоль садовая // В кн.: «Атлас лекарственных растений», 1962.
22. Максютин Н.П. Хрен обыкновенный // В кн.: «Атлас лекарственных растений», 1962.
23. Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Флавоноиды плодов пастернака посевного *Pastinaca sativa* L. // Доклады Академии наук СССР. – 1962. – Том 142. – № 5. – С. 1193-1196.

1963

24. Авторское свидетельство № 158396 (СССР). Способ лечения язвенной болезни желудка и двенадцатиперстной кишки / Н.П. Максютин, А.Г. Горин, Д.Г. Колесников, Г.В. Оболенцева, Я.И. Хаджай. Дата выдачи свидетельства 23.08.1963.

25. Литвиненко В.И., Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Флавоноидные соединения солодки голой. Сообщ. I // Журнал общей химии / АН СССР. – 1963. – Т. 33. – № 12. – С. 4014.
26. Максютин Н.П., Сердечные гликозиды растений семейства крестоцветных. Желтофиоль аллиона и желтушник Маршалла // Доклады Академии наук СССР. – 1963. – Том 150. – № 1. – С. 180.
27. Затула В.В., Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Исследование карденолидного состава семян секуригеры мечевидной (*Securigera securidaca* L. Degen u. Derfler). Сообщение I // Медицинская промышленность СССР. – 1963. – № 11. – С. 21-23.
28. Литвиненко В.И., Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Флавоноидные соединения солодки голой. Сообщ. II // Журнал общей химии / АН СССР. – 1963. – Т. 33. – № 1. – С. 296.

1964

29. Авторское свидетельство № 160805 (СССР). МПК А 61 к. А61Р 9/10, А61К 31/37. Способ лечения коронарной недостаточности // Д.Г. Колесников, Н.П. Максютин, П.И. Безрук, М.И. Шубин. № 850375/31-16; заявл. 01.08.1963; опубл. 26.02.1964. Бюл. № 5.
30. Авторское свидетельство № 167017 (СССР) С12Р 1/06. Способ получения пастинацина / Д.Г. Колесников, Н.П. Максютин, П.И. Безрук, М.И. Шубин, И.Г. Зоз. 567290/31-16; заявл. 22.02.1957; опубл. 12.12.1964. Бюл. № 24.
31. Максютин Н.П., Колесников, Д.Г. Безрук П.И., Шубов М.И. Лечение коронарной недостаточности препаратом пастинацина // Советская медицина. – 1964. – № 9.
32. Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Выделение гиперина и кверцетина из травы зверобоя обыкновенного // Медицинская промышленность СССР. – 1964. – № 3. – С. 41.
33. Максютин Н.П. Сердечные гликозиды растений рода сирени // Доклады Академии наук СССР. – 1964. – Том 153. – № 4. – С. 977.

34. Горин А.Г., Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Плантаглюцид – новый антиязвенный препарат из листьев подорожника большого // Медицинская промышленность СССР. – 1964. – №12. – С. 46-47.
35. Максютин Н. П., Литвиненко В. И. Галеин – новый флавоноид из козлятника аптечного – *Galega officinalis* L. // Доклады АН СССР. – 1964. – Т.154. – № 5. – С. 1123–1124.

1965

36. Максютин Н.П., Колесников Д.Г. Сравнительная характеристика фурукумаринового состава различных сортов пастернака и получение препарата бероксан // В кн.: Терпеноиды и кумарины. Под ред. Г.В. Пигулевского. – М.: Л.: Наука, 1965. – С. 76-78.
37. Литвиненко В.И., Максютин Н.П. Спектральные исследования флавоноидов. Обнаружение свободных фенольных оксигрупп в различных положениях // Химия природных соединений. – 1965. – № 6. – С. 420-424.
38. Максютин Н.П. Флавоноиды крестоцветных I. Робинин и жеалин из плодов *Cheiranthus allionii* // Химия природных соединений. – 1965. – Т.1, № 1. – С. 48-51.
39. Максютин Н.П. Выяснение состава пастинацина и выделение фондина // Химия природ. соединений. – 1965. – Т.1. – № 2. – С. 133-136.
40. Максютин Н.П. Производные синаповой кислоты в растениях семейства крестоцветных // Химия природных соединений. – 1965. – Т.1. – № 4. – С. 228.
41. Колесников Д.Г., Максютин Н.П., Горин А.Г. Состав полисахаридов листьев подорожника большого // Химия и обмен углеводов. – 1965. – № 3. – С. 84-88.
42. Максютин Н.П. Биологически активные природные гликозиды // Материалы IX Менделеевского съезда по общей и прикладной химии. Секция химии и технологии природных соединений. – М., 1965. – С. 6.

43. Затула В.В., Колесников Д.Г., Максютин Н.П. Химическое исследование карденолидов семян секурингеры // Химия природных соединений. – 1965. – № 3. – С. 153-156.

1966

44. Авторское свидетельство № 185456 (СССР) А 61 К 35/78. Способ получения плантаглюцида / А.Г. Горин, Н.П. Максютин, Д.Г. Колесников. 934528/31-16; заявл. 23.12.1964; опубл. 13.08.1966. Бюл. № 17.
45. Дерюгина Л.И., Кривенчук П.Е., Максютин Н.П. Хімічне вивчення флавоноїдів астрагалу пухнастоквіткового // Фарм. журнал. – 1966. – № 6. – С. 41-45.
46. Максютин Н.П., Литвиненко В.И. Химическое исследование пастернозида // Химия природных соединений. – 1966. – № 2. – С. 16-20.
47. Хаджай Я.И., Оболенцева Г.В., Литвиненко В.И., Максютин Н.П. К вопросу о связи между строением и спазмолитическим действием в ряду флавоноидных соединений // Физиологические вещества. Респ. межведомств. сборник. – Киев, 1966. – С. 3-9.
48. Максютин Н.П., Литвиненко В.И., Ковалев В.П. Флавоноиды крестоцветных. 2. Неоробинин – новый флавоноидный гликозид // Химия природных соединений. – 1966. – № 6. – С. 388.
49. Максютин Н.П., Литвиненко В.И., Колесников Д.Г. Химическое исследование промышленных видов солодки // В сб.: «Вопросы изучения и использования солодки в СССР». – 1966.
50. Дерюгина Л.И., Кривенчук П.Е., Максютин Н.П. Флавоноиды астрагала // Химия природных соединений. – 1966. – № 2. – С. 322-326.

1967

51. Максютин Н.П. Флавоноиды *Robinia pseudoacacia* L. // Химия природных соединений. – 1967. – № 4. – С. 226-230.

- 52.Максютина Н.П., Литвиненко В.И., Робинин // Доп. АН УРСР серия Б. Геология, геофизика, химия и биология. – 1967. – №5. – С. 443-447.
- 53.Борисюк Ю.Г., Максютіна Н.П., Зінченко Т.В., Шелудько В.М., Карпусь І.П. Досягнення фармацевтичної науки в галузі вивчення лікарських рослин та створення нових лікарських препаратів рослинного походження на Україні за роки радянської влади // Фарм. журнал. – 1967. – № 5. – С. 3-38.
- 54.Максютина Н.П. Флавоноиды крестоцветных. 3. Гликозиды цветов сирени стручковой // Химия природных соединений. – 1967. – № 3. – С. 151-153.
- 55.Максютина Н.П. Остол в плодах *Pastinaca sativa* // Химия природных соединений. – 1967. – № 3. – С. 176-177.

1968

- 56.Авторское свидетельство № 226099 СССР. Способ получения бероксана / Максютіна Н.П., Колесников Д.Г., Зайченко В.И. – опубл. 1968.
- 57.Шевчук О. И., Максютіна Н. П., Литвиненко В. И. Флавоноиды *Phelodendron sachlinense* и *Ph. amurense* // Химия природных соединений. – 1968. – № 2. – С. 77-82.
- 58.Дерюгина Л.И., Максютіна Н.П., Кривенчук П.Е. Изорамнетингликозид цветков *Astragalus novoascanicus* // Химия природных соединений. – 1968. – Т.4, № 4. – С. 254-255.
- 59.Максютина Н.П. Новые лекарственные препараты растительного происхождения // Материалы научной конференции КИУВ. – Киев, 1968. – С. 88.
- 60.Максютина Н.П., Литвиненко В.И. Методы выделения и исследования флавоноидных соединений // В сб.: «Фенольные соединения и их биологические функции». – 1968. – С. 7-26.
- 61.Максютина Н.П., Литвиненко В.И. Карбоновые кислоты флавоноидов // В сб.: «Фенольные соединения и их биологические функции». – 1968. – С. 60.

- 62.Кривенчук П.Е., Литвиненко В.И., Максютинa Н.П., Дерюгина Л.И., Тихонов А.И., Дармограй В.Н. Полифенольные соединения некоторых видов рода астрагала, ряски и качима // В сб.: «Фенольные соединения и их биологические функции». – 1968. – С. 104.

1969

- 63.Максютинa Н.П. О составе робинина *Robinia viscosa*. // Химия природных соединений. – 1969. – № 4. – С. 227-237.
- 64.Максютинa Н.П., Липкан Г.Н., Войтенко Г.Н. Лечебное действие лиофилизата из бутонов *Robinia ps.* // Растит. ресурсы. – 1969. – Т. 25, Вып.4. – С. 560-582.
- 65.Максютинa Н.П., Зуб М.Р. Флавоноидный биозид из клеточного сока *Kalanchoe pinnata* // Химия природных соединений. – 1969. – № 6. – С. 597.

1970

- 66.Максютинa Н.П. Сучасний стан і перспективні напрямки в створенні лікарських засобів рослинного походження // Фарм. журнал. – 1970. – № 2. – С. 53-55.
- 67.Максютинa Н.П. Аллиозидин из семян *Erysimum allionii* // Химия природных соединений. – 1970. – № 2.
- 68.Максютинa Н.П., Осипович Л.И., Зуб М.Р., Мухина Н.А., Когет Т.А. Полифенольные гликозиды робинии и других растений // Тезисы II Симпозиума по фенольным соединениям. – Алма-Ата, 1970. – С. 38.
- 69.Максютинa Н.П., Кривенчук П.Е., Багрий А.К., Курмаз Б.В., Дерюгина Л.И., Фурса Н.С., Литвиненко В.И. Флавоноидные О-гликозиды некоторых растений юга Украины // Тезисы II Симпозиума по фенольным соединениям. – Алма-Ата, 1970 – С. 35.

1971

- 70.Максютинa Н.П. Производные байкалеина и скутеляреина в листьях *Plantago major* // Химия природных соединений. – 1971. – № 3. – С. 374-375.

71. Максютинa Н.П. Гидроксикоричные кислоты *Plantago major* и *Plantago lanceolata* // Химия природных соединений. – 1971. – № 7. – Р. 795.
72. Максютинa Н.П., Ковет Т.А. Полифенолы травы *Nuregicum perforatum* и препарат новоиманин // Химия природных соединений. – 1971. – Т. 7, № 3. – Р. 338-341.
73. Каган Ф.Е., Ковет Т.А., Кириченко Л.А., Максютинa Н.П., Митченко Ф.А. Экспресс-анализ фармацевтических препаратов и лекарственных форм. – К., 1971. – 158 с.
74. Максютинa Н.П., Прокопенко А.П., Зинченко Т.В., Корещук К.Е., Борисов М.И. Фитохимические исследования в Украине // В сб.: «Современные проблемы фармацевтической науки и практики». – 1971. – С. 670.
75. Максютинa Н.П., Дерюгина Л.И. К химическому изучению рода астрагал // В сб.: «Современные проблемы фармацевтической науки и практики». – 1971. – С. 714.
76. Максютинa Н.П. Полифенольные и полисахаридные соединения подорожника большого и подорожника ланцетолистого // В сб.: «Современные проблемы фармацевтической науки и практики». – 1971. – С. 720.
77. Зинченко Т.В., Максютинa Н.П., Пасечник И.К. Новый комбинированный препарат фластапиол // В сб.: «Современные проблемы фармацевтической науки и практики». – 1971. – С. 789-790.
78. Максютинa Н.П., Зинченко Т.В., Пасечник И.К. Изучение холеретической активности препарата фластапиол // В сб.: «Современные проблемы фармацевтической науки и практики». – 1971. – С. 873-879.

1972

79. Максютинa Н. П. Химические исследования некоторых О-гликозидов и создание на их основе новых лекарственных

препаратів: Автореф. дисс. ... доктора хим. наук. – Ташкент, 1972. – 50 с.

80.Максютіна Н.П. Поліфенольні сполуки листків подорожника великого // Фарм. журнал. – 1972. – № 1. – С. 59-63.

81.Шморгун С.С., Зинченко Т.В., Максютіна Н.П., Кузьменко А.И., Сорокер С.С. Лечение детей с холепатиями новыми отечественными препаратами – стахиреном и фластапиолом // Материалы V съезда врачей-педиатров Укр. ССР, 1972. – С. 106-107.

1973

82.Ліпкан Г.М., Максютіна Н.П. Застосування підвищених доз вітамінних препаратів групи В і Р для інгібування запальних реакцій в експерименті // Фарм. журнал. – 1973. – № 5. – С. 89-90.

83.Максютіна Н.П. Биологически активные вещества листьев и корней некоторых видов подорожника // В сб.: «Рослинні ресурси України, їх вивчення та раціональне використання». – 1973. – С. 141-143.

1974

84.Максютіна Н.П., Митченко Ф.А. Новый лекарственный препарат Ф-21 гипозотемического действия // В сб.: «Рационализаторские предложения и изобретения в медицине». – Киев, 1974. – С. 165.

85.Ліпкан Г.М., Максютіна Н.П., Зінченко Т.В. Про первинну оцінку загальної токсичності та протизапальної активності деяких рослинних препаратів // Фарм. журнал. – 1974. – № 1. – С. 78-81.

86.Максютіна Н.П., Коржавих Е.О. Хроматографія в аналізі тропанових алкалоїдів // Фарм. журнал. – 1974. – № 2. – С. 20-24.

87.Максютіна Н.П., Зінченко Т.В., Борисов М.І., Макарова Г.В., Корещук К.Є., Ладна Л.Я. Вивчення лікарських рослин у вузах України // Фарм. журнал. – 1974. – № 3. – С. 17-23.

88.Максютіна Н.П., Каган Ф.Є., Митченко Ф.А. Основні завдання по поліпшенню контролю якості ліків // Фарм. журнал. – 1974. – № 4. – С. 9-12.

89. Умовіст М.Н., Губський І.М., Борзунов Є.Є., Максютіна Н.П., Зінченко Т.В. Удосконалення знань та спеціалізація провізорів // Фарм. журнал. – 1974. – № 6. – С. 14-18.
90. Максютіна Н.П., Лебедев-Косов В.І. Полісахариди деяких видів подорожника // Фарм. журнал. – 1974. – № 6. – С. 60-62.
91. Максютіна Н.П., Николаева А.Г., Деготь А.В., Бородин А.И., Прокопенко А.П. и др. Новые природные биологически активные вещества и перспективы их использования // Материалы II Всесоюзного съезда фармацевтов, 1974.
92. Максютіна Н.П., Каган Ф.Е., Митченко Ф.А., Кириченко Л.А., Когет Т.А., Зуб М.Р., Коржавых Э.А., Лебедев-Косов В.И. Применение хроматографии на бумаге и в тонком слое сорбента для анализа некоторых фармацевтических препаратов, лекарственных смесей и лекарственного растительного сырья // Материалы II Всесоюзного съезда фармацевтов, 1974.
93. Шморгун С.С., Зинченко Т.В., Максютіна Н.П. Лечебные свойства желчегонного препарата фластапиол при заболеваниях желчных путей у детей // Педиатрия, акушерство и гинекология. – 1974. – № 2. – С. 22-24.

1975

94. Барабой В.А., Максютіна Н.П. Рецензія на монографію Запрометова М.Н. «Основы биохимии фенольных соединений», М.: Высшая школа, 1974. – 214 с. // Фарм. журнал. – 1975. – № 3. – С. 93.
95. Сало Д.П., Максютіна Н.П. Про роботу Наукового товариства фармацевтів Української РСР // Фарм. журнал. – 1975. – № 6. – С. 11-14.
96. Максютіна Н.П., Прокопенко А.П., Борисов М.И., Корещук К.Е., Зинченко Т.В. Фитохимические исследования в УССР // Труды II съезда фармацевтов УССР, 1975.

97.Максютина Н.П. Синапоиловый эфир глюкоэризимозида в *Erysimum marschallianum* // Химия природных соединений. – 1975. – Т.11, №5. – С. 632-634.

1976

98.Максютина Н.П., Каган Ф.Е., Митченко Ф.А. и др. Анализ фармацевтических препаратов и лекарственных форм. – К.: Здоров'я, 1976. – 247 с.

1977

99.Авторское свидетельство № 674263 (СССР). Фунгицид / Н.П. Максютина, Д.М. Загнибеда, В.П. Рудавский, Г.Г. Попович. Дата выдачи свидетельства 05.12.1977.

100.Максютіна Н.П., Зінченко Т.В., Пасічник І.Х., Шморгун С.С., Мішель Ілія Ель-Коммос. Новий жовчогінний лікарський препарат «Фластапіол» // Фарм. журнал. – 1977. – № 3. – С. 76-80.

101.Городинська В.Я., Максютіна Н.П., Ляшенко П.С., Берзон Е.Ц. Фармакологічні властивості нового жовчогінного препарату ПЕ // Фарм. журнал. – 1977. – № 5. – С. 72-74.

1978

102.Авторское свидетельство № 624633 (СССР) А 61 К 35/78. Способ получения триозидов, обладающих гипозотемическим действием «Фларонин» / Н.П. Максютина. 1134909/28-13; заявл. 20.02.67; опубл. 25.09.78. Бюл. № 35.

103.Методы идентификации фармацевтических препаратов / Максютина Н.П., Каган Ф.Е., Кириченко Л.А. и др.; под ред. Н.П. Максютиной – К.: Здоров'я, 1978. – 240 с.

104.Мішель Ілія Ель-Коммос, Максютіна Н.П. Спектрофотометричне визначення флавоноїдів з розчином 4-аміноантипірину // Фарм. журнал. – 1978. – № 3. – С. 60-65.

105.Мішель Ілія Ель-Коммос, Максютіна Н.П. Кількісне визначення флавоноїдів у лікарських препаратах методом хроматографії на папері // Фарм. журнал. – 1978. – № 3. – С. 69-71.

- 106.Максютіна Н.П., Нікітіна Н.І., Ліпкан Г.М., Горін А.Г., Войтенко Г.М. Хімічний склад і гіпохолестеринемічна дія деяких препаратів з листя подорожника великого. Частина I. Поліфенольні сполуки // Фарм. журнал. – 1978. – № 4. – С. 56-61.
- 107.Мишель Ілія Эль-Коммос, Максютіна Н.П. Вивчення впливу деяких полісахаридів на кількісне визначення поліфенолів у гранулах // Фарм. журнал. – 1978. – № 5. – С. 48-53.
- 108.Максютіна Н.П. Рецензія на монографію «Биологическое действие растительных фенольных соединений. К., «Наукова думка», 1976 // Фарм. журнал. – 1978. – № 5. – С. 91.

1979

- 109.Авторское свидетельство № 707234 (СССР). Ди-п-хлорфениловые эфиры ациламинофосфорных кислот, обладающих фунгицидной активностью / Н.П. Максютина, Д.М. Загнибеда, В.П. Рудавский, Г.Г. Попович. Дата выдачи свидетельства 07.09.1979.
- 110.Максютіна Н.П. Наукові дослідження в галузі синтетичних і природних лікарських препаратів // Фарм. журнал. – 1979. – № 1. – С. 20-26.
- 111.Максютіна Н.П., Мишель Илия Эль-Коммос. Фотометрическое определение флавоноидов с применением азотистой кислоты // Фармация. – 1979. – № 2. – С.23-26.
- 112.Максютіна Н.П., Калина В.К., Городинская В.Я., Захария Е.А., Трофимец И.А., Когет Т.А., Иванисенко В.Г. Исследование препарата флавоноидов // Тезисы III съезда фармацевтов УССР. – Харьков, 1979. – С. 295.
- 113.Максютіна Н.П., Липкан Г.Н., Каган Ф.Е., Кириченко Л.А., Когет Т.А., Митченко Ф.А. Исследование комбинированного препарата бутаквертин // Тезисы III съезда фармацевтов УССР. – Харьков, 1979. – С. 296.
- 114.Максютіна Н.П., Загнибеда Д.М., Рудавский В.П. Высвобождение хлоробенофоса из мази. Метод определения // Тезисы III съезда фармацевтов УССР. – Харьков, 1979. – С. 107.

1980

115. Крамаренко В.П., Безуглий В.Д., Максютіна Н.П., Георгієвський В.П. Розвиток наукових досліджень на Україні в галузі фармацевтичного аналізу // Фарм. журнал. – 1980. – № 3. – С. 3-6.
116. Єсипенко Б.Є., Городинська В.Я., Максютіна Н.П., Рожок Г.П., Берзон Є.Ц. Порівняльна активність і механізм дії петроктину і фламіну // Фарм. журнал. – 1980. – № 3. – С. 49-55.
117. Максютіна Н.П. Рецензія на підручник «Учебное пособие по фармац. химии. Беликов В.Г.». М., «Медицина», 1979 // Фарм. журнал. – 1980. – № 4. – С. 63-64.
118. Терновий К.С., Максютіна Н.П., Борзунов Є.Є. Рецензія на монографію «От сальварсана до циклических нуклеотидов. Шпаков Ю.Н.», «Штиинца», 1978 // Фарм. журнал. – 1980. – № 4. – С. 76-77.
119. Максютіна Н.П., Зинченко Т.В., Пасечник И.Х., Липкан Г.Н., Іванисенко В.Г. Исследование новых комбинированных препаратов фластахол и флавоглюцид // Тезиси докладов III Всесоюзного съезда фармацевтов, Кишинев, 1980.
120. Максютіна Н.П., Каган Ф.Е., Митченко Ф.А., Кириченко Л.А. Состояние и задачи последипломной подготовки работников контроля качества лекарств на Украине // Тезиси докладов III Всесоюзного съезда фармацевтов, Кишинев, 1980.
121. Максютіна Н.П., Никитина Н.И. Изучение растительного препарата арктан // Тезиси докладов III Всесоюзного съезда фармацевтов, Кишинев, 1980.
122. Липкан Г.М., Максютіна Н.П., Коржов В.І. Експериментальне дослідження токсичності та протизапальної активності препарату «Каланхокверцетин» // Фарм. журнал. – 1980. – № 5. – С. 76-77.

1981

123. Максютіна Н.П., Войтенко Г.Н., Липкан Г.Н. Гипоазотемическое действие флаворобина // Физиологически активные вещества. – 1981. – Вып.13. – С. 74.

- 124.Максютіна Н.П., Колла В. Е., Журавльова Г.Г., Паламарчук К.П., Іванова Р.Р. До вивчення ліофілізату з квіток липи серцелистої // Фарм. журнал. – 1981. – № 1. – С. 53-55.
- 125.Ліпкан Г.М., Максютіна Н.П., Войтенко Г.М., Погодіна Л.І. Фармакологічна дія поліфенолів суцвіття робінії // Фарм. журнал. – 1981. – № 3. – С. 50-53.
- 126.Максютіна Н.П. До питання про взаємодію деяких природних поліфенолів з полісахаридами // Фарм. журнал. – 1981. – № 4. – С. 59-62.
- 127.Максютіна Н.П., Зінченко Т.В., Войтенко Г.М., Ліпкан Г.М. Експериментальна оцінка антитоксичної дії комбінованого жовчогінного препарату «Фластапіол» // Фарм. журнал. – 1981. – № 5. – С. 68.
- 128.Ліпкан Г.М., Максютіна Н.П., Зінченко Т.В., Войтенко Г.М. Про антивиразкову дію рослинного комбінованого препарату «Фластапіол» // Фарм. журнал. – 1981. – № 6. – С. 51-55.
- 129.Максютіна Н.П., Борзунов Е.Е. Исследование кинетики высвобождения бутаквертинового комплекса из таблеток бутаквертина // Фармация. – 1981. – № 3.
- 130.Максютіна Н.П., Есмат Ель Сайед, Зеин Ель Дин. Влияние влажности воздуха на качественные характеристики таблеток бутаквертина // Фармация. – 1981. – № 5.
- 131.Максютіна Н.П., Гриценко Е.Н., Иванисенко В.Г., Кириченко Л.А., Митченко Ф.А. Тонкослойная хроматография лекарственных средств растительного происхождения // Информац. письмо по проблеме «Фармация». – Киев. – 1981.
- 132.Максютіна Н.П., Войтенко Г.Н. Гипоазотемическое действие флаворобина // В кн.: «Сборник физиологически активных веществ». – Киев. – С.13.
- 133.Максютіна Н.П., Погодіна Л.І., Ліпкан Г.Н. Изучение бутонов робинии псевдоакации // В кн.: «Актуальные вопросы поиска и технологии лекарств (тезисы докладов). – Харьков, 1981. – С.212.

- 134.Максютина Н.П., Калиновская Е.Г. Коррекция нарушений свертывающей системы крови гипохолестеринемическим препаратом плантастин / В кн.: «Проблемы нарушения сосудистой стенки» (тезисы докладов). – Тбилиси, 1981.
- 135.Максютіна Н.П., Умовіст М.Н., Борзунов Є.Є., Губський І.М., Зінченко Т.В. Спеціалізація і удосконалення провізорських кадрів // Фарм. журнал. – 1981. – № 3. – С. 17-20.

1982

- 136.Максютина Н.П., Гриценко Е.Н. Комплексное изучение антисклеротического действия препаратов подорожника // В кн. «Создание, исследование и комплексное использование лекарственных препаратов для лечения сердечно-сосудистых заболеваний». – Тбилиси, Мецниереба, 1982.
- 137.Максютина Н.П., Журавлева Г.Г., Колла В.Э. Химическое и биологическое изучение липы серделистной // Материалы 4-го Всесоюзного симпозиума по фенольным соединениям. – Ташкент, 1982. – С. 132.
- 138.Максютина Н.П., Гриценко Е.Н. Влияние технологических приемов на фенольный состав и биологическую активность некоторых лекарственных препаратов // Материалы 4-го Всесоюзного симпозиума по фенольным соединениям. – Ташкент, 1982. – С. 132.
- 139.Максютина Н.П., Борзунов Е.Е. и др. Изучение ульцерогенного действия бутадiona и бутаквертина в эксперименте // Библиогр. указ. ВНИИТИ. – 1982. – № 2, публ. 85 деп.
- 140.Максютіна Н.П., Есмат Ель Сайед, Зеин Ель Дин. Технология таблеток «Бутаквертин» // Фарм. журнал. – 1982. – № 4. – С. 53.
- 141.Захарія К.А., Базарнова М.А., Максютіна Н.П., Скакун Т.Л. Вивчення впливу комплексного рослинного препарату на перебіг експериментального алергічного гломерулонефриту // Фарм. журнал. – 1982. – № 5. – С. 48-50.

- 142.Максютіна Н.П., Барабой В.А., Городинська В.Я. Дія деяких витяжок з рослинної сировини на ріст експериментальних пухлин // Фарм. журнал. – 1982. – № 6. – С. 66-67.

1983

- 143.Іванісенко В.Г., Максютіна Н.П. Кількісне визначення фенілпропаноїдів у плодах петрушки городньої денситометричним методом // Фарм. журнал. – 1983. – № 2. – С. 42-45.
- 144.Іванісенко В.Г., Максютіна Н.П., Талдикін О.Є. Оцінка перспективності використання в медицині сортів петрушки, що культивуються в СРСР // Фарм. журнал. – 1983. – № 3. – С. 48-51.
- 145.Максютіна Н.П., Іванісенко В.Г., Городинская В.Я. Изучение стабильности фенилпропаноидов // В кн.: «Современное состояние фарм. науки и практики фармацевтов Туркмении». – Ашгабад, 1983. – С. 148-149.
- 146.Максютіна Н.П., Гриценко Е.Н. Хроматографический анализ некоторых видов растительного сырья и фитохимических препаратов, содержащих карденолиды // В кн.: «Современные методы исследования лекарственных растений. Труды ВНИИФ». – т.ХХ. – Москва, 1983. – С 132-137.
147. Максютіна Н.П., Іванісенко В.Г., Городинська В.Г., Ліпкан Г.М., Войтенко Г.М., Пехов О.В., Юга О.І. Про фармакологічні властивості препарату ЕПС // Фарм. журнал. – 1983. – № 5. – С. 55-58.

1984

- 148.Методы анализа лекарств / Максютіна Н.П., Каган Ф.Е., Кириченко Л.А., Митченко Ф.А. – К.: Здоров'я, 1984. – 224 с.
- 149.Іванісенко В.Г., Максютіна Н.П., Кохановский Ф.Н. и др. Изучение фенилпропаноидов некоторых сортов петрушки огородной физико-химическими методами // Научн. труды ВНИИ фармации. – 1984. – Т.22. – С. 202-207.

- 150.Максютина Н.П., Войтенко Г.Н., Липкан Г.Н., Лебедев-Косов В.И. Влияние плантаглюцида из листьев подорожника азиатского // Растительные ресурсы. – 1984. – № 1.
- 151.Максютіна Н.П., Іванісенко В.Г. Вивчення впливу пектину на кількісне визначення фенілпропаноїдів апіолу в модельних сумішах і гранулах // Фарм. журнал. – 1984. – № 1. – С. 56-58.
- 152.Максютіна Н.П., Гриценко О.М., Кириченко Л.О., Митченко Ф.А. Післядипломна підготовка провізорів по контролю якості ліків // Фарм. журнал. – 1984. – № 2. – С. 19-22.
- 153.Максютіна Н.П., Давиденко О.С. Деякі методологічні аспекти розвитку фармацевтичної хімії // Фарм. журнал. – 1984. – № 3. – С. 26-28.
- 154.Максютина Н.П., Борзунов Е.Е., Губский И.М., Зинченко Т.В. Последипломная подготовка провизоров // Фармация. – 1984. – №2. – С. 56-59.
- 155.Максютина Н.П., Иванисенко В.Г., Войтенко Г.Н., Городинська В.Я., Липкан Г.Н., Юга Е.И., Степаненко В.В., Гриценко Е.Н., Журавлёва Г.Г. Петрушка огородная – перспективное растение для получения лекарственных препаратов // Тезисы докладов 1-ой республиканской конференции по медицинской ботанике. – К.: Наукова думка, 1984. – С. 110.
156. Максютіна Н.П., Гриценко Е.Н., Журавлева Г.Г. Новые аспекты исследования цветков липы в медицине // Тезисы докладов 1-ой республиканской конференции по медицинской ботанике. – К.: Наукова думка, 1984. – С. 146.
- 157.Максютина Н.П., Липкан Г.Н., Погодина Л.И. Перспективы использования бутонов робинии в медицине // Тезисы докладов 1-ой республиканской конференции по медицинской ботанике. – К.: Наукова думка, 1984. – С. 146-147.
- 158.Максютина Н.П., Родина М.С., Ковальчук Т.В. Состояние и перспективы развития контроля качества лекарств на Украине // Тезисы докладов IV съезда фармацевтов УССР. – Запорожье, 1984. – С. 210.

- 159.Максютина Н.П. Контроль качества растительных лекарственных препаратов // Тезисы докладов IV съезда фармацевтов УССР. – Запорожье, 1984. – С. 244.
- 160.Максютіна Н.П., Волкова Л.І., Васильчук Т.А., Гриценко О.М. Флуорометричне визначення кверцетину в препаратах «Бутаквертин» і «Флаводин» // Фарм. журнал. – 1984. – № 4. – С. 41-46.
- 161.Максютина Н.П. Флавоноиды // Украинская энциклопедия, 1984.
- 162.Максютина Н.П., Иванисенко В.Г., Кохановский Ф.Н., Туров А.Н., Изучение фенилпропаноидов некоторых сортов петрушки огородной физико-химическими методами // В кн.: «Физико-химические методы анализа лекарств. Научные труды» ВНИИФ, Москва. – Т.ХХІІ. – 1984. – С. 202-207.

1985

163. Растительные лекарственные средства / Максютіна Н.П., Комисаренко Н.Ф., Прокопенко А.П. и др./ Под ред. Максютіной Н.П. – К.: Здоров`я, 1985. – 280 с.
- 164.Максютина Н.П., Рубенчик Б.Л., Карпиловская Е.Д., Тиктин Л.А., Горбань Г.П., Плисс М.В., Захаренко Л.Н., Гулич М.П., Иванисенко В.Г., Гриценко Е.Н. Пищевые ингибиторы образования канцерогенных нитрозосоединений // Вопросы питания. – 1985. – № 1. – С. 48-51.
- 165.Максютіна Н.П. Стан та перспективи розвитку фармацевтичного аналізу в УРСР // Фарм. журнал. – 1985. – № 2. – С. 18-20.
- 166.Максютіна Н.П. Кумарини у фармації // Фарм. журнал. – 1985. – № 3. – С. 31-33.
- 167.Максютіна Н.П. Виробничо-науковий комплекс «Фармація» – нова форма інтенсифікації розвитку фармацевтичної науки і практики // Фарм. журнал. – 1985. – № 6. – С. 3-9.
- 168.Максютина Н.П., Гриценко Е.Н., Джемайло В.И. Некоторые аспекты организации выполнения хоздоговорной НИР на кафедре фармацевтической химии КГИУВ // В сб.:«Совершенствование руководства медицинской наукой». – Ростов-на-Дону, 1985. – С. 33-35.

- 169.Максютина Н.П., Гриценко Е.Н. Технологические и аналитические исследования лекарственного растительного сырья и фитопрепаратов при выполнении хоздоговорной НИР // В сб.: «Совершенствование руководства медицинской наукой». – Ростов-на-Дону, 1985. – С. 98-100.

1986

- 170.Хоррія Абдель Мохамед, Максютіна Н.П., Гриценко О.М. Вивчення розчинності кверцетину у присутності пектину в сумішах і гранулах // Фарм. журнал. – 1986. – № 2. – С. 76-77.
- 171.Максютіна Н.П., Войтенко Г.Н., Добровольський Ю.Н., Четверня С.О., Рихлик М.Г. Порівняльне вивчення протизапальної активності препаратів ромашки лікарської і ромашки без'язичкової // Фарм. журнал. – 1986. – № 4. – С. 69-70.

1987

- 172.Дупліщева О.П., Ромашевська О.І., Синілова Н.Г., Максютіна Н.П., Гриценко О.М. Вивчення імуностимулюючої активності флавоноїдів // Фарм. журнал. – 1987. – № 5. – С. 67-69.

1988

- 173.Максютина Н.П. Витамины, антивитамины, коферменты и ферменты в фармации: Лекция / Центр. ин-т усоверш. врачей, Киев. ин-т усоверш. врачей. – М.: ЦОЛИУВ, 1988. – 28 с.
- 174.Максютіна Н.П., Ветютнєва Н.О., Мітченко Ф.А. Краун-ефіри – перспективні реагенти для визначення лужних металів // Фарм. журнал. – 1988. – № 4. – С. 33-35.
- 175.Максютіна Н.П., Ліпкан Г.М., Войтенко Г.М., Добровольський Ю.М., Діордійчук В.В. Гіпоазотемічна дія флаворобіну в дослідгах на інтактних тваринах // Фарм. журнал. – 1988. – № 5. – С. 72-73.

1989

176. Справочник провизора-аналитика / Под ред. Д.С Волоха, Н.П. Максютинной. – К.: Здоров'я, 1989. – 200 с.

1990

- 177.Максютіна Н.П., Ветютнева Н.О., Мітченко Ф.А. Вивчення екстракційних систем для спектрофотометричного визначення калію і натрію з 18-краун-6 і 15-краун-5. Повідомлення I. // Фарм. журнал. – 1990. – № 2. – С. 45-48.
- 178.Максютіна Н.П., Ветютнева Н.О., Мітченко Ф.А. Вивчення екстракційних систем для спектрофотометричного визначення калію і натрію з 18-краун-6 і 15-краун-5. Повідомлення II. // Фарм. журнал. – 1990. – № 6. – С. 56-58.
- 179.Максютіна Н.М., Ветютнева Н.А., Назаренко А.Ю. и др. Количественное определение калия и натрия с краун-эфирами // Хим.-фарм. журнал. – 1990. – № 11. – С. 73-76.
- 180.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б., Баланда П.П., Войтенко Ю.Н., и др. Природные и синтетические полимеры в новых лекарственных формах с кверцетином // Синтетические и биологические полимеры в фармации: Научн. тр. ВНИИФ. – Т.28. – Москва, 1990. – С.15-18.
- 181.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б. Аналитические аспекты исследования в создании новых лекарственных форм кверцетина на основе полимеров // Тез. докл. Всес. науч.-техн. конф. – Харьков, 1990. – С.153-154.
- 182.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б., Мащенко Н.П., Добровольский Ю.Н. и др. Пектины – декорпорирующие средства в медицине и диетических продуктах // Тез. докл. Всес. научн.-техн. конф. – Харьков, 1990. – С.256.

1991

- 183.Авторское свидетельство № 1660247 СССР, МКИ А 61К 9/10, 47/06. Способ получения твердой дисперсии / Н.П. Максютіна, Ю.Н. Колчин, П.П. Баланда и др.; заявл. 22.05.1989; опубл. 27.03.1990 // Открытия. Изобретения. – 1991. – № 24.
- 184.ВФС № 42-2042-91 Гранулы кверцетина // Н.П. Максютіна, Л.О. Кириченко, Л.Б. Пилипчук, Ф.А. Митченко и др.

- 185.Максютина Н.П., Ветютнева Н.А., Назаренко А.Ю. и др. Перспективы применения краун-эфиров для экстракционно-фотометрического определения щелочных металлов в лекарственных препаратах // Фармация. – 1991. – № 2. – С. 75-78.
- 186.Крылов А.А., Марченко В.А., Максютин Н.П., Мамчур Ф.И. Фитотерапия в комплексном лечении заболеваний внутренних органов. – К.: Здоров'я, 1991. – 240 с.
- 187.Максютіна Н.П., Маковецька О.Ю. Біологічно активні речовини рослин роду звіробій // Фарм. журнал. – 1991. – № 1. – С. 39-42.
- 188.Маковецька О.Ю., Максютіна Н.П. Порівняльне хроматографічне дослідження видів звіробою, що зростають на Україні // Фарм. журнал. – 1991. – № 5. – С. 63-65.
- 189.Колчин Ю.Н., Максютин Н.П., Баланда П.П. и др. Кардиопротекторное действие кверцетина при экспериментальной окклюзии и реперфузии коронарной артерии у собак // Фармакология и токсикология. – 1991. – Т. 54, № 6. – С. 20-23.
- 190.Максютина Н.П., Колчин Ю.Н., Пилипчук Л.Б. Методика применения раствора кверцетина для лечения инфаркта миокарда в остром периоде // Инф. письмо. – Киев, 1991. – 2 с.
- 191.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б. Використання методу гель-хроматографії для вивчення взаємовпливу кверцетину, пектину і глюкози у гранулах // Фарм. журнал. – 1991. – № 5. – С. 72-73.
- 192.Максютина Н.П., Пилипчук Л.Б. Исследования в области технологии и анализа лекарств противовоспалительного действия // В кн. "Актуальные вопросы фармац. науки и практики". – Курск, 1991. – Ч.1. – С. 150-151.

1992

- 193.Крылов А.А., Марченко В.Н., Максютин Н.П. Фитотерапия в комплексном лечении заболеваний внутренних органов. – К.: Здоров'я, 1992. – 240 с.

- 194.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б. Використання методу гель-хроматографії для вивчення взаємовпливу кверцетину, пектину і глюкози в штучних сумішах // Фарм. журнал. – 1992. – № 1. – С. 85-86.
- 195.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б., Лукачина В.В. Взаимодействие кверцетина с поливинилпирролидоном // Хим.- фарм. журнал. – 1992. – №7-8. – С. 38-39.
- 196.Максютіна Н.П. Пилипчук Л.Б. Физико-химические исследования в области создания новых лекарственных форм кверцетина // Тез. докл. Междунар. конгресса по проблеме медицина катастроф. – Киев, 1992. – Т. II. – С. 182.
- 197.Максютіна Н.П. Пилипчук Л.Б. Нові лікарські форми кверцетину з полімерами // Тез. допов. 4 Конгр. Світової федерації українських лікарських товариств. – Харків, 1992. – С. 117.
- 198.Максютіна Н.П. Пилипчук Л.Б., Любенко П.Х. Иммуностимулирующее средство на основе кверцетина // Тез. докл. 3 Украинской конференции с медицинской ботаники. – Киев, 1992. – Ч.1. – С. 15.

1993

- 199.Патент № 1836095 АЗ, МКИ А 61 К 35/78. Способ получения средства для лечения заболеваний желудочно-кишечного тракта / Н.П. Максютіна, Л.Б. Пилипчук, П.Х. Любенко, Т.Г. Волкова (СССР). 4927811/14; заявл. 16.04.91; опубл. 23.08.93. Бюл. № 31.
- 200.Максютіна Н.П. Рослинний антиоксидант кверцетин та перспективи його використання в медицині // Фарм. журнал. – 1993. – № 4. – С. 80-83.
- 201.Максютіна Н.П. Проблеми створення лікарських і профілактичних засобів на основі антиоксидантів і фітосорбентів // Фарм. журнал. – 1993. – № 6. – С. 16-18.
- 202.Гриценко О.М., Максютіна Н.П., Кириченко Л.О., Іванисенко В.Г., Ветютнєва Н.О., Пилипчук Л.Б., Перевозченко І.І., Баланда

- П.П. Учебно-методична робота кафедри фармацевтичної хімії і фармакогнозії // Фарм. журнал. – 1993. – № 6. – С. 40-42.
- 203.Максютіна Н.П., Кириченко Л.О., Іванисенко В.Г., Ветютнева Н.О., Пилипчук Л.Б., Баланда П.П. Основні етапи наукових досліджень кафедри фармацевтичної хімії // Фарм. журнал. – 1993. – № 6. – С. 43-47.
- 204.Максютіна Н.П., Ветютнева Н.О., Москаленко Л.Г. Актуальні проблеми гомеопатичної фармації // Фарм. журнал. – 1993. – № 6. – С. 49-50.
- 205.Максютіна Н.П., Ветютнева Н.О., Пилипчук Л.Б. та ін. Фізико-хімічні та технологічні дослідження в галузі створення та аналізу природних і синтетичних лікарських препаратів // В кн.: Збірник наук. праць співробітн., присвячений 75-річному ювілею КІУЛ. – Київ, 1993. – С. 100-101.
- 206.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б. Профілактичні харчові добавки на основі рослинних антиоксидантів і полісахаридів // В кн.: Збірник наук. праць співробітн., присвячений 75-річному ювілею КІУЛ. – Київ, 1993. – С. 101-102.
- 207.Максютіна Н.П., Гриценко Е.Н., Пилипчук Л.Б., Кобзарь А.Я. та ін. Новые аспекты в изучении и клиническом использовании фитосредств // Мат. III Нац. съезда фармацевтов Молдовы. – Кишинёв, 1993. – С. 209-210.
- 208.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б. Перспективна лікарська форма розчинного кверцетину для лікування серцево-судинних захворювань // Мат. 4 з'їзду кардіологів України. – Дніпропетровськ, 1993. – С.20.

1994

- 209.Патент № 5467 Україна, МПК: А61К 31/455, Спосіб лікування гострого інфаркту міокарда та нестабільної стенокардії // О.М. Пархоменко, Н.П. Максютіна, О.О. Мойбенко, Ю.М. Колчин; опубл. 28.12.1994.

210. Патент № 2008015 Україна. С 1, МКИ А 62 К 35/78. Способ получения витаминного средства «Витапектин» / Н.П. Максютіна, Л.Б. Пилипчук, П.Х. Любенко, Т.Г. Волкова. Заявл. 10.04.94.
211. ТУ У 18 213-94. Водный экстракт рутина // Н.П. Максютіна, Л.Б. Пилипчук; 06.10.94.
212. ТУ У 18 212-94. Харчова добавка «Фітосорбент» // Н.П. Максютіна, Л.Б. Пилипчук; 06.10.94.
213. Ветютнева Н.А., Максютіна Н.П. Экстракционно-фотометрическое определение серебра в лекарственных формах и гомеопатических разведениях / Инф. Письмо: Вып. 2 по профилю «Фармация». – Киев, 1994. – 2 с.
214. Гриценко О.М., Максютіна Н.П., Кириченко Л.О., Пилипчук Л.Б. та ін. Проблеми та перспективи передатестаційної підготовки провізорів-аналітиків // В кн. «Актуальні проблеми післядипломної підготовки лікарів». – Київ, 1994. – С. 40-41.
215. Гриценко О.М., Максютіна Н.П., Кириченко Л.О., Пилипчук Л.Б. та ін. Навчання в інтернатурі як сучасна форма кваліфікаційної підготовки провізорів // Тез. допов. Респ. наук. метод. конф. присвяч. 75-річчю КДУЛ, 13-14 січня 1994. – Київ, 1994. – С. 38-39.
216. Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б., Самійленко С.П., Кондратюк І. Спектральні дослідження вуглеводного комплексу кверцетину // Тез. доп. 1 Конг. світ. федерації укр. фармац. товариств. – Львів, 1994. – С. 197-198.
217. Максютіна Н.П., Ветютнева Н.О., Пилипчук Л.Б. Дослідження культивованої на Україні софори японської // Тез. доп. 1 Конг. світ. федерації укр. фармац. товариств. – Львів, 1994. – С. 251-252.

1995

218. ТУ У 16484402.001-95 Бальзам для ухода за кожей // Н.П. Максютіна, В.Т. Батюк, Л.Г. Москаленко, Л.Б. Пилипчук; 01.03.1995.

- 219.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б., Лукачина В.В. Вивчення взаємодії кверцетину з глюкозою у водних розчинах // Фарм. журнал. – 1995. – № 1. – С. 75-78.
- 220.Колчин Ю.М., Мойбенко О.О., Максютіна Н.П. та ін. Вплив розчинної форми кверцетину на перебіг експериментального інфаркту міокарду у щурів // Ліки. – 1995. – № 6. – С. 50-57.
- 221.Ветютнева Н. А., Максютіна Н. П. Концентрирование свинца с помощью экстракционной системы 18-краун-6 – трихлоруксусная кислота // Мат. міжрег. наук.-практ. конф. «Актуальні питання фармацевтичної науки та практики. – Запоріжжя, 1995. – С. 5-6.
- 222.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б., Любенко П.А., Пилипчук О.Р. Разработка новых лечебно-профилактических средств на основе кверцетина // Тез. Докл. науч.-практ. конф. «Научные достижения и проблемы производства лекарственных средств». – Харьков, 1995. – С. 24.
- 223.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б., Приходько Т.А., Тимченко А.С. та ін. Перспективные направления использования кверцетина в медицине // Мат. Респ. науч.-практ. конф. «Хирургическое лечение рецидивирующих гастродуоденальных язв и их осложнений». – Киев: Здоровье, 1995. – С. 137-139.
- 224.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б. Вітапектин – новий рослинний сорбент // В кн. «Актуальні проблеми військової медицини». – Київ, ВМІ, 1995. – С. 109-110.

1996

- 225.Максютіна Н.П., Сиваченко Т.П., Абизов Р.А. Новий лікарський препарат "Гранули кверцетину" та його застосування в онкології // Ліки. – 1996. – № 4. – С. 75-80.
- 226.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б. Рослинні антиоксиданти і пектини в лікуванні і профілактиці променевиx уражень і детоксикації організму // Фарм. журнал. – 1996. – № 2. – С. 35-41.
- 227.Мойбенко А.А., Максютіна Н.П., Мохорт М.А., Колчин Ю.М., Пилипчук Л.Б. Фармакологічні, токсикологічні і фармацевтичні

дослідження нової лікарської форми кардіопротектора – розчинного кверцетину // Укр. кардіол. журн. – 1996. – №3 (додаток). – С. 175.

1997

228. Патент № 20533 Україна. МПК: С12G 3/06, Композиція інгредієнтів бальзаму-настойки “Назар Стодоля” // І.М. Кожура, Н.О. Мулявко, О.Т. Вельможко, Н.П. Максютіна, Олексій Миколайович Назаренко, Олександр Миколайович Назаренко, М.П. Назаренко, С.М. Назаренко, Л.І. Боднарчук; опубл. 15.07.1997.
229. Вишняк Г. Н., Максютіна Н.П. Кверцетин и новые лечебно-профилактические средства в лечении заболеваний пародонта и слизистой оболочки полости рта // Вісник стоматології. – 1997. – № 4. – С. 540–542.
230. Максютіна Н.П., Ветютнева Н.О., Пилипчук Л.Б. та ін. Хімічні і фармакологічні дослідження в галузі створення і аналізу природних, синтетичних лікарських препаратів, що містять фенольні, полімерні, галогенпохідні сполуки та іони металів // В кн.: Збірник наук. праць співробітників КМАПО // МОЗ України: АН ВШ. – Київ, 1997. – С. 241-242.
231. Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б. Рослинні антиоксиданти і фітосорбенти в комплексному лікуванні екологічно залежних захворювань // Матер. 3 симпозіуму «Діагностика та профілактика негативних наслідків радіації присвячений пам'яті д.біол.н. Е.В. Михайловської». – Київ, 1997. – С.151-154.

1998

232. Патент № 24693 Україна. МПК: А61К 47/48, А61К 31/00. Спосіб отримання водорозчинної речовини // Н.П. Максютіна, А.П. Лебеда, О.Ю. Маковецька, В.Є. Дідковський; опубл. 04.08.1998 р.
233. Патент № 24768 Україна. А61К 36/00, С07С 15/28, Глікозиди діантронів і спосіб їх отримання // А.П. Лебеда, Н.П. Максютіна, О.Ю. Маковецька, В.Є. Дідковський; опубл. 06.10.1998.

- 234.Максютина Н.П., Кожура И.М., Мусялковская А.А., Мулявко Н.А. Лечебно-профилактические средства на основе продуктов пчеловодства и лекарственных растений // Бджільництво. – 1998. – Вып. 23. – С. 133–139.
- 235.Максютина Н.П., Пилипчук Л.Б. Моделирование высокоэффективных препаратов с флавоноидами // В кн. “Физиолого-биохимические аспекты изучения лекарственных растений”. – Новосибирск, 1998. – С. 132.
- 236.Максютина Н.П., Пилипчук Л.Б., Коляда В.В. Новый комплексный препарат из бутонов робинии псевдоакации // В кн. “Физиолого-биохимические аспекты изучения лекарственных растений”. – Новосибирск, 1998. – С. 133.
- 237.Гриценко О.М., Максютіна Н.П., Ветютнева Н.О., Пилипчук Л.Б. та ін. Перспективні напрямки навчання в інтернатурі для провізорів // В кн. «Проблеми підготовки медичних та фармацевтич. кадрів в Україні: Мат. доповідей наук.-практ. конф. – Полтава, 1998. – С. 333-334.
- 238.Максютіна Н.П., Мойбенко О.О., Колчин Ю.М. Пилипчук Л.Б. та ін. Розробка нового кардіопротектора “Корвітин для ін’єкцій” // В Збірн. наук. праць співробітн. КМАПО ім. П.Л. Шупика. – Київ, 1998. – Кн.2. – С. 769-771.
- 239.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б., Кожура І.М. Біологічно активні добавки як альтернативний шлях підвищення рівня здоров’я населення в екологічно-забруднених регіонах // В Збірн. наук. праць співробітн. КМАПО ім. П.Л. Шупика. – Київ, 1998. – Кн. 2. – С. 771-773.
- 240.Гриценко О.М., Максютіна Н.П., Ветютнева Н.О., Пилипчук Л.Б. та ін. Деякі проблеми формування особистості провізора з питань контролю за якістю ліків // В кн. «Проблеми підготовки медичних та фармацевтич. кадрів в Україні»: Мат. доповідей наук.-практ. конф. – Полтава, 1998. – С. 252-253.

1999

- 241.ТУ У 21548334.001-99 Вітамінізований концентрат “Вітапектин” (Харчова добавка) // Н.П. Максютіна, Л.Б. Пилипчук; 10.08.1999.
- 242.Максютіна Н.П., Мойбенко О.О., Пилипчук Л.Б. Кардіопротектор і мембраномодулятор нового покоління // В кн. «Досягнення сучасної фармації та перспективи її розвитку у новому тисячолітті»: Матеріали V нац. з'їзду фармацевтів України. – Харків, 1999. – С. 864.
243. Максютіна Н.П., Лесник С.А. Витапектин и композиции на его основе / Под. ред. Лесник С.А., Фус С.В. – К.: Нора-Принт, 1999. – С. 52-56.
- 244.Максютіна Н.П. Иммуномодулирующие свойства витаминно-антиоксидантов в биологически активной пищевой добавке «Витапектин» // Провизор. – 1999. – № 22. – С. 44-45.
- 245.Шевченко О.В., Кравчук Н.М., Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б. Солодкі страви лікувально-профілактичного призначення // В Збірн. наук. праць співробітн. КМАПО ім. П.Л. Шупика. – Київ, 1999. – С.616-620.
- 246.Максютіна Н.П., Мойбенко А.А., Пилипчук Л.Б. Корвитин для инъекций – кардиопротектор нового поколения // Матер. конф. «Актуальные проблемы экспериментальной и клинической фармакологии». – Россия, Санкт-Петербург, 1999. – С. 130.
- 247.Бережний В.В., Максютіна Н.П., Орлюк І.Б., Пилипчук Л.Б. та ін. Досвід використання Вітапектину для лікування дисбактеріозу у дітей з хронічною гастроінтестинальною патологією // В кн. «Діагностика і лікування хвороб шлунку та 12-палої кишки у дітей»: Мат. 5-ої наук.-практ. конф. дитячих гастроентерологів України. – Одеса, 1999. – С.169-171.
- 248.Максютіна Н.П., Лесник С.А. Витапектин и композиции на его основе // Как сохранить здоровье? Украинские пищевые биологически активные добавки. – Киев, 1999. – С. 52-57.

249.Максютина Н.П., Лесник С.А. Фитосорбент – омолаживающая пищевая добавка // Как сохранить здоровье? Украинские пищевые биологически активные добавки. – Киев, 1999. – С. 58-61.

2000

250.Патент № 23996 Україна. А 61К9/14, А61К 35/68. С 08F271/02, Спосіб отримання корвітину // Н.П. Максютіна, О.О. Мойбенко, О.М. Пархоменко, М.А. Мохорт, Л.Б. Пилипчук. – № и 97030962, заявл. 04.03.97; опубл. 15.12.2000, Бюл. № 7.

251.Патент № 31616 Україна. МПК: А61К 36/38, А61Р 25/24. Спосіб отримання екстракту звіробою, що має антидепресивну активність // В.Я. Пішель, Н.П. Максютіна, Л. О. Громов, О.Ю. Маковецька – № и 98095180, заявл. 03.09.98; опубл. 15.12.2000 р. Бюл. № 7.

252.Максютина Н.П., Пилипчук Л.Б. Структурована система природних вітамінів-антиоксидантів – "Вітапектин" та його імуномодельюючі властивості // Ліки України. – 2000. – № 10. – С. 31-33.

253.Максютина Н.П., Мойбенко О.О., Пархоменко О.М., М'ясоєдов Д.В., Мохорт М.А., Сиваченко Т.П., Колчин Ю.М., Абизов Р.А., Дзяк Г.В., Коваль О.А., Пилипчук Л.Б., Кожухов С.М., Лутай Я.М., Іркін О.І., Бриль Ж.В., Азаров В.І., Юзьків М.Я. Використання нових лікарських форм кверцетину при ішемічних та радіаційних ушкодженнях: Метод. рекомендації. – К., 2000. – 13 с.

254.Пархоменко А.Н., Мойбенко А.А., Кожухов С.Н., Іркін О.І., Максютіна Н.П., Шкляр Л.В., Шаламай А.С. Первый опыт применения внутривенной формы ингибитора 5-липоксигеназы у больных с острым инфарктом миокарда: клинико-гемодинамические параллели, влияние препарата на размеры некроза // Укр. кардіол. журн. – 2000. – № 1-2. – С. 5-9.

255.Максютина Н.П., Фус С.В. Витапектин и медовые желе на его основе // Здоровье и питание. – 2000. – № 1. – С. 27.

- 256.Максютина Н.П. Растительные антиоксиданты, их свойства и использование в профилактике заболеваний // Биологически активные добавки и биопродукты. – К.: «Нора-принт», 2000. – С. 9-21.
- 257.Максютина Н.П., Лесник С.А. Витапектин – «живые» витамины для детей и взрослых // Биологически активные добавки и биопродукты. – К.: «Нора-принт», 2000. – С. 65-70.
- 258.Максютина Н.П., Гирина О.Н., Янишевская Н.А., Шуст Д.Р. Биологически активные добавки и биопродукты. – К.: “Нора-принт”, 2000. – С. 103-110.

2001

- 259.Патент № 34791 Україна. МПК: А61К 45/00, А61К 31/715. Спосіб одержання профілактичного засобу “Тіліасорб-гель” // Н.П. Максютіна, Л.Б. Пилипчук, О.Р. Пилипчук. – № и 99073850, заявл. 06.07.99; опубл. 15.03.2001 р. Бюл. №2.
- 260.Патент № 38504 Україна. МПК: А61К 9/14, А61К 31/79, А61К 31/455. Кардіопротекторний засіб для лікування гострого інфаркту міокарда, спосіб його отримання та спосіб його застосування // Н.П. Максютіна, Є.О. Сова, Л.Б. Пилипчук, О.М. Кишеня, М.А. Мохорт, О.М. Пархоменко, А.С. Шаламай, О.О. Мойбенко, Л.В. Безпалько. – № и 2000074202, заявл. 14.07.00; опубл. 15.05.2001, Бюл. № 4.
- 261.Патент № 37575 Україна. МПК: А61К 31/34. Спосіб лікування гострого інфаркту міокарда // А.С. Шаламай, О.А. Скаржевський, Н.П. Максютіна, Л. В. Безпалько, С.М. Кожухов, О.М. Пархоменко, О.І. Іркін, О.О. Мойбенко. – № и 99127111, заявл. 27.12.99; опубл. 15.05.2001, Бюл. № 4.
- 262.Максютіна Н.П., Четверня С.О., Максютин В.Г. Лопух большой – нетрадиционный источник биологически активных добавок. Актуальные проблемы инноваций с нетрадиционными растительными ресурсами и создания функциональных

продуктов. // Мат. 1-й Российской науч.-практ. конф. – Москва, 2001. – С. 255-257.

- 263.Максютина Н.П., Четверня С.А., Максютин В.Г. Актуальные проблемы инноваций с нетрадиционными растительными ресурсами и создания функциональных продуктов. /Матер. 1-й Рос. научно-практ. конф. – Москва, 2001. – С 189-190.

2002

- 264.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.В. Структурована система природних вітамінів-антиоксидантів // Ліки України. – 2002. – № 10. – С. 31-34.

2003

- 265.Гриценко О.М., Пилипчук Л.Б., Богдан Т.В. та ін. Кето-енольна прототропна таутомерія молекули кверцетину: квантово-хімічне дослідження / // Фарм. журнал. – 2003. – № 5. – С. 62-66.

- 266.Максютина Н.П. Путь к здоровью с целительными силами Природы. В двух частях. Ч.1. – К.: НПФ “Славутич-Дельфин”, 2003. – 176 с.

- 267.Максютина Н.П., Формазюк В.И. Энциклопедия пищевых лекарственных растений. Культурные и дикорастущие растения в практической медицине / Под ред. Максютиной Н.П. К.: Изд-во А.С.К., 2003. – 792 с. Лопух большой. – С. 676-682. Подорожник большой. – С. 686-692. Липа сердцевидная. – С. 673-676. Петрушка огородная. – С. 276-284. Одуванчик лекарственный. – С. 127-134.

2004

- 268.Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б. Фізико-хімічні властивості водорозчинної лікарської форми кверцетину // Мат. X Конгр. Світової Федерації Українських лікарських товариств. 26-28 серпня 2004 р.: Тез. доп. – Чернівці-Київ-Чикаго, 2004. – С. 513-514.

2005

269. Патент №5621 Україна. МПК: А61К 31/34. Спосіб лікування серцевих захворювань, переважно серцевої недостатності // Н.П. Максютіна, С.М. Кожухов, Л. В. Безпалько, О.М. Пархоменко, Є.О. Сова, А.С. Шаламай, О.О. Мойбенко. – № и 20040706056, заявл. 21.07.04; опубл. 15.03.2005, Бюл. № 3.
270. Патент №38504 Україна. МПК: А61К 9/14, А61К 31/79, А61К 31/455. Кардіопротекторний засіб для лікування гострого інфаркту міокарда, спосіб його одержання та спосіб лікування // Л. В. Безпалько, О.М. Кишеня, Л.Б. Пилипчук, О.О. Мойбенко, О.М. Пархоменко, А.С. Шаламай, Н.П. Максютіна, Є.О. Сова, М.А. Мохорт – № и 2000074202, заявл. 14.07.00; опубл. 15.04.2005, Бюл. № 4.
271. Максютіна Н.П. Новые лечебно-профилактические средства из растений - фитосорбенты и фитосорбины // Фітотерапія. Часопис. – 2005. – № 4. – С. 37-43.
272. Серода П.І., Максютіна Н.П., Мінарченко В.М., Іщенко М.В., Чолак І.С. та ін. Розробка лікувально-профілактичних засобів на основі парафармацевтиків рослинного походження // Науковий вісник Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. – 2005. – № 3-4. – С. 41-44.
273. Пилипчук Л.Б., Максютіна Н.П. Флавоноїд кверцетин у нових лікарських формах // Науковий вісник Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. – 2005. – № 3-4. – С. 167-174.

2006

274. Патент № 17415 Україна. МПК: А23L 2/02. Спосіб отримання медового желе “Тілія” з імуномодулюючими властивостями // О.О. Пашенко, Л.І. Боднарчук, А.О. Мусялковська, Н.П. Максютіна. – № и 200604197, заявл. 17.04.06; опубл. 15.09.2006, Бюл. № 9.
275. Патент № 19017 Україна. МПК: А23L 2/02. Напій “Боровинка” для лікувально-профілактичного харчування // О.В. Горкуценко,

Н.В. Велика, Т.І. Аністратенко, І.Ю. Кутліна, О.М. Масло, Н.П. Максютіна, В.І. Ципріян, Г.М. Балан. – № и 200608243, заявл. 24.07.06; опубл. 15.11.2006, Бюл. № 11.

276. Патент № 19661 Україна. МПК: А23L 2/02. Напій “Стевія” для лікувально-профілактичного харчування // О.М. Масло, Н.П. Максютіна, Т.І. Аністратенко, І.Ю. Кутліна, Н.В. Велика, В.І. Ципріян, О.В. Горкуценко, Г.М. Балан. – № и 200608240, заявл. 24.07.06; опубл. 15.12.2006, Бюл. № 12.

277. Середи П.І., Максютіна Н.П., Давтян Л.Л. Фармакогнозія. Лікарська рослинна сировина та фітозасоби / За заг. ред. проф. Середи П.І./ Вінниця: Нова книга, 2006. – 352 с.

278. Максютіна Н.П., Чолак І.С., Ковальський О.В. Попередні дослідження по отриманню кверцетин-концентрату з пуп’янків софори японської // Фітотерапія. Часопис. – 2006. – № 1. – С. 65-67.

279. Максютіна Н.П., Чолак І.С., Бурмака О.В. Порівняльне дослідження екстракції флавоноїдів з пуп’янків та плодів софори японської // Науковий вісник Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. – 2006. – № 4. – С. 59-63.

2007

280. Патент № 79138 Україна. МПК: А23L 1/06, А23L 1/076. Спосіб одержання медового желе / Н.П. Максютіна, А.О. Мусялковська, О.О. Пащенко, Л.І. Боднарчук. Опубл. 25.05.2007.

281. Максютіна Н. П., Мимріков А.М. Використання лопуха великого (*Arctium lappa* L.) у медицині та фармації // Фітотерапія. Часопис. – 2007. – № 1. – С. 33-61.

282. Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б., Безпалько Л.В., А. Шаламай А.С. Історія розробки препарату «Корвітин» – розчинної форми кверцетину // Вісник фармакології та фармації. – 2007. – № 5. – С. 31–38.

2008

283. Патент № 34500 Україна, МПК А61К 36/00. Спосіб одержання водного вітамінного продукту «Софора» / Максютіна Н.П., Чолак

І.С., Максютін В.В., Чолак Н.О. – № и 200803916, заявл. 28.03.08; опубл. 11.08.08, Бюл. № 15.

284. Максютіна Н.П. Визначення аукубіну в сиропах готових лікарських форм / Н.П. Максютіна, А.В. Євченко // Науковий вісник НМУ імені О.О. Богомольця. – 2008. – № 3(в одній обкладинці № 2-3). – С. 46-49.

2009

285. Максютіна Н.П. Фітосорбенти // Фармацевтична енциклопедія. – Харків. – 2009.

<https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/405/fitosorbenti>

286. Технологические исследования для получения диетической добавки “Энерговитал”. Авторы: Максютіна Н.П., Четверня С.А. и др. // Фармакогнозія ХХІ століття. Досягнення та перспективи: Тези доп. Ювілейна наук.- практ. конф. з міжнар. участю. – Харків, 26 березня 2009р. – Х.: Вид-во НФУ, 2009. – С. 251-252.

287. Максютіна Н.П., Четверня С.О. Гелеві форми лопуха і подорожника: “Фітосорбент”, “Арктан”, “Арктолігнан” – нова продукція ХХІ століття. // Мат. до ХVІІІ ст. Міжн. симп. нетрад. росл. Селекція і генетика. Екологія і здоров'я. – Алушта, 2009. – С. 683-685.

288. Боднарчук Л.І., Максютіна Н.П. Кверцетино-полисахаридные фитоапикомплексы – новое направление в эффективном восстановлении здоровья населения Украины в ХХІ в. // Мат. ХVІІ Межд. конф. федерації бджолярів організації країн Центр. та Східної Європи – АПСЛАВІЇ. Київ, 2009. – С. 112-125.

289. Боднарчук Л.І., Максютіна Н.П., Пащенко А.А., Корбут О.В., Мусялковська А.А. Медове желе – лікувально-профілактичні біологічно активні добавки // Мат. ХVІІ Межд. конф. федерації бджолярів організації країн Центр. та Східної Європи – АПСЛАВІЇ. – Київ, 2009. – С. 145-151.

- 290.Максютина Н.П. “Энерговитал” – Новые энергетические возможности женьшеня в профилактике и защите здоровья. – К., 2009. – 15 с.
- 291.Четверня С.О., Максютинa Н.П. и др. Технологические исследования для получения диетической добавки “Энерговитал”. Фармакогнозія ХХІ століття. Досягнення та перспективи: Тези доп. Ювіл. наук.-практ. конф. з Міжнар. участю. Харків (26 березня 2009). – Х.: Вид-во НФУ, 2009. – С. 251-252.

2010

- 292.Максютіна Н.П., Середa П.І., Абудейіх З.Х., Брюзгіна Т.С. Вивчення жирнокислотного складу ліпідного комплексу кипрею вузьколистого (іван-чаю) // Фітотерапія. Часопис. – 2010. – № 4. – С. 93-95.
- 293.Середa П.І., Струменська О. М., Максютинa Н.П., Махиня Л. Н., Ищенко М.В., Чолак И.С. Цимбалистая Ю.А., Лютенко И.А. Лекарственное растительное сырье и фитосредства. (рекомендовано МОН України як навчальний посібник для студентів вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів III-IV рівней акредитації) – К.: ВСИ «Медицина», 2010. – 271 с.
- 294.Абудейіх З.Х., Максютинa Н.П., Середa П.І., Брюзгіна Т.С. Сравнительное исследование аминокислотного и жирнокислотного состава листьев, бутонов и цветков *Chamaenerion angustifolium* (L.) // Український науково-медичний молодіжний журнал. – 2010. – № 3-4. – С. 30-33.
- 295.Максютіна Н.П., Маційчук О.П. Сучасні уявлення про фізіологічну активність подорожника великого на прикладі двох лікувально-профілактичних засобів: фітосорбіну та елєсорбіну // Матеріали 7 з'їзду фармацевтів України, 15-17 вересня 2010 р. – Харків, 2010. – Т.1. – С. 302-303.
- 296.Коляденко Н.В., Максютинa Н.П., Казмірчук В.Є. та ін. Застосування фітопрепаратів у комплексному лікуванні

нейровірусних інфекцій // Науковий вісник Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. – 2010. – № 1. – С. 140-143.

2011

297. Патент № 56471 Україна. МПК: G01N 33/68. Спосіб визначення жирнокислотного складу ліпідів листя топінамбура // Н.П. Максютіна, П.І. Середя, Ю.А. Цимбаліста, Т.С. Брюзгіна; власник Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. – № u201011111; заявл. 16.09.2010; опубл. 10.01.2011, Бюл. №1.
298. Патент № 56472 Україна. МПК: G01N 33/68. Спосіб визначення жирнокислотного складу ліпідного комплексу кореня соняшника // Ю.А. Цимбаліста, Т.С. Брюзгіна, П.І. Середя, Н.П. Максютіна. – № u201011112; заявл. 30.09.2010; опубл. 10.01.2011, Бюл. №1.
299. Патент № 56496 Україна. МПК (2011.01), G01N 33/60. Спосіб визначення жирнокислотного стану ліпідного складу комплексу кипрію (іван-чаю) / П. І. Середя, З. Х. Абудейих, Т. С. Брюзгіна, Н. П. Максютіна. - №u201011626; заявл. 16.09.2010; опубл. 10.01.2011, Бюл. №1.
300. Патент № 56464 Україна. МПК: А61К 31/522, А61К 36/00, А61К 39/395. Спосіб лікування психотичних розладів нейровірусного генезу // Д.В. Мальцев, Х.С. Живаго, Н.В. Здоровенко, Н.В. Коляденко, В.Є. Казмірчук, С.М. Дічко, В.В. Дмитрієнко, Н.П. Максютіна. – № u201010814; заявл. 08.09.2010; опубл. 10.01.2011, Бюл. №1.
301. Вивчення жирнокислотного складу ліпідів топінамбура. / П. І. Середя, Н. П. Максютіна, Ю. А. Цимбаліста, Т. С. Брюзгіна // Фітотерапія часопис. – 2011. – №1. – С. 75-77.
302. Дослідження жирнокислотного складу соняшника однорічного / П.І. Середя, Н.П. Максютіна, Ю.А. Цимбаліста, Т.С. Брюзгіна // Науковий вісник НМУ імені О.О. Богомольця. – 2011. – № 3. – С. 28-31.

303. Визначення гострої токсичності нового комбінованого засобу з бульбами соняшника бульбастого / П.І. Середа, Н.П. Максютіна, Ю.А. Цимбаліста, О.О. Жданова // Фітотерапія. Часопис. – 2011. – № 4. – С. 83-85.
304. Максютіна Н.П., Мацийчук А.П. Современные представления о некрахмальных полисахаридах подорожника большого // Нетрадиционное растениеводство. Селекция и генетика. Эниология. Экология и здоровье: материалы 20 Междунар. симп., 4-11 сентября. – Алушта, 2011.
305. Максютіна Н. П., Бутко А.Ю. Використання в медичній практиці лікарських рослин з антиоксидантними властивостями // Збірник наукових праць співробітників НМАПО ім. П. Л. Шупика. – 2011. – Вип. 20, кн. 2. – С. 638-645.
306. Максютіна Н. П., Бутко Л. А., Бутко А. Ю. Перспективи застосування фітопрепаратів на фармацевтичному ринку України // Ліки – людині. Сучасні проблеми створення, вивчення та апробації лікарських засобів : матеріали XXVIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 3 лютого 2011 р. – Х.: Вид-во НФаУ, 2011. – С. 71–73.
307. Ветютнева Н.О., Максютіна Н.П., Пилипчук Л.Б., Недорезанюк Н.С., Марусенко Н.А., Радченко А.П. Вивчення впливу високомолекулярних сполук на розчинність субстанцій кверцетину і рутину // Зб. наукових праць співробітників НМАПО імені П.Л. Шупика. – Київ. – 2011. – Вип. 20, кн. 3. – С. 461-467.

2012

308. Патент № 70804 Україна. МПК (2012.01) А61К 36/00. Діабетичний засіб, що має гіпоглікемічну дію «Топікул» / Середа П.І., Максютіна Н.П., Цимбаліста Ю.А., Брюзгіна Т.С., Жданова О.О.; опубл. 25.06.2012.
309. Максютіна Н.П., Мойбенко А.А., Мохорт Н.А., Пархоменко А.Н., Шаламай А.С., Французова С.Б., Пилипчук Л.Б., Досенко В.Е., Пашевич Д.А., Портниченко А.Г., Нагибин В.С., Павлюченко

В.Б., Кузьменко М.А., Кожухов С.Н., Коваль Е.А. Биофлавоноиды как органопротекторы (кверцетин, корвитин, квертин) / Под редакцией академика НАН Украины Мойбенко А.А. – Киев: Наукова думка, 2012. – 274 с.

310.Ковальська Н.П., Бутко А.Ю., Максютіна Н.П. Дослідження вмісту гідроксикоричних кислот в квітах і кореневищах з коренями оману високого // Сборник тезисов I Международной интернет-конференции молодых ученых и студентов «Современные достижения медицинской и фармацевтической науки». – Запорожье, 2012. – С. 105-106.

2013

311.Патент на корисну модель 83569. Україна, МПК G09В 23/28, А61К36/00. Спосіб моделювання ранозагоювального впливу екстракту оману високого на ранову поверхню / Бутко А. Ю., Максютіна Н. П., Бутко Л. А.; Бутко А.Ю. – № u201309295; заявл. 24.07.2013; опубл. 10.09.2013, Бюл. №17.

312.Патент № 84368 Україна. МПК: А61К 35/00. Капіляроукріплюючий засіб // О.П. Маційчук, Н.П. Максютіна, П.І. Середа; заявник і патентовласник Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. - № u201213691; заявл. 30.11.2012; опубл. 25.10.2013, Бюл. № 20.

313.Патент № 77384 Україна. МПК А 61 К 36/68. Спосіб одержання засобу, що застосовується для лікування хвороб кишково-шлункового тракту/ П.І. Середа, Н.П. Максютіна, О.П. Маційчук; заявник і патентовласник Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. - № u201209664; заявл. 10.08.2012; опубл. 11.02.2013, Бюл. № 3.

314.Максютіна Н. П., Ємельянова О. І., Цимбаліста Ю. А. Дослідження полісахаридів соняшника бульбистого та соняшника однорічного // Фітотерапія. Часопис. – 2013. – № 2. – С. 64-66.

315.Маційчук О.П., Середа П.І., Максютіна Н.П. Дослідження фенольного складу коренів подорожника великого та

подорожника ланцетолистого // Фітотерапія. Часопис. – 2013. – № 1. – С. 64-67.

316. Бутко А.Ю., Ковальская Н.П., Максютин Н.П. Исследование анатомического строения цветков девясила британского // Разработка, исследование и маркетинг новой фармацевтической продукции: сб. науч. тр. / Пятигорский медико-фармацевтический институт – филиал ГБОУ ВПО ВолгГМУ Минздрава России – Пятигорск, 2013. – Вып. 68. – С. 11-13.
317. Maksjutina N.P., Cholak I.S., Karpiuk U.V. Research of *Sophora japonica* L. flower buds volatile compounds with gas-chromatography/mass-spectrometry method // Annals of Mechnikov Institute. – 2013. – N 3. – P. 18-23.

ФОТОГАЛЕРЕЯ

Ніна Павлівна. 1947 р.

Початок професійного шляху
проф. Н.П. Максютіної. 1948 р.

Ніна Павлівна та її чоловік Григорій Васильович Максютіні. 1947 р.

Переїзд з Харкова до Києва. 1965 р.

Ніна Павлівна з внучкою, Харків. 1967 р.

Ніна Павлівна. 1966 р.

1968 р.

1971 р.

1971 р.

Ніна Павлівна з слухачами циклу хіміків-аналітиків. 1973 р.

Колектив кафедри фармацевтичної хімії КІУЛ. 1974 р.

Ніна Павлівна задоволена відповіддю провізора-аналітика. 1977 р

Ніна Павлівна проводить семінарське заняття на циклі удосконалення провізорів-аналітиків.
1977р.

Відпрацювання практичних навичок в хімічній лабораторії. 1977 р.

Опрацювання аналітичної методики. 1977 р.

Жизнь курсантов в Киеве ...

Была востра. Вокзал. Дорогожицкая. Самотная.

Мисами, сгрудимсь,

Добрались, поспались.

С утра на кухню приглянулись.

И началось!

Слушали, читали, учили,

Зубрили, не знали, повторяли,

Лажтели, заплатами и слова забывали.

Спрашивали, краемки, бледнели, выкручивались,

Тисали, списали, угадали, подсказали.

Сдавали, зацпичуали и зацпичуались.

Дали форму.

Посмотрели, помнювали, попробовали, съели.

Покраивилось, попросили ещё.

Смисали, взболтали, нагрели, определили, определили,

Добавляли, кистровали, ажуром. Эврика!

Раститали, записали, сдали.

Триползли, кучаля.

Поставили, поговорили,

Забали, уснули, проснулись.

Копоть и дтл, прибежали — сгорело.

Организовали, поехали, заехали, увидели.

Идушимсь, ахнули, огаровались, влюбились;

Посмотрели, послушали, захотелось ещё.

Выставка. Театр. Музей. Концерт. Кина.

Лекция. Дженр. Гидрокарк.

Дождь. Нивки. Общежитие. Лифт.

Комната. Кровать.

Уж устали!

Билет, вагон. Прощание, слеза. Поезд.

До свидания кафедра.

Здравствуй, работа.

Вірш з прощального альбому курсантів кафедри фармацевтичної хімії.

Ніна Павлівна у бадьорому настрої після вдалого робочого дня. 1977р.

Співробітники фармацевтичних кафедр КІУЛ на суботнику. 1978 р.

Ніна Павлівна з внучкою, Мінськ. 1979 р.

Ніна Павлівна з внучкою, Мінськ. 1979 р.

Колєтив кафедри фармацевтичної хімії Київського інституту удосконалення лікарів, яку очолює доктор хімічних наук професор Ніна Павлівна Максютіна, працює над створенням з рослин нових ліків жовчогінної, протизапальної і протиатеросклеротичної дії. На новостворені препарати кафедри видано 14 авторських свідоцтв.
НА ЗНІМКУ (зліва направо): завідуюча кафедрою фармацевтичної хімії Ніна Павлівна **МАКСЮТИНА**, асистент Валентина Григорівна **ІВАНІСЕНКО** і лаборант Наталія Георгіївна **ОДАРИЧ** проводять аналізи.

Фото О. Бормотова. (Фотохроніка РАТАУ).

Відтиск з газети «Вечірній Київ». 1979 р.

Засідання кафедри фармацевтичної хімії КІУЛ. 1981 р.

Ніна Павлівна Максютіна з колегами
Раїсою Сергіївною Коритнюк та Оленою Миколаївною Гриценко. 1983 р.

Візні курси підвищення кваліфікації у Сухумі. 20.07.1984 р.

«Зачёт пришёл по химии – подальше все сидим, на нашу Нину Павловну со страхом мы глядим. Какого «зверя» в карточке она подносит нам: фенол, ментол, пропан, бутан или феназепам?», - слова слушачів курсу на кафедрі фармацевтичної хімії КІУЛ. 1985 р.

1985 р.

Доц. Каган Ф.Є. і проф. Максютіна Н.П. 1985 р.

Цикл хіміків-аналітиків у Київському державному інституті удосконалення лікарів. 1986 р.

Відкриття аптеки-музею в м. Києві. 1986 р.

Спільне фото з слухачами циклу провізорів-аналітиків. 1987 р.

Максютіна Н.П. з учасниками V Всесоюзного симпозиуму по фенольних сполуках. 1987 р.

Колектив кафедри фармацевтичної хімії КІУЛ. 1987 р.

1988 р.

1989 р.

1989 р.

ТУ хіміків-аналітиків у Київському державному інституті удосконалення лікарів. 1991 р.

Моніторинг кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів
КМАПО ім. П. Г. Шупика. 1997 р.

Колеги вітають Ніну Павлівну із 75-річним ювілеєм. 2000 р.

Святкове засідання кафедри фармакогнозії та ботаніки НМУ ім. О.О. Богомольця. 2002 р.
(зліва направо В.М. Гнатенко, Н.П. Максютіна, О.Ю. Коновалова, М.В. Іщенко, А.А.
Башкірова, П.І. Серeda.)

Вітання Н.П. Максютіної з 78-річчям від дня народження. 2003 р. (зліва направо Н.П.
Максютіна, П.І. Серeda, В.М. Мінарченко, Д.С. Волох, Л. І. Силка)

Випуск студентів фармацевтичного факультету НМУ ім. О.О. Богомольця. 2003 р.
(Н.П. Максютіна, Ю. А. Цимбаліста)

Вітання Н.П. Максютіної з 79-річчям від дня народження. 2004 р.
(зліва направо Д.С. Волох, П.І. Серeda, Н.П. Максютіна)

Лекція з фармакогнозії для студентів III курсу фармацевтичного факультету
НМУ ім. О.О. Богомольця. 2005 р.

З колективом кафедри фармакогнозії та ботаніки НМУ ім. О.О. Богомольця. 2005 р.
(зліва направо Н.П. Максютіна, Т.В. Джан, Г.М. Бондаренко А.О., Башкірова, І.С. Чолак,
О. В. Ковальський, П.І. Середя)

80-річчя (зліва направо В.М. Гнатенко, Н.П. Максютіна, Т.В. Джан П.І. Середя). 19.02.2005 р.

80-річчя, Н.П. Максютіна з внуками Володимиром та Оленою. 19.02.2005 р.

80-річчя, Н.П. Максютіна з племінниками Антоном та Костянтином. 19.02.2005 р.

80-річчя
(зліва направо Н.П. Максютіна, О.Ю. Коновалова, Т.І. Жегрій). 19.02.2005 р.

80-річчя (Зліва направо Л.Б. Пилипчук, Н.П. Максютіна, О.І. Піх). 19.02.2005 р.

Практичне заняття з фармакогнозії із студентами III курсу фармацевтичного факультету НМУ ім. О.О. Богомольця. 2007 р.

Останні настанови опонента перед захистом дисертації У. В. Карпюк у КМАПО ім. П. Г. Шупика (Зліва направо М. Карпюк, У. В. Карпюк, Н.П. Максютіна). 2009 р.

Привітання завідувача кафедри фармакогнозії та ботаніки НМУ ім. О.О. Богомольця професора П. І Середи жінок з нагоди 8 березня (зліва направо Н.П. Максютіна, лаборанти Наташа, Настя, П.І. Середи, О.М. Струменська, І. С. Чолак, Ю.А. Цимбаліста). 2010 р.

2010 р.

Співробітники Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка вітають Ніну Павлівну з 85-річним ювілеєм. 2010 р.

Державний іспит з фармакогнозії на фармацевтичному факультеті
НМУ ім. О.О. Богомольця. 2011 р.

Ніна Павлівна на кафедрі фармакогнозії та ботаніки НМУ ім. О.О. Богомольця. 2011 р.

Список використаних джерел

1. http://esu.com.ua/search_articles.php?id=60991
2. <http://www.pharmacognosy.com.ua/index.php/istoriya-farmakognozii-v-litsakh/maksyutina-n-p>
3. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D1%8E%D1%82%D1%96%D0%BD%D0%B0_%D0%9D%D1%96%D0%BD%D0%B0_%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0
4. <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/1310/maksyutina-nina-pavlivna>
5. Історія розробки препарату «Корвітин» – розчинної форми кверцетину / Н. Максютіна, Л. Пилипчук, Л. Безпалько, А. Шаламай // Вісник фармакології та фармації. – 2007. – № 5. – С. 31–38.
6. Максютіна Н. П. Химические исследования некоторых О-гликозидов и создание на их основе новых лекарственных препаратов: Автореф. дисс. ... доктора хим. наук. – Ташкент, 1972. – 50 с.
7. Максютіна Н.П. Получение и химическое изучение сердечных гликозидов сирени узколистной: Автореф. дисс. ... канд. фарм. наук. – Харьков, 1954. – 11 с.
8. Максютіна Н.П., Мойбенко А.А., Мохорт Н.А. и др. Биофлавоноиды как органопротекторы. Кверцетин. Корвитин. Квертин / Под редакцией академика НАН Украины Мойбенко А.А. – К.: Наукова думка, 2012. – 273 с.
9. Основні етапи наукових досліджень кафедри фармацевтичної хімії / Н.П. Максютіна, Л.О. Кириченко, В.Г. Іванисенко та ін. // Фарм. журнал. — 1993. – № 6. – С. 43-47.
10. Убогов С. Г., Пилипчук Л. Б., Тодорова В. І., Радченко А. П., Федорова Л. О., Буднікова Т. М., Квітницька О. Ю. Ретроспективний аналіз та сучасний стан підвищення кваліфікації провізорів із питань якості лікарських засобів у НМАПО імені П. Л. Шупика // Фарм. журнал. – 2018. – № 5-6. – С. 24–37.

Книгу спогадів видано завдяки участі спонсорів:

ПрАТ «Ліктрави»

ПАТ НВЦ «Борщагівський
хіміко-фармацевтичний
завод»

ТОВ "Ведара-ЕКО"

